

DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

ERCİŞ İLÇE ANALİZİ

EKONOMİK
YAPI

SOSYO
KÜLTÜREL
YAPI

ALTYAPI
VE
ULAŞIM

ÇEVRE
VE
ENERJİ

HAZIRLAYAN
Mustafa TURNA
Planlama, Programlama ve
Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016

DAKA
DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

T.C.

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

ERCİŞ İLÇE ANALİZİ

HAZIRLAYAN

Abdullah Çiçek

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Uzmanı

Mart, 2016

Yönetici Özeti

Kısaltmalar

ADNKS : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

DHMI : Devlet Hava Meydanları İşletmesi

DSİ : Devlet Su İşleri

EİE : Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü, Yeni adı Yenilenebilir Enerji

Genel Müdürlüğü

KGM : Karayolları Genel Müdürlüğü

KOBİ : Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

KSS : Küçük Sanayi Sitesi

MTA : Maden Tetkik Arama

OSB : Organize Sanayi Bölgesi

SGK : Sosyal Güvenlik Kurumu

TCDD : T.C. Devlet Demiryolları

TSO : Ticaret ve Sanayi Odası

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

İçindekiler

Yönetici Özeti	i
Kısaltmalar	ii
İçindekiler.....	iii
Tablo, Şekil ve Grafikler Listesi	v
Tablolar	v
Haritalar.....	vi
Grafikler	vii
1. Giriş.....	1
1.1. İlçeye Genel Bakış	1
1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı	2
1.2.1. Coğrafi Yapı ve İdari Sınırlar.....	2
1.2.2.Dağlar	4
1.2.3.Vadiler.....	5
1.2.4.Riskli Alanlar	6
1.2.5.Genel Toprak Yapısı	9
1.2.6.Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar	12
1.2.7.Çayır ve Mera Alanları.....	13
1.2.8.Sıcaklık.....	15
1.2.9.Yağış.....	16
1.3. İlçenin İdari Yapısı.....	19
2. Sosyo-Kültürel Yapı.....	21
2.1. Nüfus	21
2.2. Göç	23
2.3. Eğitim.....	23
2.4. Sağlık.....	29
2.5. Spor	30
2.6. Sivil Toplum Kuruluşları	30
2.6.1. Dernekler.....	30
2.6.2. Vakıflar.....	31
3. Ekonomik Yapı	32
3.1. Tarım ve Hayvancılık.....	32
3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan	32

3.1.2. Bitkisel Üretim	35
3.1.3. Hayvansal Üretim.....	39
3.2. Sanayi	46
3.2.1. Küçük Sanayi Siteleri	48
3.2.2. İlçede Öne Çıkan Sektörler	48
3.2.3. İstihdam ve Sosyal Güvenlik.....	51
3.3. Madencilik.....	54
3.3.1. Yeraltı zenginlikleri.....	54
3.4. Kültür ve Turizm.....	56
3.4.1. İlçede Kültürel Göstergeler	56
3.4.2. Tarihi ve Turistik Mekanlar	56
3.4.4.Koruma ve Sit Alanları	56
3.4.2.İlçede Konaklama İmkanları	58
4. Altyapı ve Ulaşım.....	59
4.1. Altyapı.....	59
4.1.1.İçme Suyu.....	59
4.1.2. Atık Su Ve Kanalizasyon	60
4.1.3. Katı Atık.....	62
4.1.4.İletişim ve Haberleşme.....	64
4.2. İlçede Ulaşım.....	65
4.2.1. Karayolları.....	65
4.2.2. Demiryolu.....	68
5. Çevre ve Enerji.....	69
5.1. Çevre	69
5.1.1. Endemik Flora	69
5.1.2. Endemik Fauna.....	70
5.2. Enerji	72
5.2.1.Doğalgaz.....	72
5.2.2.Elektrik	72
5.2.3. Yenilenebilir Enerji	73
6. Sonuç ve Değerlendirme(eklemeler olacak)	78
Kaynakça.....	79

Tablo, Şekil ve Grafikler Listesi

HARİTALAR

Harita 1: Van İli Topoğrafyası.....	5
Harita 2: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası	7
Harita 3: Van İli Riskli Bölgeler	8
Harita 4: Van İli Genel Toprak Yapısı	12
Harita 5: Erciş İlçesi Hidrolojik Yapı	15
Harita 6: Van İli Çayır ve Mera Alanları	17
Harita 7: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı	20
Harita 8: Van İli İdari Sınırları.....	24
Harita 10: Van İli Tarım Arazileri.....	45
Harita 11: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar.....	52
Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar	54
Harita 14: TRB2 Bölgesi Arıcılık Sektörünün Yoğunlaştığı Alanlar	57
Harita 13: Van İli Maden Yatakları	63
Harita 9: Van İli Koruma Alanları	68
Harita 14: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası.....	77
Harita 15: Van İli Endemik Flora Alanları	79
Harita 16: Van İli Endemik Fauna Alanları	81
Harita 17: Van İli Enerji Altyapısı	82
Harita 18:TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri	86
Harita 19: Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası	87
Harita 20: Van İli Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası	87

GRAFİKLER

Grafik 1: Erciş'in Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015	28
Grafik 2: Erciş'in Nüfus Piramidi, 2015	28
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi	31
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	32
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	32
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	33
Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	34
Grafik 8: Eğitim durumu 2014-2015 (% Olarak)	35
Grafik 9: İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015	42
Grafik 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzecilik	50
Grafik 11: Erciş İlçesi Güneşlenme Süreleri (Saat)	89
Grafik 12: Erciş İlçesi Global Radyasyon Değerleri (KWh/m ² -gün)	89
Grafik 13: Erciş İlçesi PV Tipi-Alan-Üretilebilecek Enerji (KWh-Yıl).....	90

TABLolar

Tablo 1: Van İlinin Arazi Kullanım Durumu	12
Tablo 2: Van İli Sınırları İçerisinde Yer Alan Sulak Alanlar	15
Tablo 3: Erciş arazi kullanım durumu	17
Tablo 4: İlçeler Bazında Tarım Arazisi Kullanımı	18
Tablo 5: Erciş İlçesi Genelinde Faklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (oC) .	18
Tablo 6: Van İli İklim Verileri	23
Tablo 7: Bölgede Yer Alan İlçe, Köy ve Belde Sayısı ile İlçenin Yüzölçümüne İlişkin Genel Bilgiler, 2016.....	24

Tablo 8: Bölgede Yer Alan Köylerin İlçeye Uzaklığı, İle Uzaklığı ve Nüfus Bilgileri, 2016	25
Tablo 9: 1965-2015 Yılları Arası Van ili ve Ülke Nüfusu, 2016	27
Tablo 10: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2015	29
Tablo 11: Van İli Net Göç Hızı	30
Tablo 12: Erciş Nüfusuna kayıtlı olup başka illerde yaşayanların sayısı.....	30
Tablo 13: İlköğretim ve Ortaöğretime Ait Veriler, 2016	30
Tablo 14: Erciş, Van ve TRB2 için Eğitim Durumlarını Gösteren Tablo,2015	34
Tablo 15: Taşınmalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)	35
Tablo 16: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2016	35
Tablo 17: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015	36
Tablo 18:İlçedeki Spor İstatistiklerine Ait Tablo, 2015.....	37
Tablo 21: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2016.....	37
Tablo 22: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2016	37
Tablo 23: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Vakıf Sayıları, 2016.....	38
Tablo 24: İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı.....	39
Tablo 25: Van İli içerisinde Yer Alan İlçelerin Sektörlere Göre Toplam İstihdam İçerisindeki Payları ...	41
Tablo 26: Van İli içerisinde Yer Alan İlçelerin Sektörlere Göre Toplam İstihdam	41
Tablo 27: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015.....	42
Tablo 28: Bölgedeki Şirket Türleri, 2015	43
Tablo 29: İlçeler Bazında Faal Şirket Sayıları,2016	43
Tablo 30: İlçeler Bazında Askıdaki Şirket Sayıları,2016	44
Tablo 31: İlçeler Bazında Tarım Arazisi Kullanımı	46
Tablo 32: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2014	46
Tablo 33: Erciş İlçesi Tarla Ürünleri Ekili Alan, Verim ve Üretim İstatistikleri, 2015.....	47
Tablo 34: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri (Ton), 2015	48
Tablo 35: Sebze Ürünleri Ekili Alan, Verim ve Üretim Bilgileri, 2015	49
Tablo 36: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri (Ton), 2015	50
Tablo 37:Erciş ilçesindeki hayvan varlığı.....	51
Tablo 38: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı.....	51
Tablo 39: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı.....	53
Tablo 40: Bölge Düzeyinde Kanatlı Hayvan Varlığı	55
Tablo 42: : Bölgede Arı Kovanı, Arıcılık Yapan İşletme Sayısı, Balmumu ve Bal Üretimi 2015	57
Tablo 43: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı.....	58
Tablo 44: Van İli Küçük Sanayi Siteleri.....	59
Tablo 19: Erciş Kültürel Göstergeler, 2015	65
Tablo 20: Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları	66
Tablo 45: TRB2 Bölgesi Konaklama Tesis Kapasitesi	69
Tablo 46: Erciş İlçesindeki Konaklama Tesis Sayısı, 2015	70
Tablo 47: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu	71
Tablo 48: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	73
Tablo 49: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	74
Tablo 50: Van İli Vahşi Depolama Alanları	75
Tablo 51: Van İli Yol Satış Cinsleri Çizelgesi	76
Tablo 52: Van İlçeleri'nin Ferit Melen Havaalanı'na Mesafe, Süre ve Ulaşım Hızları.....	78
Tablo 53: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan Jeotermal Sahalar	85
Tablo 54: Van İli Su Kaynakları Potansiyeli	85
Tablo 55: TRB2 Bölgesi Hidroelektrik Santralleri	86

1. Giriş

1.1. İlçeye Genel Bakış¹

Erciş'in de içinde bulunduğu Van Gölü havzasının geçmişi tarih öncesi dönemlere kadar inmektedir. Bölgede Neolitik yerleşmeler konusunda bilgi olmamasına rağmen Tilkitepe Höyüğü, Edremit, Kalecik, Dilkaya ve Ernis mezarlarındaki buluntularda Kalkolitik yerleşim izleri görülmektedir. Dilkaya Höyüğü buluntularında Erken Hurri kültürünün (M.Ö. 3000) bölgede etkili olduğu bilinmektedir.

Erciş'in bilinen ilk resmi tarihi Urartularla (M.Ö. 900-600) başlar. Arap kaynaklarında geçen Arciş adının Urartu Kralı Argiştı'den geldiği ve dolayısı ile Erciş'in Urartular tarafından kurulduğu belirtilmektedir. Urartu Krallığı'nın batı yolu olan ve Erciş'ten başlayıp Muş-Bingöl üzerinden Malatya'ya uzanan yol Erciş'in Urartu tarihinde önemini artırmıştır. Hatta bu yolu kontrol altında tutmak, güvenliğini sağlamak için yol boyunca birçok güvenlik ve konaklama istasyonları yapılmıştır. Erciş'in çeşitli yerlerinde bulunan çivi yazılı kitabelerden anlaşıldığı kadarıyla Urartu Kralları Argiştı ve Menua döneminde Erciş'in imar edildiği, Tetuma adında bir şehir kurulduğu ve imar edilen bu şehirde tarıma büyük önem verilerek sulama kanallarının yapıldığı bilinmektedir.

Urartulardan sonra sırasıyla Med, Pers, Roma ve Bizans egemenliğine giren bölge 640 yılında Hz.Ömer'in komutanlarından İyaz Bin Gonem tarafından İslam topraklarına katılır. Daha sonra tekrar Bizans İmparatorluğunun eline geçen Erciş, bir müddet Emevi ve Abbasilerin hâkimiyetinde kalır. IX. yüzyıldan itibaren Vasburakan ve Bağretlı gibi mahalli krallıkların hâkimiyetine girer. Yöreye ilk Türk akınları 1054 yılında bizzat Tuğrul Bey 'in kumanda ettiği büyük ordu ile başlar ve Muradiye (Bargiri) ile Erciş feth edilir. Daha sonra Erciş, 1071 Malazgirt Zaferi ile Selçuklu topraklarına katılır.

Selçuklu Sultanı Muhammed Tapar, 1100 yılında Diyarbakır Mervanileri Emirlerinin elinde bulunan Ahlat ve yöresini Selçuklu emirlerinden Sökmen'e vermiş ve 1100 yılından itibaren tarihte Sökmenler veya Ahlatşahlar adıyla anılacak bir beylik Erciş'inde içinde bulunduğu geniş bir alanda kurulmuştur. Uzun bir süre Ahlatşahlar elinde bulunan Erciş bu dönemde önemini artırır. Şehir, gerek coğrafi konumundan, gerekse ününden dolayı sürekli akınlara

¹ <http://www.ercis.gov.tr/> (Erişim Tarihi:08.02.2016)

maruz kalır. Bu akınlar sırasında Erciş, tamamen yakılıp yıkılır. 1208 de bu saldırılardan birisi olan Gürcü saldırısı gerçekleşir ve şehir yağmalanarak halk kılıçtan geçirilir.

Daha sonra İlhanlılar ve Celayırlıların hâkimiyetine giren Erciş, özellikle İlhanlıların hâkimiyeti sırasında büyük ün kazanmıştır. Ayrıca Tebriz'den Erzurum'a giden ticaret yolunun buradan geçmesi, şehrin isminin yayılması ve şehrin gelişmesine neden olur.

Erciş asıl önemine XIV. Yüzyılda Karakoyunlularla (1365-1469) kavuşur. Erciş merkez olmak üzere kurulan devletin kurucusu Bayram Hoca'dır.

Erciş'in merkez olma süresi beyliğin dağılmasına kadar devam eder. (1365-1469) Bu da yaklaşık olarak 100 yıl gibi bir süredir. Ancak bugün Erciş'te iki kümbetten başka Karakoyunlulara ait herhangi bir eser görülmemektedir. Menşei Urartulara kadar giden Erciş kalesi, Karakoyunlular tarafından da kullanılmıştır. Kale, 1841 yılında meydana gelen depremden sonra yükselen Van Gölü sularının altında kalmıştır . Bölgedeki şehir ve kalelere hâkim olan Karakoyunlular, buraların surlarını tamir ve tahkim ederek kullanmışlardır. Fakat buralarda Karakoyunlu hâkimiyeti ve kullanımıyla ilgili kitabelere ve diğer yazılı bilgilere sahip değiliz. Sadece Erciş civarında bulunan iki kümbetin Karakoyunlulara ait olduğu kesinleşmiştir.

Eski Erciş'i anlatan Evliya Çelebi, “Evvelâ mâtakaddem Yûsuf Şâh câmi'in Süleymân Şâh imâr edüp Süleymân Hân câmi'i derler” ifadesiyle, burada Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf tarafından inşa ettirilen ve Osmanlı hâkimiyetine kadar ayakta kalıp Kanunî Sultan Süleyman tarafından tamir ettirilen bir camiin varlığından bahsetmektedir. Söz konusu camii bu gün Kale ile birlikte Van Gölü suları altında kalmıştır.

Bir müddet Akkoyunlu hâkimiyetin de kalan Erciş, daha sonra 1503 de Şah İsmail'in Akkoyunlu devletini yıkması ile bu defa da Sefavilerin eline geçer.

1514 Çaldıran Zaferi ile Osmanlı Hâkimiyetine giren bölge, Osmanlıların geri çekilmesi ile tekrar Sefavilerin eline geçer. 1534 de Kanunu Sultan Süleyman'ın Irakeyn Seferi ile tekrar Osmanlı toprağına katılır. Bu sefer esnasında Kanunu Sultan Süleyman'ın Eylül 1534 de Erciş Kalesine gelerek bir müddet kaldığı ve kaleyi onardığı bilgiler arasındadır.

1632'de Van, Erciş, Adilcevaz ve Muş'un Osmanlı Ümerası tarafından yönetildiği bilinmektedir. Daha sonra 1653 de Van Beylerbeyliğine bağlı Erciş sancak konumuna getirilir. 1840 daki deprem ve 1841 de göl sularının yükselmesi ile halk kaleyi terk eder.

Erciş; Örene, Çelebibabağı, Kasımbağı, Gölağzı ve Yukarı Çınarlı gibi yerleşim yerlerine taşınarak burada yeni yerleşim birimi oluşturulur. 1899 tarihli Van Vilayet salnamesinde “Erciş’te 500 hane çok sayıda iş yeri, iki han, iki camii bir ortaokul ve hükümet konağı yer almaktadır” ibaresi geçmektedir. Osmanlı devletinde 1864’de Meslis-i Vala’dan çıkarılan Vilayet nizamnâmesi taşra örgütlenmesini yeni baştan düzenlemiştir. Bu gelişmeler ışığında Erciş 1910 yılında kaza (ilçe) olmuştur.

1914 de I. Dünya savaşının başlamasından sonra, 1915 tarihinde Ermenilerin yardımı ile Erciş ve çevresi Ruslar tarafından işgal edilir. Rusların işgali sırasında Ermenilerin yerli halka karşı isyanı başlar ve bu isyan kısa sürede çevreye yayılır. İsyan karşısında zamanın kolluk kuvvetleri yetersiz kalarak halkın güvenliğini sağlayamaz. Bu durum karşısında halk bölgeden göç etmeye başlar. Ancak göç oldukça zordur. Yoksul ve hasta olan halkın bir kısmı yolda ölür. Bir kısmı da yollarda Ermeni çeteleri tarafından öldürülür. Göç edemeyen halk (bu göç edemeyenlerin büyük bir kısmı hasta ve yaşlılardır) da yıllardır birlikte yaşadıkları ekmeklerini paylaştıkları Ermeniler tarafından katliama maruz kalır.

1917 de Rusya’nın I. Dünya Savaşından çekilmesiyle birlikte silahlarının bir kısmını Ermenilere bırakır. Ermeniler de katliamlarına devam ederler. Katliamların zirveye çıktığı noktada silahlı kuvvetlerimiz doğu illerini düşman işgalinden kurtarmak için harekete geçer. Ali İhsan Paşa komutasındaki 4. Kolordu birlikleri 1 Nisan 1918’de Erciş, Ermeni işgalinden kurtarılır . İlçede sayıca az kalan perişan haldeki Ercişlilerin yaraları sarılır ve göç edenler de yavaş yavaş memleketlerine dönerler. 29 Ekim 1923’te Cumhuriyetin ilen edilmesiyle derin bir nefes alan Erciş’te imar faaliyetlerine başlanır. 1923 de Belediye kurulur. Eğitim sorunlarını çözmek için 1925 de bu günkü Atatürk İlköğretim Okulunun Tarihi binası Atatürk İlkokulu olarak açılır.

1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı

1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar

Erciş ilçesi; Van ilinin kuzeyinde olup; 39° 1' 36" paraleli ile 43° 21' 12" doğu meridyenlerinde yer almaktadır.

Erciş, 2.115 km² bir büyüklüğe sahip ve 1.750 metrelik bir rakıma sahip olup Vangölü havzasında yer alan Erciş Ovası üzerinde kurulmuştur. Bu ova Ala Dağlar ve Süphan Dağı ile Van Gölü arasına yayılmış en geniş, aynı zamanda en verimli ve sulak bir alandır.

Erciş akarsu bakımından oldukça zengin bir ilçedir. İlçenin hemen hemen her tarafına yayılmış irili ufaklı birçok akarsu mevcuttur. Bunlardan, Erciş ovasının kuzeyinden güneyine geçen Zeylan Deresi, Deliçay, Irşat çayı ve Tekevler çayıdır. Bu çaylar Van Gölüne dökülür. Yine bu çaylardan Zeylan Çayı üzerinde Koçköprü Barajı bulunmaktadır. Deliçay üzerinde ise Morgedik Barajı yapımı devam etmektedir. Bölge iklim olarak karasal iklim kuşağında yer almasına rağmen, Erciş'te iklim ılıman özellik göstermektedir. Sebebi ise, güneyde Vangölü, kuzeyde Koçköprü Baraj gölü ile birlikte yine kuzeyde bulunan tepelerin sert ve soğuk rüzgarları tutmasıdır. Bunun sonucunda bitki örtüsünde de çeşitlilik görülür.

İlçenin belli başlı dağları; kuzeyde Ala Dağlar, doğuda Aksurik ve Meydan Dağlarıdır. Bununla birlikte Zernaki, Kızılkaya Tepeleri de önemli tepeler arasındadır. İklimi tarım ve hayvancılığa elverişli olan ilçede; büyük ve küçükbaş hayvancılık ile birlikte Balıkçılık ta yapılmaktadır. Tarım ise, geniş ve sulak arazilerde Şeker Fabrikasından dolayı endüstri bitkisi olan şeker pancarı, sebze, meyve ve tahıldır.

1.2.2 Dağlar

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümü'nde yer alan Van ili genel itibari ile engebeli ve dağlık bir bölgedir. Van ili alanının %53'ünü kaplayan dağlar, genelde yüksek sıradağlar ve volkanik kökenli dağlar şeklindedir.

Erciş'te arazi incelendiğinde birçok dağ göze çarpar. Bazı volkanik dağların olması nedeniyle de çok sayıda tepeler ve yükseltiler görülür. Ama ilçe merkezinden görülebilecek kadar ilçeye yakın dağ silsilesine rastlanmaz. Doğu ve Kuzey kesimleri tepeler ile çevrilidir. Mevcut dağ ve tepeler şunlardır. Azizan Dağları 3304 m. Köseveli Dağı 2613 m., Miladireji Dağı 2611 m, Zırnakol Tepesi 1889 m., Ziyaret Tepesi 2642 m.dir. Ayrıca Aladağ, Esrük ve Tendürek dağları uzantıları ile Grekol, Madavant ve Kızılkaya tepeleri de ilçeyi çevreleyen yükseltilerdir.

Harita 1: Van İli Topoğrafyası

Kaynak: AVA Raporu

1.2.3 Ovalar

Van ili genelindeki alanlarında %14'ünü kapsamaktadır. Erciş Ovası; Van Gölünün kuzeyinde yer almakta olup 150 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Ova iki bölüme ayrılmaktadır; birincisi, Zilan deresi ile beslenen, batıya doğru genişleyen Hatun ovası, ikincisi de Erciş ilçe merkezinin kurulduğu Suluova'dır.

1.2.4 Riskli Alanlar

Riskli alanlar, erozyon, deprem vb. doğal afet riski taşıyan bölgeleri kapsamaktadır. Nitekim bu bölgeler, gerek yerleşim gerekse de tarım vb. ekonomik faaliyetler açısından risk oluşturduğu gibi diğer faktörler için de önem taşımaktadır. Bu bağlamda topografya ve jeomorfoloji kapsamında bu konulara da yer verilmiştir.

Van Gölü ve İran sınırı arasındaki saha, tektonik olarak oldukça karmaşık bir yapıdadır. Çaldıran, Hasan Timur Gölü ve Erciş fayları ile Güneydoğu Anadolu bindirmesi bu depremleri üreten aktif faylarında başında gelmektedir. Van ilinin büyük bir çoğunluğu 1. derece, geriye kalan kısmı 2. Derece Deprem Bölgesi'nde yer almaktadır. Erciş ilçesi 1. derece deprem bölgesinde yer almaktadır. Tarihte bir çok yıkıcı depremin meydana geldiği ilçede en son 23 Ekim 2011 tarihinde 7.2 şiddetinde yıkıcı bir deprem meydana gelmiştir.

1. Derece

2. Derece

3. Derece

4. Derece

5. Derece

il merkezi

ilçe merkezi

Bucak merkezi

Diri Faylar(MTA)

Yol

Otoban

Demiryolu

Nehir

ilçe sınırı

il sınırı

0 5 Km

N

Van G.

Van

Edremit

Geyvaş

Bahçesaray

Çatak

narlı

Yalınca

dalıçay

Çaldıran

Muradiye

timar

Ergök G.

erçek

Ozalp

Saray

zorutay

Tuma G.

Algöl

Zemek B. güzelsu

aldayrak

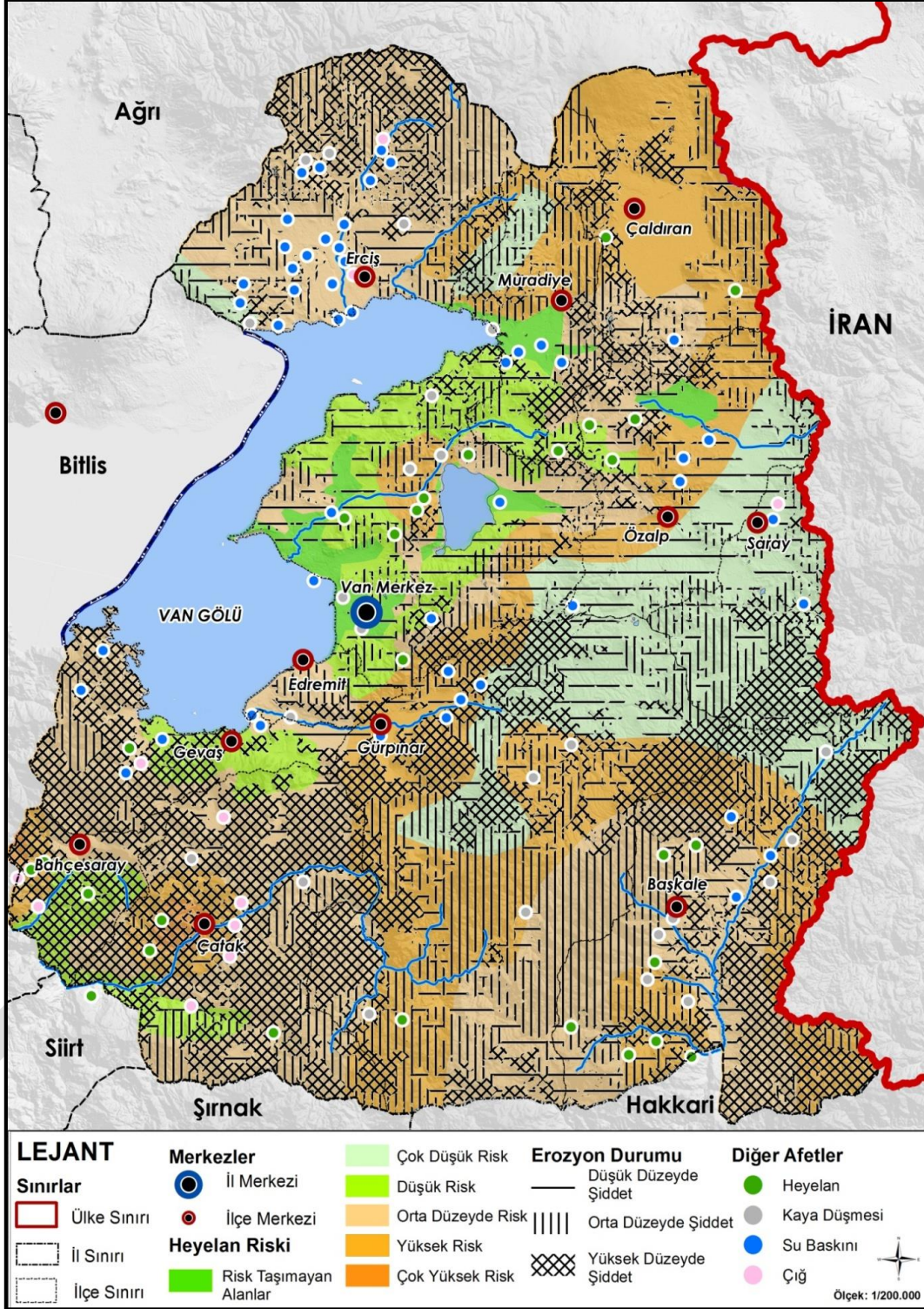
Baskale

DEPREM ARAŞTIRMA DAİRESİ ANKARA

Van ilinin güney kısmında eğimin yüksek olduğu dağlık alanlarda erozyon riski diğer bölgelere daha yüksektir. Erciş ilçesinde ise kuzey kesimlerinde erozyon şiddeti yüksektir. Güneye inildikçe erozyon şiddeti düşmektedir. Erciş ovası merkezli bölgede ise erozyon şiddeti çok düşüktür. (AVA Raporu)

7

Harita 3: Van İli Riskli Bölgeler

Kaynak: AVA Raporu.

1.2.5 Genel Toprak Yapısı

Arazi sınıfları, arazi kullanma kabiliyetleri bakımından sekize ayrılmaktadır. Bu kabiliyet sınıflandırması, I. sınıftan VIII. sınıfa doğru giderek artmaktadır. I, II, III ve IV. sınıf araziler tarımsal araziler, V, VI, VII ve VIII. sınıf araziler ise tarım dışı araziler olarak değerlendirilmektedir.

Van ili geneli incelendiğinde I-IV. sınıf arazilerin 574.066 ha, V-VIII. sınıf arazilerin ise 1.335.554 hektarlık bir alan kapladığı görülmektedir. Tarım genel olarak I-IV. sınıf araziler üzerinde yapılırken, V-VIII. sınıf araziler genellikle çayır ve mera alanı ya da tarım dışı arazi olarak kullanılmaktadır.

Toprak sınıflarının il genelindeki dağılımı incelendiğinde ise Van ilinin %29,9'unu oluşturan I.-IV. Sınıf tarım arazileri ağırlıklı olarak Van'ın kuzeyinde, Van Gölü'nün doğusunda yer aldığı görülmektedir. En verimli toprak arazileri olan I.-IV. sınıf toprak arazilerinin Van Gölü'nün çevresinde yer almasının nedenlerinden biri de arazinin, çevredeki su kaynaklarından beslenebilme olanağıdır. Verimlilik açısından diğer toprak sınıflarına göre daha kaliteli olan bu araziler 574,066 hektarlık bir alana yayılmaktadır.

Van ilinin % 70,1'ni oluşturan V-VIII sınıf araziler ise il geneline yayılmakla birlikte ilin güneyinde ve kuzey çeperlerinde yoğunlaşmaktadır. Van ilinde yer alan tarım arazilerinin %53,3'ü VII. sınıf tarım arazileridir. Tarım alanları kapsamında en geniş alanı kaplayan mera alanları da (947.334 ha) VII. sınıf araziler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Van ilindeki toplam arazi yüzölçümünün 19.120 km² olup, il genelinde oluşan büyük toprak gruplarının miktarları ve oranları kısaca şöyledir:

-Alüvval Topraklar: Çoğu kireç bakımından zengin, akarsu havzalarının özelliklerine göre değişmekle beraber ince bünyeli, organik madde oranı fazla, taban suyu yüksek olduğu yerlerde tuzluluk, sodiklik problemi gösteren, akarsular tarafından taşınarak yeni tortul depozitler üzerinde oluşmuş (A) C profilli topraklardır. Van ilinde toplam 68.653 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kolüvval Topraklar: Genelde tuzluluk, sodiklik, drenaj problemleri bulunmayan, oluştukları ana materyal özelliklerini gösteren, dik eğimlerin eteklerinde, vadi ağızlarında biriktirilmiş genç (A) C profilli topraklardır. Van ilinde toplam 22.965 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kestane Rengi Topraklar: Kalsifikasyon ihtivaları sonucu profilleri kalsiyumca zengin, baz satürasyonları yüksek yapısı prizmatik, üst bünyede kil alt bünyede jips ihtiva eden zonal yapıda ABC profillerine sahip topraklardır. Kestane Rengi Topraklar Van ili genelinde en büyük toprak grubunu oluşturmakta ve 973.350 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kahverengi Topraklar: Orta derecede organik maddeye sahip, kireçli, çok miktarda kalsiyum ihtiva eden ABC profilli zonal topraklardır. Aşınmış topraklarda yüksek baz satürasyonunu ve sadece AC horizonunlu yerlerde görülür. PH nötr durumundadır ve alt katmanlarında jips birikimi görülmektedir. Van ili genelinde toplam 292.652 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kireçsiz Kahverengi Topraklar: Düşük derecede organik maddeye sahip, asit karakterli ABC profilli zonal topraklardır. Genellikle kireç formasyonları içermeyen ana materyaller üzerinde, iyi drenajlı aluviyal konilerin, teras depozitlerinin ve alçak yamaç bölgelerinin stabil hale gelmiş kısımlarında bulunmaktadır. Van ilinde toplam 324.102 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Regosel Topraklar: Kalkerli veya kalkersiz kayalardan oluşan kaba bünyeli ve sertleşmiş depozitlerden oluşmuş, yüksek geçirgen ve düşük su tutma kapasitelerinden dolayı genelde her mevsim kuru görünen AC profilli topraklardır. Van ilinde toplam 18.701 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kahverengi Orman Toprakları: Kireççe zengin ana madde üzerinde ABC profilleri genelde birbirine girmiş reaksiyonu genelde kalevi baz ortamında nötrdür, yapıları granüller gözenekli olup, kalsifikasyon, podzollaşma ve az miktarda kil içeren genellikle geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşan topraklardır. Van ilinde toplam 207 hektarlık alan kaplamaktadır.

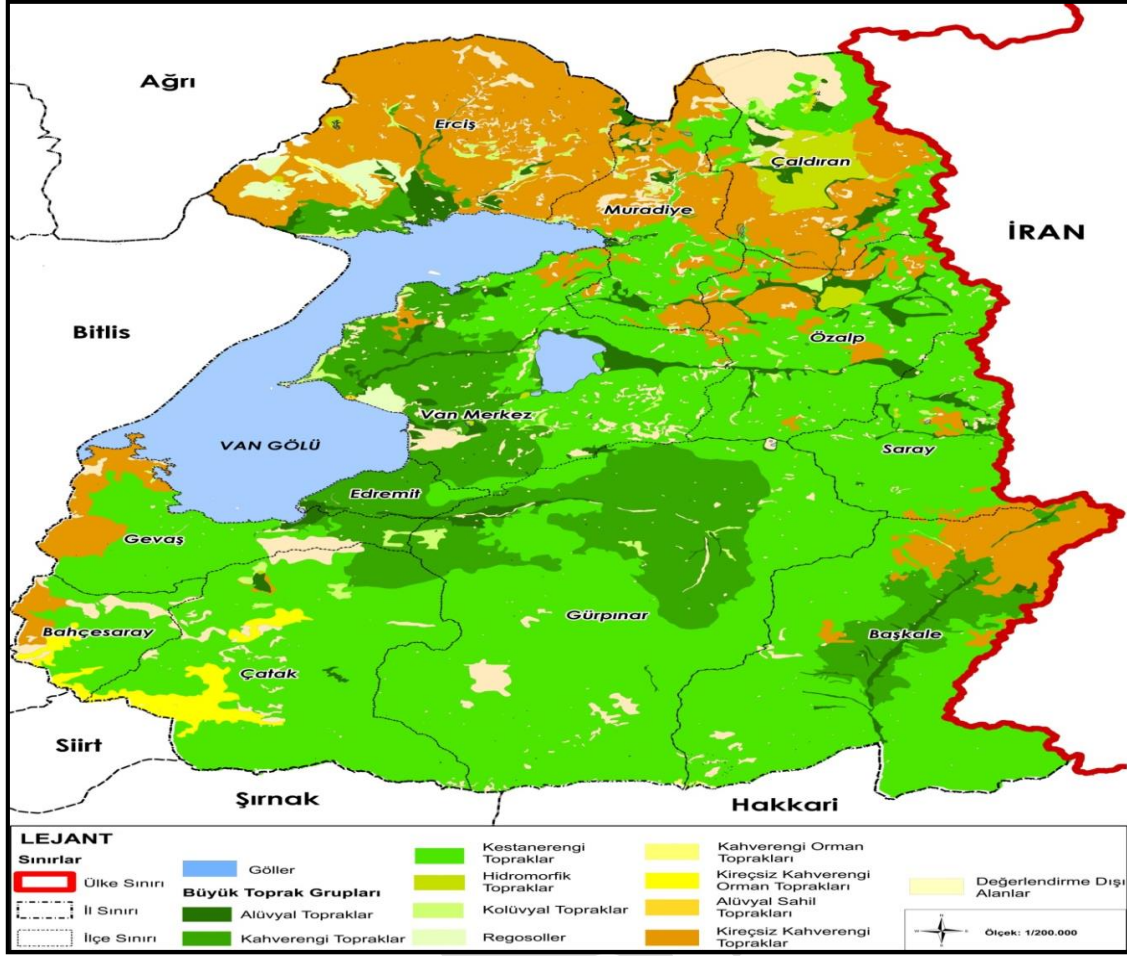
-Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları: Kireçsiz, reaksiyonu asit, nötr veya kalevi, doğal verimlilikleri fazla olmayan A (B) C profilli topraklardır. A horizonu granüler, B horizonu köşeli blok yapıdadır. Genellikle ladin, kayın, köknar, sarıçam ve meşe örtüsü altında oluşmaktadır. Ph 6.5- 7.2 arasında değişmektedir. Van ilinde toplam 25.622 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Halomorfik Topraklar: Tuzlu ve alkali intrazonal topraklar olup, drenaj yetersizlikleri olan yerlerde bulunmaktadır. Orman şeridinin bittiği yerde oluşan bu topraklar, çeşitli ana maddelerden, bozuk drenaj ve soğuk iklim şartlarında oluşmaktadır. Üzerlerindeki doğal bitki

örtüsü ot, saz ve çiçekli olan bu toprakların soğuk iklimden dolayı verimleri sınırlıdır. Bu tür topraklar Van ilinde toplam 25.290 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

Van ili genelinde 68.653 hektarlık bir alan kaplayan **Alüvyal Topraklar**, mineral bakımından zengin, tarımsal değeri en yüksek olan toprak türüdür. Van ili'nin kuzeyinde yoğunlaşan alüvyal topraklar genellikle delta ovalarında rastlanan, geçirgen ve kolay işlenebilen topraklar olması nedeniyle verimleri yüksek olan topraklardır. Van ili genelinde en geniş alanı kaplayan **Kestane Rengi Topraklar** (973.350 ha) ve **Kahverengi Topraklar** (292.652 ha) diğer verimli toprak türlerindendir. Van ilinin, özellikle güney kısmının neredeyse tamamını kaplayan ve organik madde bakımından oldukça zengin olan **Kestane Rengi Topraklar** üzerinde tahıl tarımı yapılabilir. Van Gölü'nün çevresinde yoğunlaşan **Kahverengi Topraklar** ise kuru tarım yapılmasına olanak sağlayan bir toprak türüdür. Dağların eteklerinde ve yamaçlarında taşınan toprakların birikmesiyle oluşan **Kolüvyal topraklar** iri taneli bir görünüme sahip olan, su tutma kapasiteleri düşük, tarıma pek elverişli olmayan bir toprak türüdür. Van ilinde 324.102 hektarlık bir alan kaplayan, ilin kuzeyinde yoğunlaşan **Kireçsiz Kahverengi Topraklar** ise genellikle çalı, ot, karışık orman, fundalık v.b. bitki örtüsüne sahip olan, verimliliği düşük bir toprak türüdür. Van ili geneline yayılan ve bahsedilen toprak türlerine göre daha az bir alan kaplayan diğer toprak türleri de genellikle eğimli bölgelerde yer alan, verimliliği düşük olan, tarıma pek elverişli olmayan toprak türleridir. Bunun yanında alüvyal sahil bataklıkları, gri kahverengi podzolik topraklar, sahil kumulları, ırmak taşkın yatakları, çıplak kaya ve molozlardan oluşan **Diğer Topraklar** toplam 13.018 hektarlık alan kaplamaktadır.

Harita 4: Van İli Genel Toprak Yapısı

Kaynak: AVA Raporu.

Erciş ilçesine baktığımızda ilçe genellikle VI. ve VII. Sınıf tarım dışı arazileri barındırmaktadır. Güney batı kesim ise (Göl kıyısındaki araziler) I, II, III ve IV. Sınıf tarımsal arazileri barındırmaktadır.

Tablo 1: Van İlinin Arazi Kullanım Durumu

Arazi Kullanım	Alan Büyüklüğü (Ha)	Yüzde (%)
Akarsu-Dere Yatakları	257,81	0,01%
Göller - Göletler	190.400	9,14%
Baraj Gölü	1.871,18	0,09%
Sazlık ve Bataklık Alanlar	9.668,28	0,46%
Arıtma Tesis Alanı	16,24	0,00%
Depolama Alanı	4,49	0,00%
Ağaçlık Alan	108,39	0,01%

Fundalık Alanlar	90.111,01	4,32%
Orman Alanları	26.293,7	1,26%
Mera ve Çayırılık Alanlar	1.118.674,43	53,67%
Kuru Tarım Alanları	290.830,70	13,95%
Sulu Tarım Alanları	79.244,90	3,80%
Hayvancılık Tesisleri	14,05	0,00%
Dikili Tarım Alanları	62,05	0,00%
Havaalanı	266,47	0,01%
Liman ve İskeleler	22,06	0,00%
Üniversite Tesis Alanı	215,30	0,01%
Sanayi Alanları	226,61	0,01%
Küçük Sanayi Sitesi	127,84	0,01%
Organize Sanayi Bölgesi	139,14	0,01%
Taş - Kum Ocağı	4,68	0,00%
Turizm Tesis Alanı	8,56	0,00%
Askeri Alan	530	0,03%
Kentsel Yerleşik Alanlar	9.200,54	0,44%
Kırsal Yerleşik Alanlar	11.097,61	0,53%
Yerleşilemez Alan	254.803,64	12,23%
TOPLAM	2.084.200	100,00%

Kaynak: AVA Raporu

1.2.7 Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar

Van Gölü, 3,713 km² lik alanı ile Türkiye'nin en büyük gölüdür. Doğu kesimi, Van İli toprakları içinde kalmaktadır.

Van Gölü, aynı zamanda yeryüzündeki en büyük soda gölüdür. Kapalı göller arasında hacim bakımından (607 km³) dördüncü sırayı alır. Su seviyesi deniz seviyesine göre 1.646 m yüksekliğindedir. Van Gölünün güneybatıdaki Tatvan koyu ile kuzeydoğudaki Erciş körfezi arasındaki uzun ekseni 130 km, kuzeybatıdaki Ahlat koyu ile güneydoğudaki Gevaş koyu arasındaki ekseni ise 80 km kadardır.

Gölün etrafı dağlarla çevrilidir. Gölün kenarındaki en alçak yer Reşadiye doğusunda olup 1800 m yüksekliğindedir.

Doğu kesimi batı kesimine göre daha sığ olan gölün en sığ kesimi Van koyu ile Erciş körfezidir. Derinlik bu kesimlerde 50 m civarındadır. Ahlat ile Adilcevaz arasında ise 450 m derinlik ölçülmüştür.

Van Gölü'nün suyu acı, tuzlu ve sodalıdır. Bunun başlıca sebebi, akarsuların taşıdığı tuzlu suların gölde birikmesi ve buharlaşma nedeniyle yoğunlaşmasıdır. Tuz tenorunun yüksek olması, bor ve sodyum karbonatın varlığı, volkanik taşların etkisinden meydana gelmiştir. Tuzluluk oranı %0.224'dür. Sudaki kimyasal bileşimlerin kendi aralarındaki oranları ise; % 42 NaCl, % 34 NaCO₃ , %16 Na₂SO₄ , %3 K₂SO₄ ve %2.5 MgCO₃. Bu özelliği nedeniyle göl, soda üretim kaynağı olarak büyük bir rezerve sahiptir.

Van Gölü çanağında yer yer su kaynakları olduğu saptanmıştır. Ayrıca göle çok sayıda dere ve küçük çay ulaşmaktadır. Göl seviyesinde yaz ayları ile kış ayları arasında 50-60 cm' lik seviye oynamaları görülmektedir. Ancak son yıllarda bu oynamalar metrelerle ifade edilmektedir. (Van ÇED Raporu, 2014)

Erciş Ovası şığ irili ufaklı değişik birimlerden boşalan kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklardan en önemlisi Erciş ilçesine de yakın konumda yer alan ve 918 lt/sn debiye sahip olan İrşad kaynağıdır.

Kuzey-güney yönlü akan Zilan Deresi, Aladağlardan doğarak Erciş Ovası'ndan geçmekte ve Van Gölü'ne dökülmektedir. Erciş ilçesinde yer alan bir diğer akarsu ise Deliçay'dır. Erciş ilçesinin doğusunda yer alan bu akarsu Van Gölü'nün kuzeyinde dökülmektedir.

Sulama için barajın önemi elbette ki tartışılmaz. Erciş'in de ilk ve büyük barajı olan Koçköprü Barajı ilçe tarımına büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır. Ayrıca Morgedik Barajı'nın da ihalesi yapılmıştır. Barajın genel karakteristik özellikleri şöyledir. Göl hacmi 86 mil.m³, su depolama alanı (drenaj) 700 km², gövde dolgusu 2 mil.m³ , gövde uzunluğu 645 m., sulama alanı 12.000 hektar, elektrik üretimi 8500 KW ve ayrıca Pay Barajı'nın da yapılması beklenmektedir.

LEJANT

Sınırlar

- Ülke Sınırı
- İl Sınırı

Merkezler

- İlçe Sınırı
- İl Merkezi
- İlçe Merkezi

Hidrolojik Yapı

- Sulak Alan Sınırları
- Sazlık ve Bataklıklar

Göl ve Göletler

Nehirler

Akarsu ve Dereler

Tablo 2: Van İli Sınırları İçerisinde Yer Alan Sulak Alanlar

Kaynak: Van ÇED Raporu, 2014

1.2.8 Çayır ve Mera Alanları

Van ilinin toplam yüzölçümü 19.414 km²(g l dahil) olup,  ayır ve meralar 13.590 km² bir alanla ilin toplam arazi varlığının %70'ini oluşturmaktadır. Van ilinin arazi dağılımlı incelendiğinde,  ayır mera alanı oranının yüksek (%70); tarım arazilerinin 3.224,432 km² ile (%17) ve orman alanlarının 0.26294 km² (%1,35) alanlarının ise çok düşük olduğu görülmektedir.

Van ilindeki arazilerin alt bölgeler bazında dağılımlı incelendiğinde Erciş ilçesi en fazla  ayır alanına sahip ilçelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Mera alanları ise il genelinde en baskın habitat olmakla birlikte Erciş ilçesi ile birlikte ilin güneyindeki Başkale, G r nar ve Bahçesaray ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun yanında dağ bozkırları, Erciş ilçesi ile birlikte merkez,  zalp, Saray ve Çaldıran ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. (Van İli  evre Durum Raporu, 2014).

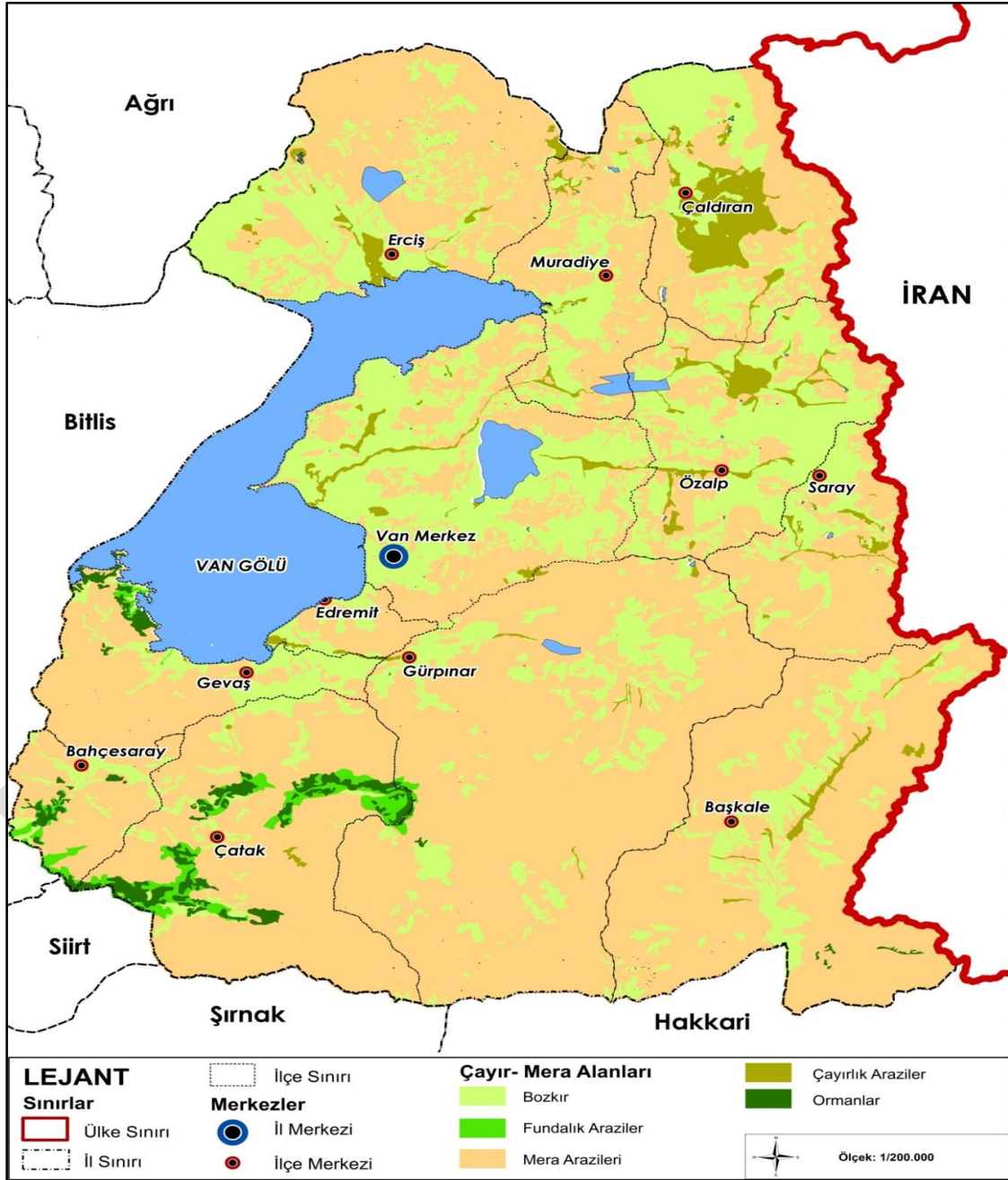
Erciş ilçesine baktığımızda ise toplam yüzölçümü 211.497 ha olup,  ayır ve meralar 134.434 ha' lık bir alanla ilçenin toplam arazi varlığının % 63,56'sını oluşturmaktadır. Erciş ilçesi arazi dağılımlı incelendiğinde,  ayır mera alanı oranının % 63,56, tarım arazilerinin 56.077,9 ha %26.51 ve orman alanlarının oranı ise 0,25 ile yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Erciş arazi kullanım durumu

	Yüzölçümü (Ha)	Tarım Arazisi (Ha)	Orman Funda (Ha)	Çayır (Ha)	Mera (Ha)	Tarım dışı (Ha)
Erciş	211.497	56.077,9	530	10.441	123.993	20.455,1
Van	1.906.900	372.196,3	26.294	119.733	1.239.289	149.387,70

Kaynak: Van ÇED Raporu, 2014

Harita 6: Van İli Çayır ve Mera Alanları

Kaynak: AVA Raporu.

Tablo 4: İlçeler Bazında Tarım Arazisi Kullanımı**2015 YILI İSTATİSTİK VERİ AĞI(İVA) KESİN KAYITLARI TOPLAM ALANLARI**

İlçe Adı	TARLA ALANI (DEKAR)								DEKAR
	Sulanan	Sulanmayan	Nadas	Tarım Elverişli Olup Kullanılmayan Arazı	Sebze	Meyve	Örtü Altı	Toplam Tarım Arazisi	Çayır Mera Alanı
Bahçesaray	16.383	11	397	37.460	139	5.037	0	59.427	377.461
Başkale	252.528	47.050	97.325	24.087	0	97		421.087	2.074.320
Çaldıran	84.748	66.241	100.303	24.830	0	79	0	276.201	1.073.700
Çatak	107.084	49.200	16.801	22.496	160	8.690		204.431	1.404.060
Edremit	40.000	32.570	16.905	18.369	2.846	12.974	15	123.679	49.866,930
Erciş	94.524	136.592	185.638	129.450	5.985	8.555	35	560.779	1.344.340
Gevaş	57.272	10.352	1.000	176	4.657	3.107		76.564	480.120
Gürpınar	151.386	253.264	67.960	20.781	130	426	0	493.947	3.356.210
Muradiye	115.490	61.486	143.218	50.000	867	2.459		373.520	648.860
Özalp	38.250	136.050	135.783	19.617	0	15		329.715	1.155.960
Saray	51.200	12.450	11.945	18.750	0	15		94.360	550.770
İpekyolu	62.730	69.996	74.934	77.000	396	6.874		291.930	560.890
Tuşba	92.607	89.900	129.175	120.000	2.205	4.315	0	438.202	544.210
Toplam	1.164.202	965.162	981.384	563.016	17.385	52.643	50	3.743.842	13.620.768

Kaynak: Van İl Tarım Müdürlüğü, 2015

1.2.9 Sıcaklık

Van ilindeki yirmi yıllık sıcaklık ortalamaları (1988-2007) esas alındığında, Erciş ilçesinde yıllık ortalama sıcaklık 7,8°C'dir. En yüksek değerler temmuz ayında ölçülmektedir. En yüksek sıcaklıklar temmuz ve ağustos aylarında, en düşük sıcaklıklar ise aralık, ocak ve şubat aylarında görülmektedir (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2014).

Tablo 5: Erciş İlçesi Geneline Faklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (oC)

	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Erciş	-5.70	-4.96	0.19	6.69	12.39	17.48	21.71	20.97	15.53	9.21	2.93	-2.71
Van	-6.28	-5.22	-0.12	6.68	11.73	16.79	21.10	20.40	15.68	9.29	2.61	-3.24

Kaynak: AVA Raporu.

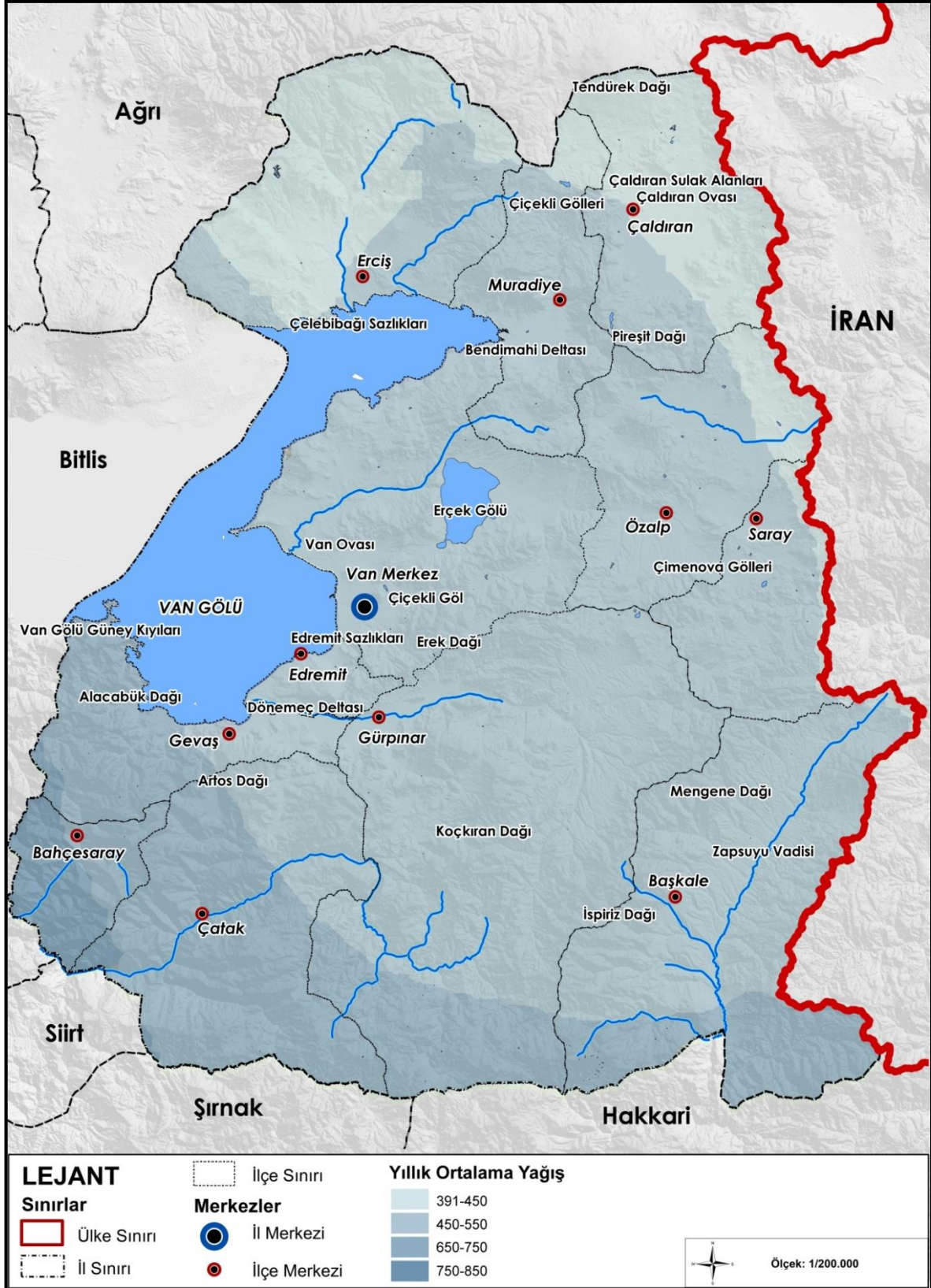
1.2.10 Yağış

Van il genelinde olduğu gibi Erciş ilçesinde de yağışın büyük bir kısmı Kış mevsiminde düşmekte olup yağışlı geçen 85 günün 35'inde kar yağmaktadır. İl genelinde kar yağışı kasım

ayının başından mart sonuna kadar devam etmektedir. Erciş ilçesinde de yağışlar benzer dönemde yağmaktadırlar.

Van ilinde 1988–2007 arasındaki yirmi yıllık ortalamalar esas alındığında, yıllık toplam ortalama yağış miktarının 394,4 mm olduğu görülmektedir. Güneyden kuzeye doğru yağış miktarının azaldığını görmekteyiz. Çatak ve Bahcesaray ilçelerinde bu miktar 650-750 mm iken Erciş ve Çaldıran ilçelerinde bu miktar 391-450 mm'ye kadar düşmektedir. Toplam yağışların aylara göre dağılımına bakıldığında ise ilin en çok yağış aldığı ayın 59,6 mm ile Nisan ayı ve 53,6 mm ile Kasım ayı olduğu görülmektedir. Aylık toplam yağışlarda en az yağışın yaşandığı zaman ise 3,7 mm. yağış miktarı ile Ağustos ayıdır. Yağışın en az olduğu mevsim ise yaz mevsimidir (%10,43).

Harita 7: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı

Kaynak: AVA Raporu.

Tablo 6: Van İli İklim Verileri

Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	-3,0	-2,3	2,0	8,2	13,5	18,7	22,7	22,5	17,5	11,6	4,6	-0,3	9,6
Ortalama Yüksek Sıcaklık (°C)	2,1	2,7	6,7	12,9	18,3	23,8	27,9	28,2	23,8	17,6	9,9	4,6	14,9
Ortalama Düşük Sıcaklık (°C)	6,8	-6,3	-1,9	3,5	7,8	12,0	15,9	16,0	11,6	6,8	0,8	-3,8	4,6
En Yüksek Sıcaklık (°C)	9,4	10,2	19,8	24,0	28,3	33,2	37,0	35,1	33,1	27,0	17,2	14,9	37,0
En Düşük Sıcaklık (°C)	-22,6	-21,0	-17,0	-9,8	0,0	4,6	8,4	7,0	1,4	-3,0	-12,0	-20,3	-22,6
Ortalama Bağıl Nem (%)	65	65	65	60	54	48	45	43	46	57	64	66	56
Ortalama Buhar Basıncı (hPa)	3,4	3,6	4,8	6,5	8,5	10,6	12,8	12,1	9,4	7,9	5,6	4,2	7,5
Ortalama Bulutluluk (0-10)	5,0	4,9	5,1	5,0	3,8	2,1	1,7	1,3	1,3	3,5	4,5	5,3	3,6
Ortalama Açık Günler Sayısı (bult.0,0-1,9)	6,5	5,9	6,2	5,6	9,2	17,3	19,5	22,9	22,1	10,8	7,8	5,5	139,3
Günlük Ort.Güneslenme Siddeti (cal/cm². dak)	241,0	332,8	420,2	491,7	589,1	671,2	649,5	590,1	506,1	353,9	250,7	202,2	441,6
Ortalama Toplam Yağış Miktarı (mm)	32,8	26,3	49,0	59,6	41,0	18,3	6,4	3,7	15,2	41,9	53,6	46,6	394,4
Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı	9,6	9,4	9,0	2,0	0,2	-	-	-	0,1	0,1	3,2	7,7	41,1
41,1En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (cm)	72,0	60,0	32,0	15,0	4,0	-	-	-	-	3,0	34,0	120,0	120,0
Ortalama Rüzgar Hızı (m/s)	2,2	2,3	2,4	2,6	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,4	2,4	2,1	2,4
En Hızlı Esen Rüzgarın Yönü ve Hızı (m/s)	SE 26,0	S 32,0	SE 26,6	SSW 25,6	SW 32,2	S 26,7	ENE 24,8	SSE 22,7	WNW 25,0	SW 23,6	SSE 29,7	SSE 26,8	SW 32,2

Kaynak: Muş-Bitlis-Van Çevre Düzeni Planı, 2014.

1.3. İlçenin İdari Yapısı

Harita 8: Van İli İdari Sınırları

Kaynak: AVA Raporu

Erciş ilçesi merkez İpekyolu ilçesinden sonra 173.795 nüfusuyla Van ilinin en büyük ilçesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Erciş 16 mahalle ve 86 köyden oluşmaktadır.

Tablo 7: Bölgede Yer Alan İlçe, Köy ve Belde Sayısı ile İlçenin Yüzölçümüne İlişkin Genel Bilgiler, 2016

	İlçe Sayısı	Mahalle Sayısı	Köy Sayısı	Yüzölçümü (Göl Hariç-km ²)
Erciş	-	15	86	2.115
Van	13	690	576	19.300
TRB2	30	973	853	41.558
Türkiye	919	31.965	18.332	769.604

Kaynak1: İçişleri Mülki İdari Bölümleri <https://www.e-icisleri.gov.tr> (Erişim Tarihi: 10.02.2016)

Kaynak2: TÜİK <http://www.tuik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.02.2016)

Tablo 8: Bölgede Yer Alan Köylerin İlçeye Uzaklığı, İle Uzaklığı ve Nüfus Bilgileri, 2016²

Köy Adı	İlçeye Uzaklığı	Van İline Uzaklığı	2015 Nüfus
Ağaçören Köyü	13	113	148
Ağırkaya Köyü	35	135	242
Akbaş Köyü	12	112	576
Akçayuva Köyü	30	130	481
Aksakal Köyü	25	125	100
Aptalmezraası Köyü	28	128	1016
Aşağıakçagedik Köyü	15	135	38
Aşağıçökek Köyü	24	124	1391
Aşağıgöze Köyü	11	86	1000
Aşağısıklı Köyü	5	105	2237
Aşağıkozluca Köyü	18	80	1731
Bayramlı Köyü	22	122	1361
Bozyaka Köyü	25	125	257
Bucakönü Köyü	15	115	1373
Çakırbey Köyü	13	113	334
Çatakdibi Köyü	6	106	1321
Çataltepe Köyü	35	135	267
Çetintaş Köyü	25	125	563
Çelebibağı Köyü	10	110	15206
Çimen Köyü	25	135	1043
Çobandüzü Köyü	13	113	970
Çubuklu Köyü	38	138	1270
Deliçay Köyü	17	117	1381
Derekent Köyü	44	144	360
Derimevi Köyü	7	107	526
Dinlence Köyü	22	122	424
Doğancı Köyü	32	132	265
Doluca Köyü	32	132	485
Duracak Köyü	38	138	72
Düvenci Köyü	28	128	1440
Ekiciler Köyü	10	110	396
Ergücü Köyü	15	115	815
Evbeyli Köyü	30	130	202
Gedikdibi Köyü	30	130	611
Gergili Köyü	42	142	135
Gökoğlan Köyü	30	130	321
Görüslü Köyü	16	116	874
Gözütok Köyü	12	112	738
Gültepe Köyü	27	127	112
Gümüşoluk Köyü	36	136	126
Hacıkaş Köyü	25	125	864

² Kaynak(İle ve İlçeye Mesafeler): <http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=199082> (Erişim Tarihi: 18.02.2016)

Kaynak (Nüfus): <http://www.tuik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 18.02.2016)

ERCİŞ İLÇE ANALİZİ

Hasanabdal Köyü	20	120	781
Haydarbey Köyü	8	92	2115
Hocaali Köyü	22	122	718
İkizçalı Köyü	20	120	307
İşbaşı Köyü	17	117	219
Kadirasker Köyü	10	90	1094
Karatavuk Köyü	33	133	1242
Karlıyayla Köyü	35	135	1342
Kasımbağı Köyü	5	105	351
Kayaboyun Köyü	32	132	420
Kekiksırtı Köyü	14	114	295
Keklikova Köyü	12	112	3177
Kırkdeğirmen Köyü	38	138	1023
Kırkpınar Köyü	25	125	266
Kızılören Köyü	25	125	512
Koçköprü Köyü	10	110	760
Kardoğan Köyü	29	129	461
Köycük Köyü	25	125	796
Mağaraköy Köyü	29	129	664
Nişancı Köyü	8	108	711
Ortayayla Köyü	38	138	656
Oyalı Köyü	8	115	269
Payköy Köyü	18	118	1597
Pınarlı Köyü	29	129	1127
Sabanbüken Köyü	29	129	135
Salmanağa Köyü	7	89	1827
Şehirpazar Köyü	28	128	546
Şerefli Köyü	37	137	249
Söğütlü Köyü	30	130	653
Taşevler Köyü	31	131	297
Taşkapı Köyü	31	131	465
Taşlıçay Köyü	25	125	1028
Tekler Köyü	19	119	850
Topraklı Köyü	17	93	1105
Ulupamir Köyü	32	132	1534
Uncular Köyü	15	117	1357
Yalındam Köyü	35	135	158
Yankitepe Köyü	38	138	568
Yetişen Köyü	34	134	291
Yılanlı Köyü	24	124	248
Yoldere Köyü	24	124	836
Yörelî Köyü	22	122	49
Yukarıakçagedik Köyü	24	124	333
Yukarışıklı Köyü	5	105	4023
Yünören Köyü	22	122	184

Kaynak (İle ve İlçeye Mesafeler): <http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=199082> (Erişim Tarihi: 18.02.2016)

Kaynak (Nüfus): <http://www.tuik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 18.02.2016)

2. Sosyo-Kültürel Yapı

2.1. Nüfus

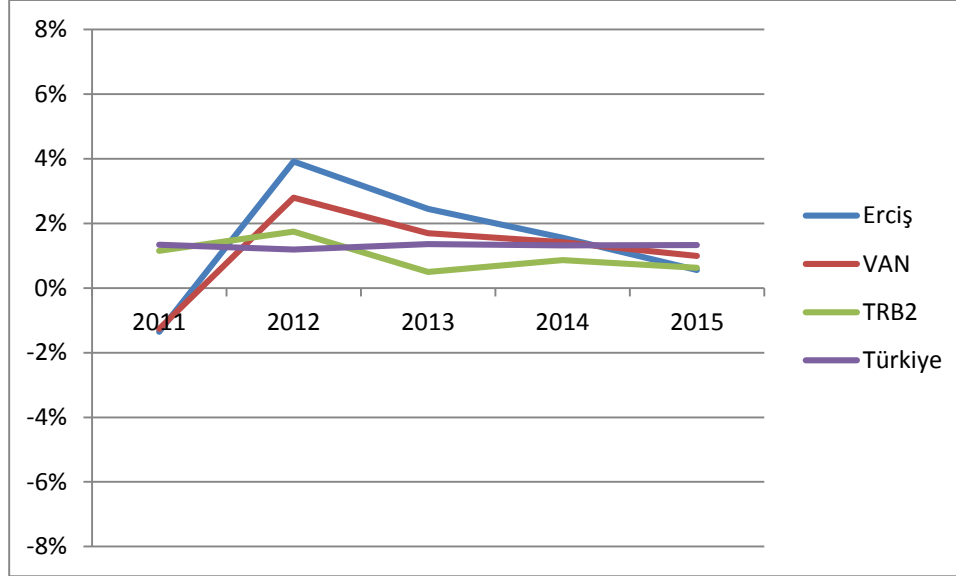
50 yıllık zaman dilimine baktığımızda Erciş ilçesinin nüfusu istikrarlı bir şekilde artmıştır. 2011 yılında meydana gelen depremlerden dolayı ilçenin nüfusu düşse de 2012 yılı rakamlarına baktığımızda bu düşüşün arızı ve deprem nedeniyle olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 9: 1965-2015 Yılları Arası Van ili ve Ülke Nüfusu, 2016

	Erciş	Van	TRB2	Türkiye
1965 Nüfus Sayımı	46.725	266.840	703.562	31.391.421
1970 Nüfus Sayımı	53.531	325.763	847.798	35.605.176
1975 Nüfus Sayımı	61.308	386.314	997.858	40.347.719
1980 Nüfus Sayımı	73.343	468.646	1.184.423	44.736.957
1985 Nüfus Sayımı	89.970	547.216	1.370.196	50.664.458
1990 Nüfus Sayımı	99.754	637.433	1.516.570	56.473.035
2000 Nüfus Sayımı	147.421	877.524	1.956.437	67.803.927
2010 ADNKS	161.612	1.035.418	2.022.373	73.722.988
2011 ADNKS	159.450	1.022.532	2.046.027	74.724.269
2012 ADNKS	165.953	1.051.975	2.082.470	75.627.384
2013 ADNKS	170.124	1.070.113	2.092.863	76.667.864
2014 ADNKS	172.823	1.085.542	2.111.068	77.695.904
2015 ADNKS	173.795	1.096.397	2.124.349	78.741.053

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 09.02.2016)

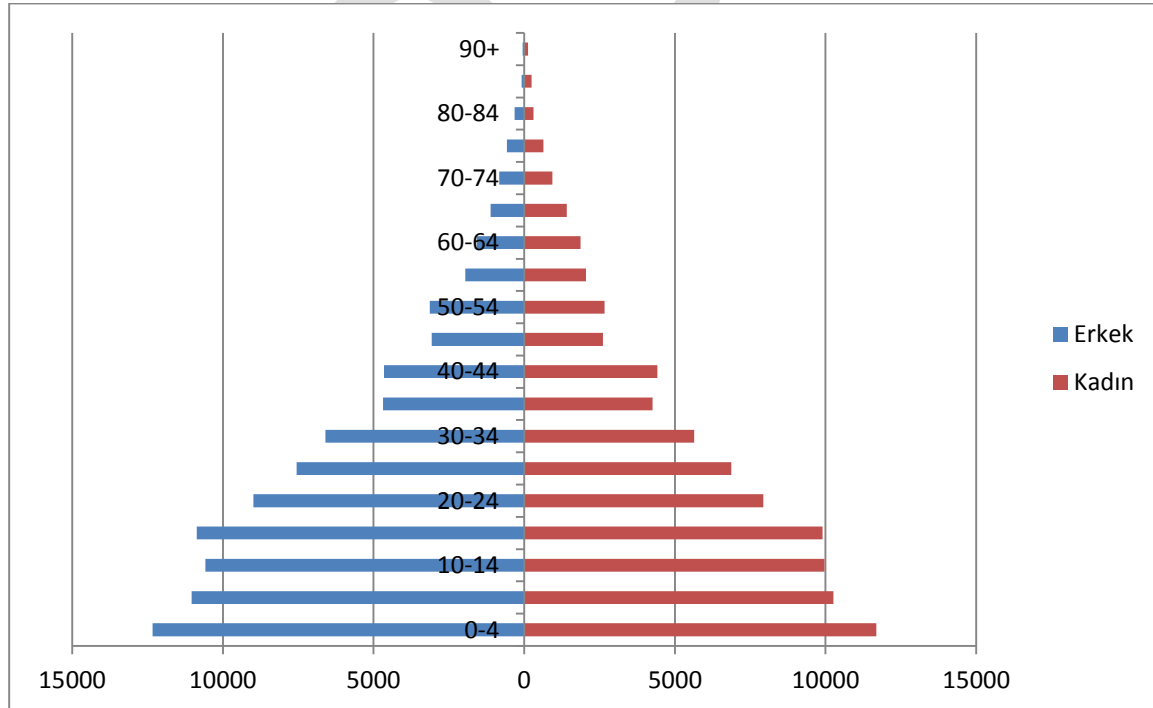
Grafik 1: Erciş'in Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

Grafiği incelediğimizde Erciş'in nüfus artış hızının 2011 yılında deprem nedeniyle il nüfus artış hızına paralel olarak büyük -2 civarındadır. 2012-2015 yılları arasında hem il nüfusundan hem de ülke nüfusundan daha büyük bir artış oranına sahip olduğunu görmekteyiz. 2015 yılında ise ilçe nüfus artış hızı artı seviyede olmasına rağmen hem il hem ülke nüfus artış hızından daha düşük bir oranda seyretmiştir.

Grafik 2: Erciş'in Nüfus Piramidi, 2015

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

Erciş ilçesinde beşerli yaş grubuna göre nüfus piramidi Grafik 1’de gösterilmiştir. TRB2 ortalamasına yakın bir şekilde, piramidin daralan alt kısmından bölgede doğurganlığın önceki yıllara nazaran azaldığı anlaşılmaktadır. TRB2 bölgesinin genel sorunu olan göç sorunu burada da kendini göstermektedir.

Tablo 10: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2015

	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş/15-64 Yaş)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+/15-64 Yaş Yaş)	Toplam Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş + 65+ Yaş)
Erciş	76,74	7,73	84,47
Van	60,89	5,92	66,81
TRB2	59,22	6,34	65,56
Türkiye	35,4	12,17	47,57

Kaynak: TÜİK veri tabanı

Nüfus bağımlılıkları genç ve yaşlı nüfus bağımlılığı olmak üzere ikiye ayrılır. Genç bağımlılık oranı 0-14 yaş aralığındaki nüfusun, yaşlı bağımlılık oranı ise 65 ve üstündeki yaş grubunda bulunan nüfusun; 15-64 yaş aralığında çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla hesaplanır. Erciş ilçesinde genç bağımlılık oranı Van ve TRB2 bölgelerinden daha fazladır. Yaşlı bağımlılık oranı ise Van ve TRB2 bölgesine daha yüksek ama ülke geneline göre daha düşüktür. Bunun nedeni ise Erciş’te nüfus artış hızının daha yüksek olmasıdır.

2.2. Göç

Van ilinde 2009-2015 yılları arasında göç verdiği ve göç aldığı iller incelendiğinde her iki kategoride de ülkenin batı kentleri ön plana çıkmaktadır. Sadece aynı bölgede ve sınır komşuluğundan dolayı Hakkari ilinden Van iline yoğun bir göç söz konusudur. 2009-2015 yılları arasında Van ilinden toplam 215.906 kişi göç etmektedir.

Van ilinden göç edenlerin yaklaşık olarak yarısı en çok sırasıyla İstanbul, Ankara, Antalya, Bursa ve İzmir illerine göç etmektedir.

Van ilinin net göç hızı 2015 yılında -15,9 olarak gerçekleşmiştir. Göç hareketlerine baktığımızda yüksek bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erciş ilçesine baktığımızda ise net göç hızı -22,84 ile Van il genelinden daha yüksek bir orana sahiptir.

Tablo 11: Van İli Net Göç Hızı

	ADNKS 2015 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
Erciş	173.795	4.123	11.237	-4.016	-22,84
Van	1.096.397	30.492	48.061	-17.569	-15,89
TRB2	2.124.349	55.073	95.377	-40.304	-18,79

Kaynak: TÜİK veri tabanı

Erciş Nüfusuna kayıtlı olup başka illerde yaşayanlara baktığımızda ise üç il öne çıkmaktadır. Erciş nüfusuna kayıtlı olup başka illerde yaşayan vatandaşların en fazla yaşadıkları iller sırasıyla İstanbul, İzmir ve Ankara illeridir.

Tablo 12: Erciş Nüfusuna kayıtlı olup başka illerde yaşayanların sayısı

	İstanbul	Ankara	İzmir
Erciş	24.767	5.488	6.863
Van	191.979	21.521	27.138
TRB2	560.041	51.190	119.454

Kaynak: TÜİK veri tabanı

2.3. Eğitim

Erciş ilçesinin eğitim istatistiklerini incelediğimizde ilçede 4 Anaokulu, 188 İlköğretim Okulu, 12 Genel Ortaöğretim ve 7 Mesleki ve Teknik Ortaöğretim olduğunu görmekteyiz.

Tablo 13: İlköğretim ve Ortaöğretime Ait Veriler, 2016

		Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	Derslik sayısı
ERCİŞ	Anaokulu	4	3.387	179	212
	İlköğretim	188	35.371	1.416	1.587
	Genel ortaöğretim	12	4.840	401	248
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	7	4.635	275	163
VAN	Anaokulu	661	22.182	1.126	1.019
	İlköğretim	1.232	237.548	10.501	7.398
	Genel ortaöğretim	42	37.671	1.324	856
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	76	44.476	2.218	1.399
TRB2	Anaokulu	1.283	39.457	2.039	1.846

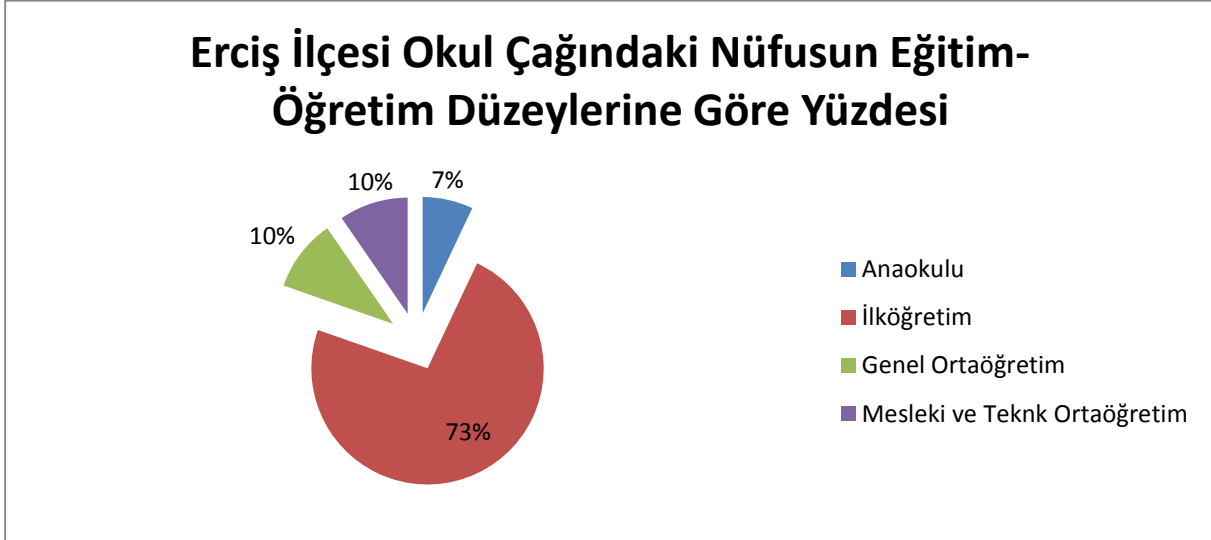
İlköğretim	2.872	467.523	21.174	15.684
Genel ortaöğretim	90	79.734	2.560	1.556
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	155	85.620	4.425	2.474

Kaynak: TÜİK Veri tabanı, Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Van ili geneline bakıldığında ildeki anaokullarının %0.60'ı, ilköğretim okullarının % 15,25'i, genel ortaöğretim okullarının % 28,57'si, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarının ise % 9,21'i Erciş ilçesinde bulunmaktadır.

Eğitime devam eden nüfus profili incelendiğinde okul çağındaki nüfusun % 7'si, anaokulu, % 75'i ilköğretim, % 20'si ortaöğretim (genel ve mesleki ve teknik ortaöğretim) düzeyinde eğitim görmektedir.

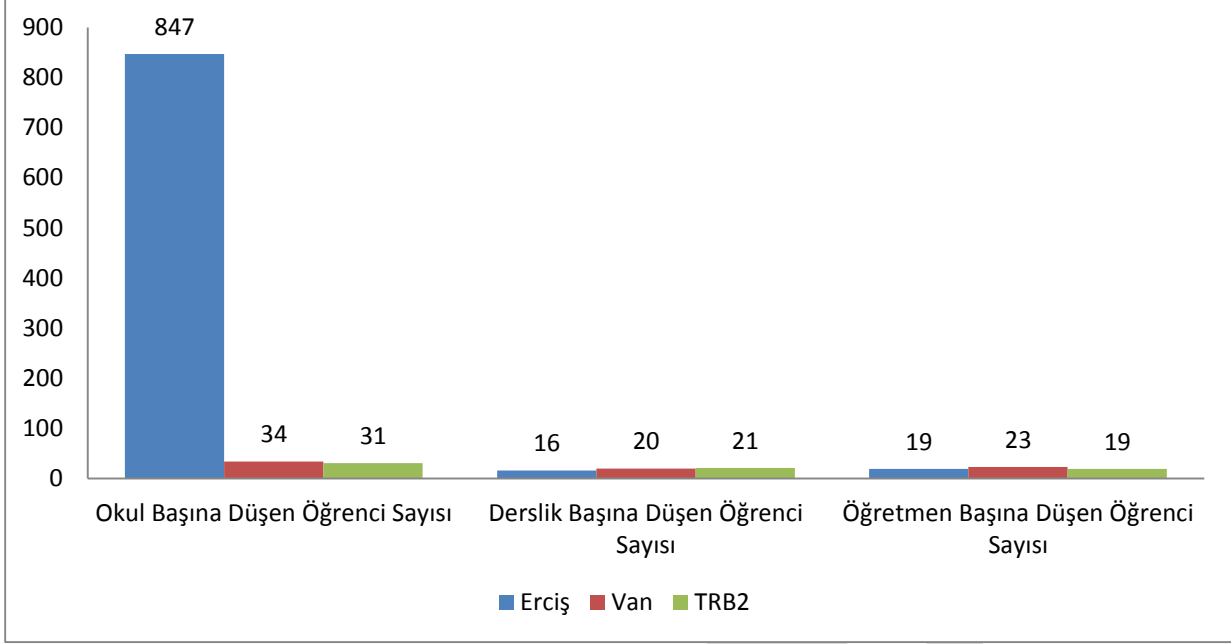
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi

Kaynak: TÜİK Veri tabanı, Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Okulöncesi seviyede öğretmen ve derslik başına öğrenci sayılarını incelediğimizde öğretmen başına düşen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı, Van ve TRB2 bölgesi ortalamalarından daha düşüktür. Okul başına düşen öğrenci sayısı ise Van ve TRB2 ortalamasından çok daha yüksektir.

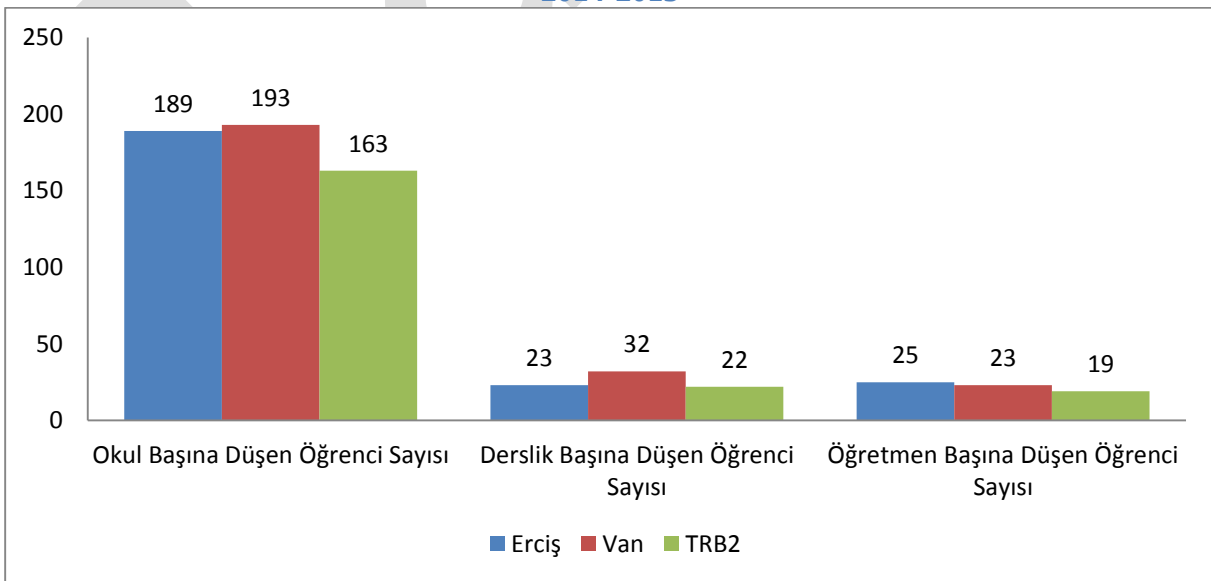
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Tük Veri tabanı, Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

İlköğretim seviyesinde öğretmen ve derslik başına öğrenci sayılarını incelediğimizde okul başına düşen öğrenci sayısı Van ilinden daha düşük ama TRB2 Bölgesi'nden daha yüksektir. Derslik başına düşen öğrenci sayısına baktığımızda derslik başına düşen öğrenci sayısı TRB2 Bölgesi hemen hemen eşit olup Van ilinden daha düşüktür. Öğretmen başına düşen sayısına baktığımızda ise hem Van il genelinden hem de TRB2 Bölgesi'nden daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

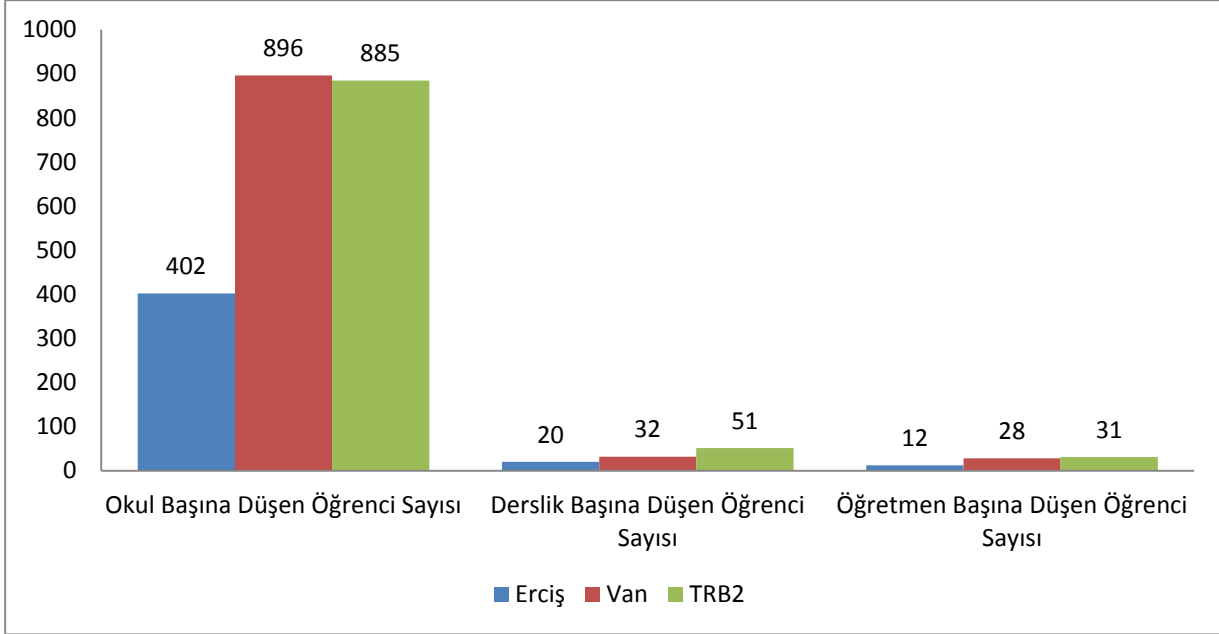
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Tük Veri tabanı, Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Genel ortaöğretim seviyesinde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayılarını incelediğimizde her üç alanda da Van ve TRB2 bölgesi ortalamalarından daha düşük olduğunu görmekteyiz.

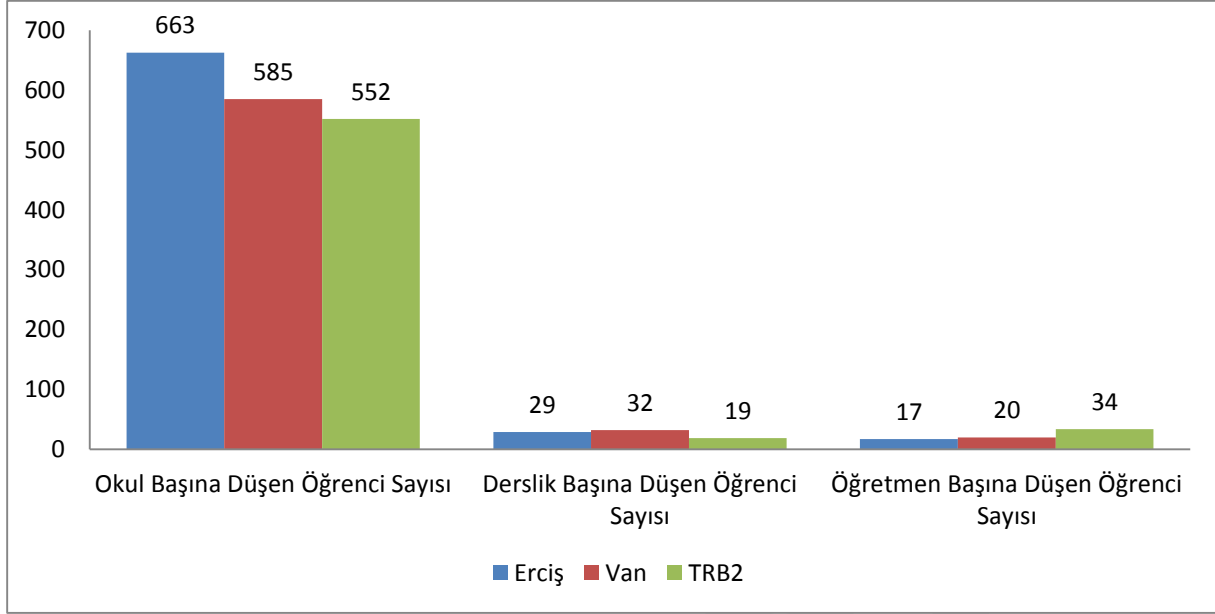
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Tük Veri tabanı, Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Mesleki ve teknik ortaöğretim seviyesinde okul başına düşen öğrenci sayılarına baktığımızda okul başına düşen öğrenci sayısı hem Van ili geneli hem de TRB2 Bölgesi'nden daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Derslik başına düşen öğrenci sayısına baktığımızda derslik başına düşen öğrenci sayısı TRB2 Bölgesi'nden daha yüksek ama Van il genelinden daha düşüktür. Öğretmen başına düşen sayısına baktığımızda ise hem Van il genelinden hem de TRB2 Bölgesi'nden daha düşük olduğunu görmekteyiz.

Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Tük Veri tabanı, Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Bölgenin eğitim durumuna bakıldığında Erciş ilçesinin Van ve TRB2 bölgesinin eğitim durumundan oldukça farklı olduğu gözlemlenmektedir. Erciş'te okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen nüfus varlığı oldukça fazla olup (40.228) Van ve TRB2 yüzdesinden yüksektir.

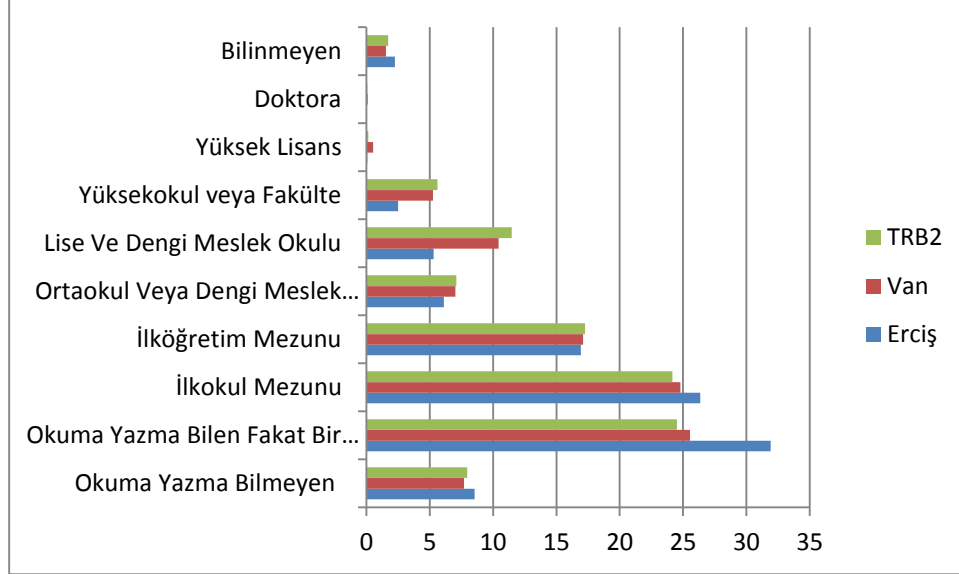
Ortaokul, lise ve yüksekokul fakülte mezun sayılarına baktığımızda Erciş ilçesinin yüzdesi Van ve TRB2 ortalamalarından daha düşük olduğunu görmekteyiz.

Tablo 14: Erciş, Van ve TRB2 için Eğitim Durumlarını Gösteren Tablo,2015

	Erciş	Van	TRB2
Okuma Yazma Bilmeyen	11.870	70.950	143.223
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	40.228	235.419	440.878
İlkokul Mezunu	39.393	228.424	434.589
İlköğretim Mezunu	21.081	157.756	310.352
Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul	10.192	64.710	127.453
Lise veya Dengi Meslek Okulu	11.998	96.284	206.234
Yüksekokul veya Fakülte	6.419	48.390	100.826
Yüksek Lisans	224	4.877	2.621
Doktora	52	856	1.298
Bilinmeyen	2.845	14.148	30.958

Kaynak: TÜİK veri tabanı

Grafik 8: Eğitim durumu 2014-2015 (% Olarak)

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

Erciş ilçesinde taşınmalı eğitim yapan okul sayıları, halk eğitim merkezi ve özel eğitim kurumları sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Erciş ilçesinde 55 adet taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okulu, 1 adet halk eğitim merkezi ve 5 adet özel eğitim kurumu bulunmaktadır.

Tablo 15: Taşınmalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)

	Erciş
Taşınmalı Eğitim Yapan ilköğretim Okulları	55
Halk Eğitim Merkezi	1
Özel Eğitim Kurumu	5

Kaynak: Erciş İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Erciş ilçesinde Yüzüncü Yıl Üniversitesi bağlı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mevcuttur. Fakülte 12 bölüm, 37 akademik personel ile eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Fakültede 1592 öğrenci öğrenim görmektedir.

Tablo 16: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2016

	Fakülte/Meslek Yüksek Okulu/Yüksek Okul Sayısı	Akademik Personel Sayısı	Öğrenci Sayısı	Bölüm-Program Sayısı
Erciş	1	37	1.592	12
Van	15-9-5	1.214	25.393	177-156
TRB2	31-23-10	2.032	44.183	451-399

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/> Erişim Tarihi:14.03.2016

2.4. Sağlık

Erciş ilçesinin sağlık verilerini incelediğimiz biri kamu biride özel olmak üzere iki hastanenin hizmet verdiğini görmekteyiz. İki hastanede 43'ü uzman olmak üzere toplam 63 hekim çalışmaktadır. İlçedeki eczane sayısı ise 24'tür. İlçede ayrıca bir adet Toplum Sağlığı Merkezi ve 24 adet eczane bulunmaktadır.

Tablo 17: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015

		Erciş	Van	TRB2
Hastane Sayısı	Kamu	1	10	
	Özel	1	3	
	Toplam	2	13	
Yatak Sayısı	Kamu	102	1.382	
	Özel	8	581	
	Toplam	110	1.963	
Hekim Sayısı	Kamu	Uzman	33	295
		Pratisyen	19	414
		Toplam	52	709
	Özel	Uzman	10	177
		Pratisyen	1	18
		Toplam	11	195
Hasta Sayısı	Kamu	58.680	443.261,4	
	Özel	8.606	80.978,7	
	Toplam	67.286	524.240,1	
Yatak Başına Hasta Sayısı		37,86	75,4	
Hekim Başına Hasta Sayısı		10,355	7,369	
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı		1	14	
Bebek Ölüm Oranı (%)		%o 5,95	0,83	
Eczane Sayısı		24	146	

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Sağlık Müdürlükleri

2.5. Spor

Van ilinde futboldan su topuna kadar 43 dalda 32.117 lisanslı sporcu spor hayatlarına devam etmektedir. Ayrıca ilde 43 adet spor tesisi bulunmaktadır. Nüfusa baktığımızda bu tesislerin hem sayı hem de nitelik olarak maalesef yetersiz kaldığını söyleyebiliriz.

Erciş ilçesinde değişik spor dallarında faaliyet gösteren 8 spor kulübünde 1.800 lisanslı sporcu spor hayatlarına devam etmektedirler.

Tablo 18: İlçedeki Spor İstatistiklerine Ait Tablo, 2015

	Spor Kulübü Sayısı	Lisanslı Sporcu sayısı
Erciş	8	1800
Van	170	32.117
TRB2	350	90.903

Kaynak: Erciş Kaymakamlığı

Kaynak: Van Gençlik Spor İl Müdürlüğü

Kaynak: <http://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler> (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

2.6 Sivil Toplum Kuruluşları

2.6.1 Dernekler

İlçede çeşitli alanlarda faaliyet gösteren 80 derneğin, 982 erkek ve 72 kadın olmak üzere toplam 1058 üyesi bulunmaktadır.

Tablo 19: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2016

	Dernek Sayısı	Üye Sayısı				
		Toplam	Erkek	Kadın	Erkek (%)	Kadın (%)
Erciş	80	1058	982	72	92,82	6,80
Van	860	29.919	25.405	4.514	85	15
TRB2	1.953	58.460	51.668	6.792	%88.38	%11.62

Kaynak: Erciş Kaymakamlığı, İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

Tablo 20: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2016

	ERCİŞ	VAN	TRB2
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma	2	19	52
Engelli	1	10	34
Eğitim Araştırma	4	65	117
Toplumsal Değerleri Yaşatma	5	21	49
Gıda Tarım ve Hayvancılık	2	6	15
Hak ve Savunuculuk	3	33	75
İmar, Şehircilik ve Kalkındırma	-	14	22

İnsani Yardım	3	36	157
Kamu Kurumları Personelini Destekleyen	-	5	11
Kültür, Sanat ve Turizm	4	42	110
Mesleki ve Dayanışma	19	153	285
Sağlık	-	12	25
Şehit Yakını ve Gazi	-	5	10
Spor	17	142	404
Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim	3	25	65
Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği	-	2	14
Yaşlı ve Çocuk	-	1	2
Dini Hizmetler	15	248	475
Düşünce Temelli	2	21	31

Kaynak: İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

2.6.2 Vakıflar

Erciş ilçesinde bir tanesi sosyal yardım alanında (sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı) bir tanesi eğitim alanında ve bir tanesi de kültür alanında faaliyet göstermek üzere üç adet vakıf bulunmaktadır.

Tablo 21: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Vakıf Sayıları, 2016

Faaliyet Alanı	ERCİŞ	VAN	TRB2
Eğitim	1	5	10
Dini-Dini Eğitim	-	3	6
Sosyal Yardım	1	14	31
Bilim-Teknoloji	-	0	0
Kültür	1	0	0
Sağlık	-	0	0
Sosyal Hizmet	-	0	3
Sosyal, Tarihi ve Kültürel	-	0	0
Spor	-	0	0
Yöresel Kalkınma	-	1	1
Çevre	-	0	1
Toplam	3	23	52

Kaynak: <http://www.vgm.gov.tr>

2.8 İstihdam ve Sosyal Güvenlik

2.8.1 İstihdam

TÜİK verilerine göre 2015 yılı itibariyle Van ili içerisinde istihdam oranı % 41,4 çıkmaktadır. İş gücüne katılım oranı % 46,2 İşsizlik oranı % 10,3 olarak gerçekleşmiştir. 2015 (1.096.397) nüfus sayısına göre bu oran toplamda **443.027** kişiye denk gelmektedir. Ülke genelinde

istihdam oranı %44,4 olup Van ili bu ortalamanın altında çıkmaktadır (Bu Van ili adına olumlu bir gelişme olsa da gizli işsizlik oranının yüksek olduğu tarımda çalışan yüzdesi Van ili içerisinde Türkiye geneline oranla oldukça yüksek çıkmaktadır).

Van ili içerisinde istihdamın sektörlere göre oranlarına 1985-2015 yılları arasında bakıldığında ülke geneline paralel olarak tarım sektörünün payının düzenli olarak düştüğü hizmetler ve sanayi sektörünün payının düzenli olarak arttığı görülmektedir. Fakat sanayi ve hizmetler sektörünün payının düzenli olarak ülke genelinin altında kalması bölgede sanayileşmenin yeterli ölçüde gelişmediği, ekonomik kalkınmanın belirli bir düzeyde kalması da beraberinde hizmetler sektörünün ülke genelinde kalmasına sebep olmaktadır.

Tablo 22: İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Değerler	1985	1990	2000	2015
Tarım	Van Sayı	164.093	171.211	186.249	170.565
	Van %	76.2	75.3	68.1	38,5
	Türkiye Sayı	12.118.533	12.547.796	12.576.827	6.015.000
	Türkiye %	59.0	53.7	48.4	23,6
Hizmet	Van Sayı	33.985	45.008	73.716	178.540
	Van %	18	19.9	26.7	40,3
	Türkiye Sayı	5.235.067	6.515.508	8.719.693	12.771.000
	Türkiye %	25.5	20	33.5	50
Sanayi	Van sayı	3.672	6.328	6.109	94.807
	Van %	1.7	2.7	2.2	21,4
	Türkiye Sayı	2.345.719	2.992.864	3.470.360	6.737.000
	Türkiye Oran	11.4	12.8	13.3	26,4

Kaynak: TÜİK, 1985-2015.

Van ili, 1985-2000 yılları aralığına kadar tarım kimliği ön planda olan bir il olarak görülmektedir. Bunun temel sebebi bölgede yaşanan güvenlik problemleri, kalifiye eleman eksikliği, topoğrafyanın zorluğu gibi nedenlerden ötürü hizmetler ve sanayi sektörüne yönelik

kuruluşların bu yıllar arasında bölgede yer seçme eğiliminde olmaması olarak gösterilebilmektedir. Bu yıllarda nüfus sayımlarında istihdam yapısına yönelik yapılan araştırmalarda sanayi sektöründe çalışanların oranının ülke ortalamasına göre oldukça düşük çıktığı görülmektedir.

Bölgede büyük ölçekli sanayi tesisi sayısının az olması bunun temel sebepleri arasında yer almaktadır. 1998 yılında kurulan Van Organize Sanayi Bölgesi (VANOSB) 2000 yılının ortalarına kadar beklenen düzeyde yatırımcıyı kente çekememiş olsa da özellikle son 10 yıllık sürede bölgeye yönelik açıklanan teşvikler neticesinde 2015 yılı itibarıyla azami kapasitede çalışmakta, gösterilen talebe artık karşılık verememekte olup yeni alan gereksinimi duyulmaktadır. Bu durum sanayi sektöründe çalışanların oranını artmasını tetiklemiştir. İlde iş olanaklarının artması kır-şehir nüfus oranının değişmesinde etkili olmuştur. Dolayısıyla nüfus artışı ilde özellikle hizmet sektöründe önemli bir istihdam oluşturmuştur.

1985-2015 yılları arasında toplam istihdam içinde tarım sektörünün payının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. **1985-2015** yılları arasında tarım sektörü çalışanlarının payı **% 76,2'den %38,5'e** gerilemektedir. Bu düşüşte büyük bir nüfusun tarım sektörü dışına çıkması da etkili olmaktadır. Tarım ve sanayi sektöründe yaşanan bu gelişmeler hizmet sektörü çalışanları oranının aynı dönemde hızlı bir artış göstermesine zemin hazırlamaktadır. 1985 yılında % 18 olan hizmet sektörü çalışanlarının oranı 2015 yılında **%40,3'e** yükselmiştir özellikle kamu çalışanlarının sayısının artması bu oranın yükselmesinde etkili olmaktadır. Sektörel dağılımdaki bu değişiklikler kır nüfusunu azaltan şehir nüfusunu artıran etkenler olarak değerlendirilebilmektedir.

Van ili içerisindeki toplam istihdamın %67,3'ünü İpekyolu, Erciş, Tuşba ve Edremit ilçeleri oluşturmaktadır. Toplan nüfus büyüklüğü, kent nüfusu büyüklüğü bakımından da ilk 4 sırada yer alan bu ilçeler diğerlerine göre farklılaşmaktadır. Özellikle İpekyolu ve Tuşba ile yeni gelişen kent merkezi konumunda olan Edremit ilçesi hizmetler ve sanayi sektöründe çalışan istihdam yapısı ile diğer ilçelerden farklılaşmaktadırlar. Bu üç ilçede sanayi ve hizmetler sektöründe çalışanların payları il geneli paylarından da fazla çıkmaktadır.

Tablo 23: Van İli içerisinde Yer Alan İlçelerin Sektörlere Göre Toplam İstihdam İçerisindeki Payları

İlçeler	Sanayi	Hizmet	Tarım	Toplam
Merkez	13,2	22,4	5,3	40,9
Bahçesaray	0,04	0,3	1,2	1,5
Başkale	0,2	0,5	3,9	4,7
Çaldıran	0,1	1,4	3,7	5,2
Çatak	0,2	0,7	1,5	2,5
Edremit	3,5	5,8	1,9	11,2
Erciş	2,8	5,2	7,1	15,2
Gevaş	0,4	1,2	1,7	3,3
Gürpınar	0,2	0,4	2,7	3,3
Muradiye	0,2	1,0	3,3	4,5
Özalp	0,2	1,0	4,6	5,8
Saray	0,1	0,4	1,5	2,0
443.027				

Kaynak: Ava Raporu

Tablo 24: Van İli içerisinde Yer Alan İlçelerin Sektörlere Göre Toplam İstihdam İçerisindeki Payları

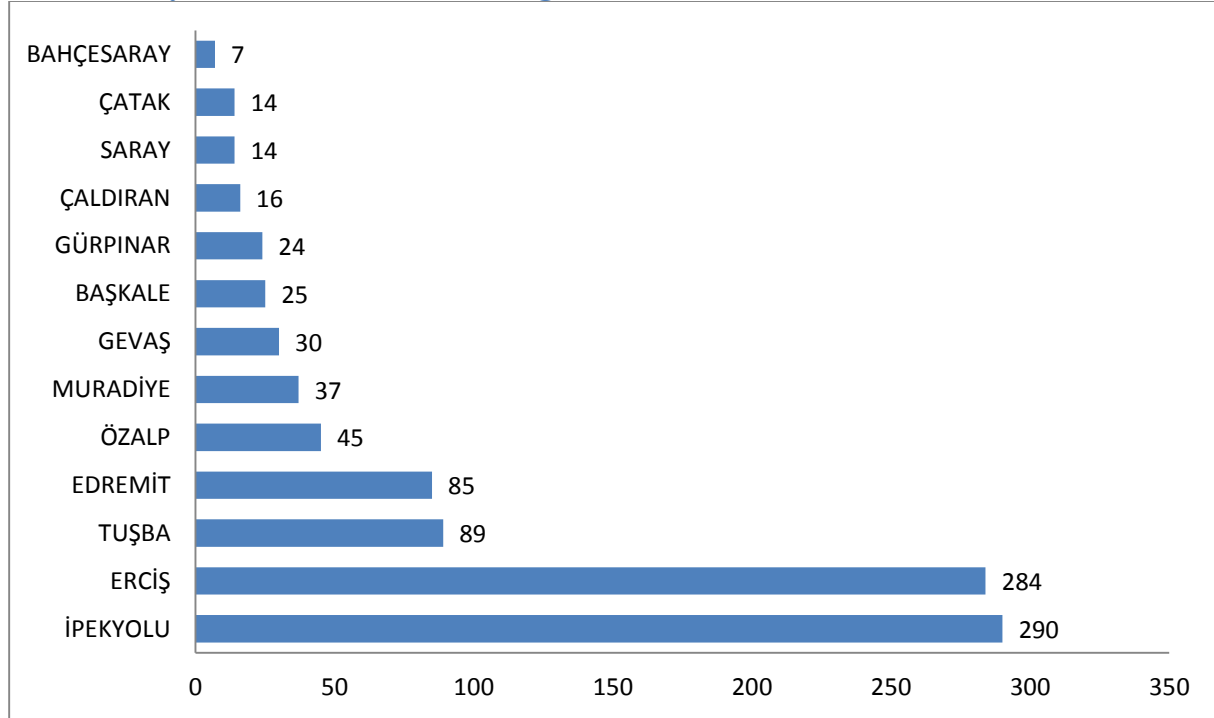
	1-9 İşçi Çalıştıran İşyeri		10 ve Üzeri İşçi Çalıştıran İşyeri		Toplam	
	İşyeri Sayısı	İstihdam	İşyeri Sayısı	İstihdam	İşyeri Sayısı	İstihdam
Bahçesaray	5	13	2	42	5	55
Başkale	15	40	10	221	25	261
Çaldıran	12	35	4	49	16	84
Çatak	12	31	2	46	14	77
Edremit	63	199	22	1372	85	1.571
Erciş	192	588	92	2087	284	2.675
Gevaş	21	74	9	223	30	297
Gürpınar	22	74	2	98	24	172
İpekyolu	212	499	78	2654	290	3.153
Muradiye	29	83	8	121	37	204
Özalp	26	82	19	307	45	389
Saray	11	31	3	88	14	119
Tuşba	65	163	24	611	89	774
Van	680	1.899	273	7.877		
TRB2						

Kaynak: Van SGK İl Müdürlüğü

Van 'da işyerlerinin ilçelere göre dağılımı 2015 yılı için gösterilmiştir. İlçelerdeki faal olan işyeri sayılarından yola çıkarak Van ilinde bölgelerarası gelişmişlik düzeyleri anlaşılabilir.

Buna göre en çok işyeri İpekyolu ve Erciş’ te bulunmaktadır. Sıralamada önde gelen diğer ilçeler sırasıyla; Tuşba, Edremit ve Özalp’ dir.

Grafik 9: İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015

Kaynak: Tüik veri tabanı

2.8.2 Sosyal Güvenlik

Tablo 25: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015

	Sgk Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı *	Aylık Alan Kişi Sayısı	Bakmakla Yükümlü (Yararlanıcı) Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus
Erciş					
Van	126.307	1.081.456	42.805	500.837	14.941

Kaynak: Van SGK İl Müdürlüğü

3. Ekonomik Yapı

Van ilinde faaliyet gösteren şirketlerin %35’i ulaştırma ve depolama sektöründe yer alırken, toptan ve perakende ticaret ve motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörü, 9.230 adet ve %32,3 pay ile ikinci sırada bulunmaktadır. İmalat sanayi 1.922 girişim sayısı ve %6,7 pay, inşaat sektörü ise 1.804 firma sayısı ve %6,3 pay ile toptan ve perakende ticaret ve motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektörlerini takip etmektedir. Konaklama ve yiyecek hizmetleri 1.612 adet, mesleki, bilimsel ve teknik hizmetleri 1.001 adet ile 1.000 adedin üzerinde girişim sayısına sahip diğer alt sektörlerdir. Bunun yanında elektrik, gaz,

buhar ve iklimlendirme üretimi iletimi ve dağıtımı ile kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme vb. su temini hizmetleri, girişim sayısının en düşük olduğu faaliyet kollarıdır.

Öte yandan Van ilindeki girişim istatistiklerinde dikkat çeken bir gösterge ise bilgi ve iletişim sektöründe faaliyet gösteren 406 firmanın Van ilindeki girişimlerin %1,4'ünü ve Türkiye genelinde bilgi ve iletişim sektöründe faaliyet gösteren firmaların %1'ini oluşturmasıdır. Van ili bilgi ve iletişim sektörü girişim sayısı açısından 81 il içerisinde 16. sırada bulunmaktadır (TÜİK, 2013).

Erciş ilçesinde 691 adet şahıs şirketi, 257 adet sermaye şirketi, 20 adet kooperatif ve 35 adet anonim şirket bulunmaktadır.

Tablo 26: Bölgedeki Şirket Türleri, 2015

	Şahıs Şirketi	Sermaye Şirketi	Kooperatif	Anonim Şirket
Erciş	691	257	20	35
Van	1.194	2.666	158	356

Kaynak: Van TSO, Erciş TSO

Tablo 27: İlçeler Bazında Faal Şirket Sayıları,2016

	Şahıs Şirketi	Limited Şirketi	Kooperatif	Anonim Şirketi
Bahçeşaray	3	7	3	1
Başkale	26	31	3	1
Çaldıran	22	51	4	1
Çatak	5	9	2	-
Edremit	43	103	9	18
Gevaş	6	31	4	2
Gürpınar	18	17	5	1
Muradiye	27	18	7	1
Özalp	15	53	1	1
Saray	6	12	4	-
Erciş	691	257	20	35
Van	1194	2666	158	356

Kaynak: Van TSO , Erciş TSO

Tablo 28: İlçeler Bazında Askıdaki Şirket Sayıları,2016

	Şahıs Şirketi	Limited Şirketi	Kooperatif	Anonim Şirketi
Bahçesaray	4	1	2	-
Başkale	24	11	1	1
Çaldıran	21	11	15	-
Çatak	6	4	1	
Edremit	17	11	2	2
Gevaş	20	6	3	-
Gürpınar	25	10	5	-
Muradiye	21	11	6	1
Özalp	15	16	3	1
Saray	2	4	-	-
Erciş	299	117	7	5
Van	6520	2437	474	357

Kaynak: Van TSO, Erciş TSO

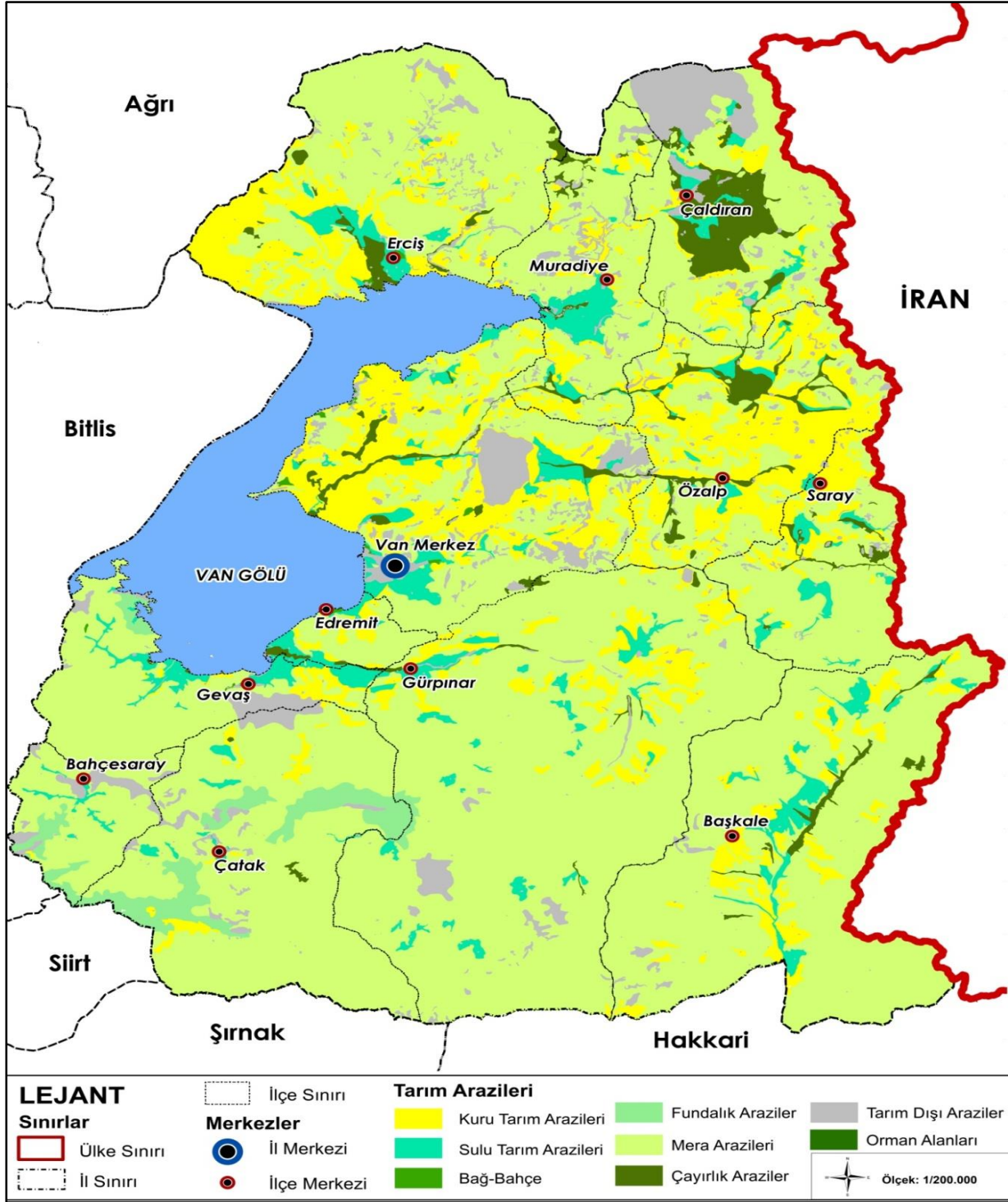
3.1 Tarım ve Hayvancılık

3.1.1 Tarımsal Yapı ve Alan

3.1.1.1 Tarım Arazileri

Kuru tarım, sulu tarım ve bağ-bahçe alanlarının il genelindeki dağılımına bakıldığında kuru tarım arazilerinin kuzeyde bulunan **Erciş**, Merkez, Özalp ve Saray ilçelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Sulu tarım alanları ise il geneline yayılmakla birlikte, ağırlıklı olarak Van Gölü çevresinde ve delta alanlarında yer almaktadır. Oldukça küçük bir alan kaplayan Bağ-bahçe alanları ise Merkez, Erciş ve Edremit, Gevaş ve Çaldıran ilçelerinde bulunmaktadır.

Harita 9: Van İli Tarım Arazileri

Kaynak: AVA Raporu.

Tablo 29: İlçeler Bazında Tarım Arazisi Kullanımı

İlçeler	Toplam	Tarım Arazisi Alanı (Ha)			
		İşlenen Tarım Arazisi		Nadas Alanı	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi (ha)
		Sulanan	Sulanmayan		
Merkez	73.771,1	12.359,8	24.719,9	26.445,5	10.246
Bahçesaray	3.754,8	847,6	2.119	191,3	596,9
Başkale	42.108,7	20.332,9	13.332,9	4.993,9	3.449
Çaldıran	27.620,1	8.140	8.446,5	8.550,5	2.483,1
Çatak	20.443,1	8.530,9	4.233,3	4.195	3.483,9
Edremit	11.610	5.917,9	1.972,6	1.919,5	1.800
Erciş	56.077,9	13.726,7	11.164,6	18.086,6	13.100
Gevaş	7.656,4	6.548,4	854	236	18
Gürpınar	49.394,7	26.403,6	5.675,9	16.065,2	1.250
Muradiye	37.352	8.080,9	7.593	16.678,1	5.000
Özalp	32.971,5	3.673,8	13.541,4	13.734,2	2.022
Saray	9.436	3.117,2	4.881,1	437,7	1.000
Toplam	372.196,3	117.679,8	98.534,1	111.533,5	44.448,9

Kaynak: Van İl Tarım Müdürlüğü.

Van il genelinde 5.564 adet tarımsal faaliyetlerde kullanılan traktör bulunmaktadır. Bunların 1.649 tanesi Erciş ilçesindedir.

Tablo 30: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2014

	TRAKTÖR SAYISI	BİÇERDÖVER	TRAKTÖR BAŞINA EKİLEN TARIM ALANI(DEKAR)
ERCİŞ	1.649	-	140,15
VAN	5.564	3	695,62
TRB2	17.228	5	334,7

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 18.03.2016)

3.1.2 Bitkisel Üretim

Erciş ilçesinde tarla bitkileri mercimek hariç tamamının ekimi yapılmaktadır. Üretilen tarımsal ürünlere detaylı bir şekilde bakıldığında; tahıllardan arpa ve buğday, yem bitkilerinden ise Korunga ve Yonca öne çıkmaktadır.

Türkiye’de en çok üretilen tahıl ürünü olan soğuk ve kurak şartlarda ve nispeten mineral oranı az olan topraklarda yetişen arpa ve buğday ilçede en fazla üretilen tahıllardır.

İlçede diğer öne çıkan tarla bitkileri yem bitkileri olan yonca ve korungadır. Hayvancılıkta ana yem maddesi olan yonca 37.400 dekar ile ilçede en fazla ekim alanına sahip yem bitkisidir.

Korunga kısa ömürlü, çok yıllık bir baklagil yem bitkisidir. Soğuğa ve kurağa çok dayanıklıdır ve diğer bitkilerin yetişemediği kıraç, kireçli topraklarda iyi gelişir. Yem kalitesi iyidir, yemi proteince zengindir. Korunga otunun besleme değeri yüksektir; kalsiyum, fosfor ve diğer mineral elementlerce zengindir. Yeşil ot olarak hayvanlara yedirildiğinde şişkinlik yapmaz ve kökleri yardımıyla toprağa azot kazandırır. Çok iyi bir balözü bitkisidir. Otlatmaya dayanıklı olduğundan iyi bir mera bitkisi olarak da kullanılabilir. İlçede korunga ekim alanı 17.160 dekadır.

Yonca, baklagiller familyasından uzun yıllar yaşayan, gerek yeşil ot gerekse kuru ot olarak değerlendirilebilen çok yıllık bir serin mevsim yem bitkisi türüdür. Yonca en iyi yetiştiği topraklar; tınlı, kumlu-tınlı, kumu çok fazla olmayan ve yeter derecede kireç içeren topraklardır. İlçede Yonca ekim alanı 91.800 dekadır.

Tablo 31: Erciş İlçesi Tarla Ürünleri Ekili Alan, Verim ve Üretim İstatistikleri, 2015

Ürünler	Ekilen Alan (Dekar)	Verim (Kg/Dekar)	Üretim (Ton)
Yonca	91.800	800	70.400,00
Korunga	17.160	700	11.830,00
Buğday S.	26.800	222	5.883,00
Buğday K.	75.100	152	10.472,80
Patates	1.000	3.000	2.988,00
Arpa Sulu	9.800	232	2.248,00
Arpa Kuru	7.855	180	1.404,00
Şeker Pancarı	875	3.900	3.412,50
Mısır Sil.	360	3.000	1.050,00
Fasulye	291	120	34,80
Mercimek	0	0	0,00
Aspir	75	115	8,60
Tritikale	0	0	0,00
TOPLAM	231.116		109.731,70

Kaynak: Van İl Tarım Müdürlüğü

Sebze üretimi ülkenin hemen her bölgesinde yapılmakla birlikte bölgelerin ekolojik yapısına ve büyüklüğüne bağlı olmak kaydıyla toplam tarımsal üretim alanı içindeki oranı değişmektedir.

Van ilinde toplam tarım alanlarının % 0,46'sında sebze üretimi yapılmaktadır. Bölgede 2015 yılı itibari ile 17.385 da alandan toplamda 36.402 ton sebze üretimi gerçekleşmiştir. İlçede, ilde ve TRB2 bölgesi genelinde öne çıkan sebzeler tabloda gösterilmiştir.

Tablo 32: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri (Ton), 2015

	Erciş	Van	TRB2
Karpuz	1.950	3.812	58.761
Domates (Sofralık)	3.703	13.228	126.493
Kavun	1.120	3.431	17.590
Fasulye (Taze)	341,25	2.095	7.315
Lahana (Beyaz)	4.672,50	5.001	16.253
Hıyar (Sofralık)	975,00	3.865	20.070
Maydanoz	-	27	85
Soğan (taze+kuru)	314,50	632	11.352
Biber (Sivri)	375,00	1.816	5.038
Marul	-	93	143
Balkabağı	36,75	137	456

Kaynak: TÜİK Veri tabanı, Van İl Tarım Müdürlüğü

Sebze ürünlerinde ekilen alan ve verimi tablo 34'de gösterilmektedir. Erciş ilçesinde sebze ürünlerinde alan en çok B.Lahana ve Domatese ayrılmıştır.

Tablo 33: Sebze Ürünleri Ekili Alan, Verim ve Üretim Bilgileri, 2015

Ürünler	Ekilen Alan(Dekar)	Verim(Kg/Dekar)	Üretim(Ton)
Domates	1400	2645	3.703,00
Hıyar	325	3000	975,00
D.Biber	260	1650	429,00
S.Biber	250	1500	375,00
Patlıcan	129	1550	199,95
T.Soğan	370	850	314,50
K.Turp	120	2000	240,00
Fasulye T.	325	1050	341,25
B.Lahana	1335	3500	4.672,50
Kavun	700	1600	1.120,00
Karpuz	750	2600	1.950,00
B. Kabağı	21	1750	36,75
G. Marul	0	0	0,00
K. Marul	0	0	0,00
Maydanoz	0	0	0,00
S. Kabağı	0	0	0,00
Acur	0	0	0,00
TOPLAM	5985		14.356,95

Kaynak: Van İl Tarım Müdürlüğü

TRB2 Bölgesi'ndeki meyve üretimi Türkiye toplam meyve üretimi içerisinde düşük düzeydedir. İllere göre meyve üretimi incelendiğinde en fazla meyve üretimi Hakkari'de olup bu ili sırasıyla Bitlis, Van ve Muş izlemektedir.

Van' da yetiştirilen meyve gruplarına bakıldığında, büyük oranla yumuşak ve taş çekirdekli ürünlerin üretimi ilk sıradayken bunu da sırasıyla sert kabuklular, üzüm-üzümsüz meyveler takip etmektedir. Van ilinde en fazla yetiştiriciliği yapılan ürünler elma, ceviz, kayısı ve armuttur. Elma ve armut üretim miktarlarının bölge üretimi içindeki payı sırasıyla %49 ve %41 'dir. Ceviz üretim miktarının bölge üretimi içindeki payı %37'dir.

Tablo 34: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri (Ton), 2015

	Erciş	Van	TRB2
Ayva	19,84	92,56	523
Armut	391,25	2.201,67	5.261
Elma	808,14	11.854,60	24.122
Erik	54,25	1.119,10	2.834
Kayısı	286,39	2.242,96	3.024
Zerdali	9,02	29,57	244
Kiraz	73,75	1.083,61	1.636
Şeftali	-	21,88	452
Ceviz	338,31	6.144,29	16.523
Badem	-	1,83	18
Vişne	42,10	1.206,33	1.452
Üzüm	18	78,00	8.177
Çilek	-	3,00	27

Kaynak: Tuik veri tabanı, Tarım İl Müdürlükleri

Grafik 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzeçilik

Kaynak: MDA

3.1.3 Hayvansal Üretim

Tablo 35:Erciş ilçesindeki hayvan varlığı

İlçe Adı	Büyükbaş		Küçükbaş		Kovan		Bal(Kg)		Kanatlı	
	2014 (TÜİK)	2015 (İVA)	2014 (TÜİK)	2015 (İVA)	2014 (TÜİK)	2015 (İVA)	2014 (TÜİK)	2015 (İVA)	2014 (TÜİK)	2015 (İVA)
Bahçesaray	2.327	2.122	33.175	52.271	15.371	23.381	299.744	397.477	4.500	3.700
Başkale	6.854	5.343	100.400	180.000	2.300	2.300	39.100	23.000	2.055	3.270
Çaldıran	8.243	9.566	286.850	296.730	0	0	0	0	0	0
Çatak	2.758	2.944	160.310	170.180	21.650	29.824	368.050	507.008	0	2.000
Edremit	5.680	6.895	50.046	48.625	990	6.483	16.830	110.211	3.550	3.550
Erciş	35.642	40.801	260.875	264.400	6.062	5.118	103.054	87.006	25.400	35.465
Gevaş	7.734	7.992	105.038	63.930	9.254	9.919	157.318	168.623	3.435	3.248
Gülpınar	7.690	5.619	700.900	678.000	0	0	0	0	24.605	20.300
İpekyolu	24.061	22.732	272.260	261.800	44.482	19.301	756.194	328.117	0	7.860
Muradiye	13.758	12.172	175.365	139.015	385	470	6.545	7.990	5.140	5.230
Özalp	10.085	10.247	301.000	309.080	0	0	0	0	18.060	19.950
Saray	2.605	2.395	159.700	164.400	0	0	0	0	4.850	5.400
Tuşba	36.521	38.560	86.000	75.150	16.852	28.450	235.484	483.650	294.630	300.000
TOPLAM	163.958	167.388	2.691.919	2.703.581	117.346	125.246	1.982.319	2.113.082	386.225	409.973

Kaynak: Van İl Tarım Müdürlüğü

Tüik verilerine göre 2015 sonu itibariyle bölgemizde 189.023'i yerli ırk, 248.146'sı melez ırk, 101.806'sı kültür ırkı ve 14.170'ü manda olmak üzere toplam 553.145 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Erciş ilçesinde ise 5.635 yerli, 28.470 melez, 6.540 kültür ırkları ve 156 manda olmak üzere toplam 40.801 büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Tablo 36: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı

	Hayvan Sayısı		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Erciş	Sığır	Kültür	4.200	4.400	7.580	7.660	6.170	6.540
		K.Melezi	11.301	19.734	19.970	18.560	24.020	28.470
		Yerli	6.990	10.150	8.805	8.140	5.305	5.635
		Toplam	22.491	34.284	36.355	34.360	35.495	40.645
	Manda		43	43	79	196	147	156
Van	Sığır	Kültür	20.967	27.476	29.007	29.319	26.064	27.695
		K.Melezi	51.364	69.347	69.513	65.766	72.187	74.184
		Yerli	85.475	100.951	95.180	96.519	65.361	65.065
		Toplam	157.806	197.774	193.700	191.604	163.612	166.944
	Manda		227	275	990	1.239	346	444
TRB2	Sığır	Kültür	63.536	78.037	102.12	109.66	100.545	101.806
		K.Melezi	182.03	208.72	236.80	243.98	243.472	248.146
		Yerli	222.23	246.51	246.538	252.14	198.851	189.023
		Toplam	467.809	533.270	605.786	605.786	542.868	538.975
	Manda		9.810	10.943	12.496	13.681	12.194	14.170

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

Harita 10: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, genel olarak zayıf meralar ile nadas, anız ve bitkisel üretime uygun olmayan alanları değerlendirerek et, süt, yapağı, kıl ve deri gibi ürünlere dönüştüren bir üretim etkinliğidir. Kırsal alanda önemli bir ekonomik aktivite olan küçükbaş hayvancılık bölgemizde sosyal ve ekonomik bir yere sahiptir.

TRB2 Bölgesi'nde yaygın olan yerli koyun ırkı olarak bölgenin zor iklim şartlarına uyum sağlayan Akkaraman ve Morkaraman öne çıkmaktadır (MDA).

Bölgede 2015 yılı itibariyle küçükbaş hayvan varlığı 5.225.823 adettir. Ülke geneline bakıldığında TRB2 Bölgesi sahip olduğu küçükbaş hayvan varlığı açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Bölgenin küçükbaş hayvan varlığının % 83'ünü koyun, % 17'sini ise keçi oluşturmaktadır.

Erciş ilçesi 2015 yılı itibariyle küçükbaş hayvan varlığı 264.400 adettir. Bunlardan 224.240 adeti koyun 40.160 adeti ise keçidir. İlçede bulunan koyunların hepsi yerli ırk olan; Doğu Anadolu Bölgesi'nin soğuk ve uzun kış koşullarına ve dağlık yapısına çok iyi uyum

sağlayabilen, yüksek rakımlı ve fakir meraları iyi değerlendirip kış aylarında ise normal bir besleme ile kapalı veya bir tarafı açık ağıllarda barındırılabilen Akkaraman ve Morkaraman koyunlarıdır.

İlçedeki keçi varlığına bakıldığında hepsinin kıl keçisi olduğu görülmektedir. İlçede keçi sayısı yıldan yıla artarken koyun sayısı ise dalgalı bir seyir izlemiştir. İlçe Van ilinin koyun varlığının % 9,12' sini karşılarken, keçi varlığının % 16,25' ini oluşturmaktadır.

Tablo 37: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı

	Hayvan Sayısı	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Erciş	Koyun	Merinos	-	-	-	-	-
		Yerli	276.242	227.430	278.995	309.270	224.240
	Keçi	Kıl	7.787	8.115	10.500	11.320	40.160
		Tiftik	-	-	-	-	-
	Toplam		284.029	235.545	289.495	320.590	264.400
Van	Koyun	Merinos	-	-	-	-	-
		Yerli	2.182.011	2.101.382	2.147.139	2.236.603	2.456.493
	Keçi	Kıl	150.686	203.143	225.360	247.054	247.088
		Tiftik	-	-	-	15	-
	Toplam		2.332.697	2.304.525	2.372.499	2.483.657	2.703.581
TRB2	Koyun	Merinos	-	-	-	11	503
		Yerli	3.904.415	3.913.294	3.940.154	4.128.0	4.376.944
	Keçi	Kıl	649.031	769.702	799.481	835.816	925.47
		Tiftik	-	-	-	102	-
	Toplam		1.298.062	4.682.996	4.739.635	4.963.914	5.225.823

Kaynak: TÜİK Veri Tabanı (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

Kümes hayvanı eti en yaygın olarak üretilen et çeşididir. Kümes hayvanlarının gerek sahip oldukları yüksek protein ve gerekse kırmızı ete nispeten daha ucuz ve sağlıklı olması nedeniyle Türkiye’de beyaz et üretiminin ve tüketiminin artması öngörülmektedir. Ülkemizde kanatlı hayvan yetiştiriciliği son yıllarda gelişmekte iken, TRB2 Bölgesi’nde buna paralel bir gelişme sağlanamamıştır.

54

Bölgemiz kaz ve ördek yetiştiriciliği bakımından büyük avantajlara sahiptir. Bunlar, bölgemizde yetiştirilen kaz ve ördeklerin bölge şartlarına çok iyi uyum göstermiş olmaları, kaz ve ördeklerin işletme dışında yararlanabilecekleri tip ve düzeyde yem ve su kaynaklarının bulunması ve bu türlerin yetiştiriciliği konusunda gerekli kültür ve bilgi birikiminin bulunması olarak gösterilebilir. Nitekim yukarıda da bildirildiği gibi bölge genelinde yaklaşık olarak 150 bin kaz ve ördek bulunması, bu durumu desteklemektedir.

Tablo 38: Bölge Düzeyinde Kanatlı Hayvan Varlığı

	Yumurta Tavuğu	Et Tavuğu	Hindi	Ördek	Kaz
Erciş	26,800	-	6.950	645	1.070
Van	381.285	-	18.933	4.346	5.403
TRB2 Bölgesi	731.773	4.400	90.183	42.398	107.152
Türkiye	98.597.340	213.658.294	2.827.731	398.387	850.694

Kaynak: Tuik Veri Tabanı, Erişim Tarihi (30.03.2016)

3.1.4 Su Ürünleri Miktarı

TRB2 Bölgesi'nde iç su kaynakları yüzey alanı 9.200 km²'dir. Göl sayısı ve su hacmi bakımından en zengin bölgelerimizin başında Doğu Anadolu Bölgesi gelmektedir. Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü (3.713km²) TRB2 Bölgesi'nde yer almaktadır. Ancak, Van Gölü sodalı özelliğe sahip olması nedeniyle sadece inci kefalı balığının yaşamasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca, TRB2 Bölgesi su ürünleri yetiştiriciliği için önemli bir potansiyele sahiptir. Çünkü bilindiği üzere Dicle Nehri'nin ana kaynakları bölgemizin yüksek dağlarından aldığı sular ile beslenmektedir. Bu ise bölgemizde alabalık gibi tatlı su ürünlerinin hastalıklardan arı ve ekonomik bir şekilde yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Gıda Tarım Örgütü (FAO) su ürünleri yetiştiriciliğini, dünyanın en hızlı gelişen gıda sektörü olarak belirtmiştir. Türkiye su ürünlerinin üretimi dikkate alındığında Avrupa Birliği ülkeleri içinde 7. sırada yer almaktadır. Tüketime baktığımızda ise Türkiye kişi başı 8-10 kg ile son sıralarda yer almaktadır. Bu durum FAO istatistiklerine göre ise dünyada ve AB ülkelerinde sırasıyla 15 kg ve 22 kg civarındadır. Bu oranın TRB2 Bölgesi için daha az olması beklenmektedir. Zengin besin kaynakları olarak bilinen su ürünlerinin bölge halkının tüketim alışkanlıkları içine dahil edilmesi elzemdir.

Su ürünleri, TRB2 Bölgesi'nde avcılık ve yetiştiricilik şeklinde yapılmaktadır. Avcılık kısmının büyük bir kısmını 3.713 km² yüz ölçümü ile Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'nde inci kefalı avlanması oluşturmaktadır. Yıllık 9.037 tonluk bir inci kefalı avlanması mevcut olup bunun 8400 tonluk kısmını Van, 200 tonluk kısmını ise Bitlis ili oluşturmaktadır. Bu durum ise Van Gölü civarında yaşayan yaklaşık 15000 kişinin geçimini inci kefalı

avcılığından temin etmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca, Van Gölü ile aynı özellikleri paylaşan Erçek Gölü'nün inci kefali potansiyeli yüksek olup önümüzdeki yıllarda avlanmaya açılacağı belirtilmiştir. TRB2 Bölgesi'nin inci kefali potansiyelinin tespiti için Van Gölü ve Erçek Gölü'nde stok tespiti çalışmaları yapılması gerekmektedir. TRB2 Bölgesi'nde avcılık yapan 123 (Van 46, Gevaş 45, Tatvan 13, Ahlat 9, Erciş 8, Edremit 2) adet balıkçı teknesi bulunmaktadır. Bunların % 60'ını 12 metre ve üzerindeki balıkçı tekneleri oluşturmaktadır.(MDA)

3.1.5 Arıcılık

Arıcılık TRB2 Bölgesi'nde dezavantaj olarak nitelendirilen engebeli arazi yapısını bölge için avantaja dönüştüren önemli bir sektördür. Çünkü bölge arazi yapısının engebeli oluşu topoğrafik farklılıklar oluşturmakta, bu ise arıcılık sezonunu diğer bölgelere nispeten daha uzun sürdürmektedir. Bölgemizin bitki örtüsü bakımından zengin bir floraya sahip olması, bitkilerin farklı zamanlarda çiçek açması, arıcılık sezonunun uzun sürmesi ve bölgeye has çiçeklerin bolluğu, arıcılığın bölge ekonomisinde yüksek potansiyelini göstermektedir. Ayrıca, TRB2 Bölgesi'nin zengin bitki florası ve yüksek rakımlı yaylaları, arıcıların doğal ve katkısız karakovan balı üretmesine olanak sağlamaktadır.

Bölgemizde tarım alanlarının sınırlı olması sebebiyle birim alandan elde edilen ürünlerin verimli ve kaliteli olabilmesi için bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında doğanın mevcut kaynaklarının en etkin bir biçimde kullanılması şarttır. Arazi varlığına bağlı olmadan faaliyetini devam ettiren arıcılık, özellikle gelir seviyesi düşük, az topraklı veya topraksız köylüler açısından önemli bir faaliyettir. Ayrıca, fazla sermaye ve işgücü gerektirmediğinden atıl durumda bulunan aile işgücünü en etkin bir şekilde değerlendirip kısa zamanda gelir getirecek ve katma değer oluşturacak bir uğraşı olması bakımından sosyo-ekonomik bir önem taşımaktadır (MDA).

Harita 12: TRB2 Bölgesi Arıcılık Sektörünün Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

Van TRB2 bölgesi kovan varlığının %27.15' ini , toplam bal üretiminin ise %35 ini oluşturur.

Tablo 39: : Bölgede Arı Kovanı, Arıcılık Yapan İşletme Sayısı, Balmumu ve Bal Üretimi 2015

	Kovan Sayısı	Bal Üretimi(Ton)	Balmumu(Ton)	Arıcılık Yapan İşletme
Erciş	-	-	-	-
Van	125.246	2.113,082	188,518	536
TRB2	461.218	6.066,988	574,690	2.658

Kaynak: Tarım İl Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

3.2 Sanayi

TRB2 Bölgesi 2008 itibariyle sanayinin Bölge GSKD toplamından aldığı % 15,8'lik pay ile 26 Düzey 2 Bölgesi içerisinde 24. sırada yer almaktadır. Katma değer özellikle sanayi sektöründe yaratıldığı göz önünde bulundurulduğunda TRB2 Bölgesi'nin katma değerinin artırılması için sanayi sektörünün mutlaka geliştirilmesi gerektiği görülecektir. Katma değer artırılması için metalik olmayan mineral ürünler, kauçuk ve plastik ürünler, fabrikasyon metal ürünler, ağaç-ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı gibi bölgenin öne çıktığı sektörlerle yoğunlaşılması gerekmektedir (Sanayi MDA).

Van ilinde 2 adet sicil almış OSB bulunmakta olup, doluluk oranı %60'tir. Tamamlanan Organize Sanayi Bölgeleri Van Organize Sanayi Bölgesi 2006 yılında tamamlanmıştır. Bölgedeki; 141 adet sanayi parselinin, tamamı tahsis edilmiştir. Tahsis edilen parsellerin; 87 adedi üretim, 35 adedi inşaat, 19 adedi proje aşamasındadır. Üretime geçen parsellerde yaklaşık 1.160 kişi istihdam edilmektedir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünlerinin imalatı, mobilya imalatı ve kauçuk-plastik ürünlerinin imalatı sanayidir (81 İlin Sanayi Durum Raporu, BSVTB).

Van ili sanayi işletmeleri dağılımına bakıldığında başı çeken sektör % 44 gibi bir payla gıda ürünleri imalatıdır. Onu takip eden sektör ise metalik olmayan mineral ürün imalatıdır.

Tablo 40: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı

VAN İLİ SANAYİ İŞLETMELERİ DAĞILIMI	%
Gıda Ürünleri İmalatı	44
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	15
Diğer Madencilik Taş Ocakçılığı	10
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Ekipman İmalatı	7
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	5
Elektrik Gaz, Buhar Ve Havalandırma Sistemi Üretimi Ve Dağılımı	4
Tekstil Ürünleri İmalatı	3
Fabrikasyonel Metal Ürünleri İmalatı, Makine Teçhizatı	3
Diğer	3
Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	2
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatı	2
Motorlu Kara Taşıtı, Römork Ve Yarı Treyler	1
Ana Metal Sanayi	1

Kaynak: VAN TSO

3.2.1 Küçük Sanayi Sitesi

Van ilinde 4'ü aktif, 2'si taşınma aşamasında ve 1'i kuruluş için başvuru aşamasında olmak üzere 7 adet küçük sanayi sitesi (KSS) bulunurken, aktif olan 4 KSS'de 2.708 kişi istihdam edilmektedir. Bunlar arasında en büyüğü olan ve merkez ilçede Van-Erciş Karayolu üzerinde bulunan Van Yeni KSS Kooperatif Başkanlığı'na ait Van Yeni KSS, 1.122 işyerine ev sahipliği yaparken, 1.218 kişi burada istihdam edilmektedir. Erciş ilçesinde Van-Erciş Karayolu üzerinde yer alan Erciş KSS ise 253 işyeri ve 823 kişilik istihdamı ile ikinci sırada yer alırken, yine merkez ilçede Van-Erciş Karayolu üzerinde bulunan Van Marangozcular

KSS 169 işyeri ve 447 istihdam ile Van ili sanayisinde önem arz etmektedir. Aktif son KSS olan Yeni Marangozcular KSS’de yer alan 225 işyerinde ise 220 kişilik bir istihdam bulunmaktadır (BSTB, 2013; VİBSTM, 2014; DAKA, 2014; Van Valiliği, 2014).

Tablo 41: Van İli Küçük Sanayi Siteleri

Kooperatif Adı	Durum	İşyeri Sayısı (Adet)	Dolu İşyeri Sayısı (Adet)	Boş İşyeri Sayısı (Adet)	İstihdam (Kişi)
S.S.Van Yeni KSS. Koop. Başkanlığı	Faal	1.122	594	528	1.218
S.S.Van Mar. Ker. Hızır. Yapı Koop. Başkanlığı	Faal	169	168	1	447
S.S.Yeni Van Mar. Hızır. Ker. Yapı Koop.Başkanlığı	Faal	225	213	12	220
S.S. Erciş KSS Yapı Koop. Başkanlığı	Faal	253	253	0	823
S.S. Erciş II KSS Yapı Koop. Başk.	Taşınma Aşamasında	95	-	-	-
S.S. Çaldıran KSS Yapı Koop. Başk.	Taşınma Aşamasında	79	-	-	-
S.S. Kazım Özalp Yapı Koop. Başk.	Başvuru Aşamasında	-	-	-	-
TOPLAM	-	1.943	1.228	541	2.708

Kaynak: VİBSTM, 2014.

Erciş II Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı’nda “100 işyeri altyapı” olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 96 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 78’dir.

Çaldıran Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı’nda “79 işyeri, altyapı” olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 79 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 27’dir.

Gevaş Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı’nda “60 işyeri altyapı” olarak ve 629.000.-TL ödenekle yer almaktadır. Kooperatifçe hazırlanacak projelerinin onaylanmasına müteakip keşif ve ihale aşamasına geçebilecektir (MDA).

3.2.2 Organize Sanayi Bölgesi

Erciş ilçesinin İncesu ve Karnıyarık mevkiinde kurulması planlanmaktadır. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın kredi desteği ile 2014 yılında bahsi geçen mevkide 55 hektarlık alan tahsis edilmiştir. Mevcut durumda imar aşamasında olan Erciş Organize Sanayi Bölgesi'nin önümüzdeki yıllarda faaliyete geçmesi beklenmektedir (VİBSTM, 2014).

3.2.3 İlçede Öne Çıkan Sektörler

Merkez ilçeler hariç nüfus açısından Van ilinin en büyük ilçesi olan Erciş ilçesi, aynı zamanda ekonomik faaliyetlerin yoğunluğunda da en gelişmiş ilçe konumundadır. Nitekim Erciş ilçesi, merkez ilçelerden sonra en çok sanayi kuruluşuna sahip ilçe olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında ilçe, tarımsal üretim deseni geniş ilçeler arasında yer almaktadır

Van ili genelinde tarımı yapılan hemen hemen bütün bitkisel ürünlerin Erciş ilçesinde de yetiştirildiği görülmektedir. Nitekim ilçenin yem bitkilerinden tahıl ürünlerine, baklagillerden şekerpancarına, patatesten sebze ve meyvelere kadar geniş bir ürün yelpazesi bulunmaktadır. Bu açıdan Erciş ilçesi, Edremit ilçesi gibi sebze ve meyveciliğin geliştirilmesi stratejisinin uygulanabileceği ilçeler arasında yer almaktadır.

Bunun yanında Erciş ilçesi, korunga, yonca, arpa, buğday, kuru fasulye, patates, domates, hıyar, kavun, karpuz, lahana, biber, patlıcan, taze soğan, turp, elma, armut, kayısı, kiraz, erik, vişne ve zerdali yetiştiriciliğinde üretim miktarı bakımından diğer ilçelere göre avantajlı konumdadır. Taze fasulye, lahana ve üzüm ilçenin Türkiye ortalamasının üzerinde, patates, kavun, ceviz ve kiraz ise ilçenin Türkiye ortalamasına yakın verim elde ettiği ürünlerdir. Bu bağlamda Van ili ölçeğindeki göstergeler de dikkate alındığında Erciş ilçesinde elma, taze fasulye ve patates yetiştiriciliğine öncelik verilmesi uygundur. Daha sonra ilçedeki gıda sanayinin hammaddesi olan şekerpancarı üretimine öncelik verilmesi de önem taşımaktadır. Ayrıca lahana, kavun, kiraz ve üzüm yetiştiriciliğinin önemsenmesi, üretim miktarı dahilinde diğer sebze ve meyve üretiminin devam etmesi Erciş ilçesi için uygundur.

Hayvancılık açısından ise Erciş ilçesinde özellikle üretim miktarının yüksek olduğu kültür ve melez süt sığırcılığının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bunun yanında ilçe, koyunculuk, keçicilik gibi küçükbaş hayvancılığa elverişli olsa da bu faaliyetlerin çayır ve mera açısından daha zengin ilçelerde daha fazla odaklanılarak yapılması daha uygundur. Bununla birlikte ilçede hayvancılık faaliyetlerinin ihtiyacını karşılamak üzere yem bitkileri tarımının yapılması önem taşımaktadır.

Van ilinin sanayileşmesinde önemli bir yer tutan Erciş Şeker Fabrikası ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Bunun yanında Erciş ilçesinde çimento vb. inşaat malzemeleri sektöründe faaliyet gösteren firma bulunmaktadır. Ayrıca inşaat malzemeleri sektörünün önemli hammaddelerinden biri olan pomza yatakları da ilçe sınırları içerisinde yer almaktadır. Gelecek açısından ise Erciş ilçesindeki Zilan jeotermal sahası, ilçede enerji sektörünün gelişme potansiyelini arttırmaktadır. Van ili sınırları içerisinde yer alan jeotermal sahalarından en çok enerji üretme potansiyeli Zilan jeotermal sahasında bulunmaktadır. Ayrıca jeotermal sahasına yönelik yapılacak yatırımlar ile gelecekte sağlık turizmi de Erciş ekonomisinde bir sektör olarak yer alabilir.

3.3 Madencilik

Yer altı kaynakları, gerek madencilik sektörünü doğrudan ilgilendirmesi gerekse de diğer endüstrilerin hammaddesi olması nedeniyle ekonominin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olarak istihdama en çok katkı sağlayan sektörler arasında bulunmaktadır.

Van ilinin içinde bulunduğu Van Gölü havzasında ilk madencilik faaliyetleri M.Ö. beşinci bin yıla kadar uzanmaktadır. Nemrut ve Süphan Dağı'ndan elde edilen ham obsidiyenler burada işlenip, Mezopotamya'ya ihraç edilmekteydi. Van ili jeolojik yapısı dolayısıyla hem metalik maden hem de endüstriyel mineral ve kayalar açısından oldukça zengin bir bölgedir.

Özellikle 2001 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü faaliyete geçtikten sonra bölgede çok sayıda maden yatağı araştırma faaliyetleri kapsamına dahil edilmiştir. Bölge, mineralizasyon çeşitliliği açısından oldukça zengin olmasına karşın, yeterli bir üretim planlaması yapılmadığından bölgedeki madencilik faaliyetleri açısından yeterli verim alınamamaktadır.

Van ili yer altı zenginlikleri açısından özellikle endüstriyel ve jeotermal kaynaklar yönünden oldukça önemlidir. Bunun yanında Türkiye'de bulunan rekabet gücü yüksek 10 yer altı kaynağından ikisi (pomza ve perlit) Van ili sınırları içerisinde oldukça geniş bir rezerv arz etmektedir. Bu yataklar özellikle Erciş ilçesi Kocapınar ve Erbeyli sahalarında bulunmaktadır.

Pomza ve perlit dışında Van ilindeki bir diğer endüstriyel hammadde Gevaş ilçesi Aladüz köyündeki orta düzey kalitede olan tuğla-kiremit hammaddeleridir. Metalik madenler açısından ise Özalp ilçesinde krom, Bahçesaray ve Çaldıran ilçelerinde de demir oluşumlarına rastlamak mümkündür. Ayrıca Erciş-Zilan ve Şahmanis'de linyit yatakları bulunmaktadır.

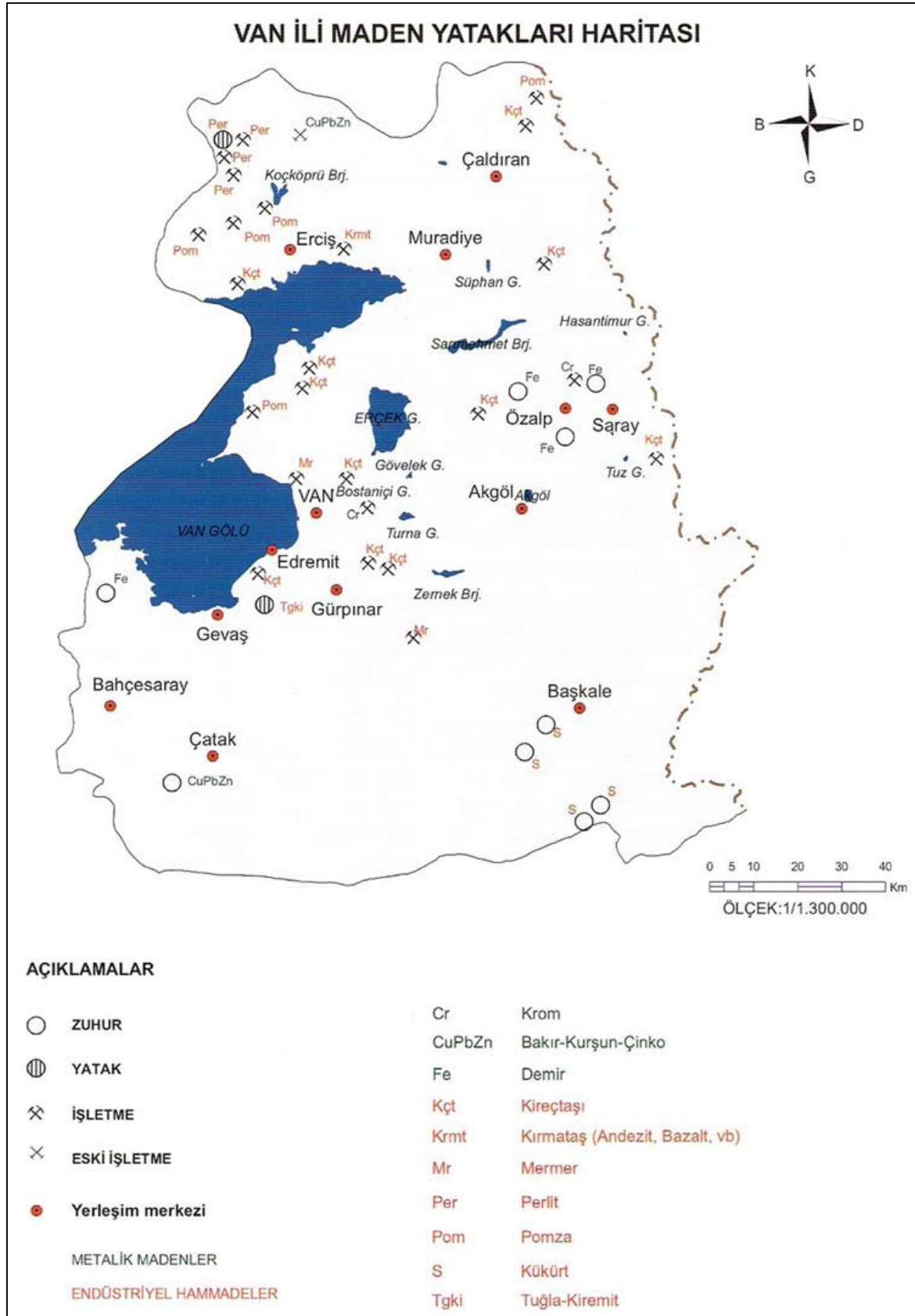
Kentteki kömür yatakları ise Erciş-Zilan, Hoşap ve Şahmanis bölgelerine yayılmıştır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011; DAKA, 2014).

3.3.1 Yer Altı Kaynakları

Dünya genelinde 18 milyar m³ civarında olan pomza rezervinin yaklaşık 2.839.557.085 m³ (görünür+muhtemel/iyi kalitede olanlar) ülkemiz sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bir başka deyişle Türkiye'nin sahip olduğu pomza rezervi 72,1 milyar USD'lik potansiyel taşıdığı anlamına da gelmektedir. İllere göre pomza yatakları incelendiğinde, 1.310.000.000 m³ pomza rezervi ile Bitlis hem Türkiye'nin hem de TRB2 Bölgesi'nin en büyük pomza rezervine sahiptir. Van ilindeki pomza rezervinin büyüklüğü ise 154.625.000 m³ düzeyindedir. Diğer yandan pomza, Van ilinde endüstriyel hammadde kaynaklarının payı açısından ilk sırada gelmektedir. Ancak buna rağmen kentte pomza madenciliği işletmesi bulunmamaktadır.

Kentteki pomza yatakları Erciş ilçesinde yoğunlaşmakla birlikte Ekiciler Köyü ve Kırkpınar Köyü mevkieinde toplam 110 milyon ton rezerve sahip iyi kalitede pomza sahası bulunmaktadır. Ayrıca Merkez'e bağlı Mollakasım Köyü'nde bulunan düşük kalitede pomza yataklarının görünür ve muhtemel rezervi de 1 milyon tondur.

Harita 13: Van İli Maden Yatakları

Kaynak: MTA, 2014.

3.4 Kültür ve Turizm

Kültür bizi saran, insanlardan öğrendiğimiz toplumsal mirastır. Kültür hem insan hem toplum hem de çevreyi içine alan geniş içerikli bir olgu olup toplumların ürettiği her şeyi kapsamaktadır.

Türk Dil Kurumunun yaptığı tanıma göre Kültür: *Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür.*

Kültür toplumların ürettiği her şey olmasından kaynaklı olarak kültür bir toplumun kimliğini yansıtmada en önemli göstergelerden biridir ve adeta toplumun yansıyan bir aynasıdır.

Erciş ilçesi tarihte birçok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. Erciş'in sembolü durumundaki halk ozanı "Ercişli Emrah" adına festival düzenlenmektedir. Daha çok Emrah'ın yaşatılması ve tanıtılması için festival tertip edilmektedir. Festival çoğunlukla müzik şöleni şeklinde geçmekle beraber bazı yıllar özellikle halk edebiyatı ile ilgili bilimsel toplantılar düzenlenmektedir.

Tarihte Arzaşkun, Arsissa, Arğıştı Khinili, Arciş, Ardişi, Eganis, Erdiş şeklinde geçen ilçenin adını, Urartu Krallarından II. Arsissa veya bu topraklar üzerinde kurulduğu belirtilen Arsissa veya Arzaşkun adlı şehirlerden aldığı tahmin edilmektedir. Bugün Erciş'te birçok tarihi eser ve yer bulunmaktadır. İlçenin Çelebibağı beldesinde Tunç Çağından günümüze kadar kullanılan ve üzerinde Urartular'a Selçuklular'a Osmanlılar'a, Celayirlilere ve karakoyunlular'a ait değişik örneklerin bulunduğu mezarlığı, Van Bitlis ve Ağrı yol güzergahlarında bulunan Karakoyunlular'a ait Kadem Paşa Hatun, Zortul ve Akçayuva Kübmetleri, Osmanlı-İran savaşlarında büyük önem kazanan ve şu anda Van gölü suları içerisinde sadece iki yıkık bedeni kalan Erciş Kalesi, ilçenin hemen kuzeyinde Urartular'dan kaldığı belirtilen Zernaki şehir kalıntısı sadece birkaçıdır.

3.4.1. İlçede Kültürel Göstergeler

Erciş ilçesinde müze, sinema ve tiyatro salonu maalesef bulunmamaktadır. İlçede bir adet kütüphane mevcut olup kütüphanenin dört adet okuma salonu bulunmaktadır. Kütüphanede bulunan kitap sayısı 20.261'dir.

Tablo 42: Erciş Kültürel Göstergeler, 2015

Müzeler	Müze Sayısı	-
	Eser Sayısı	-
	Ziyaretçi Sayısı	-
Sinemalar	Sinema Salonu Sayısı	-
	Koltuk Sayısı	-
	Gösteri Sayısı	-
	Seyirci Sayısı	-
Tiyatrolar	Tiyatro Salonu Sayısı	-
	Koltuk Sayısı	-
	Gösteri Sayısı	-
	Seyirci Sayısı	-
Kütüphaneler	Kütüphane Salonu Sayısı	4
	Kitap Sayısı	20.261
	Yararlanma Sayısı	20.364
	Ödünç Verilen Materyal Sayısı	11.096

Kaynak: Erciş Kaymakamlığı

3.4.2. Tarihi ve Turistik Mekanlar

3.4.3 Koruma ve Sit Alanları

Van ilinde, 56'sı arkeolojik sit alanı olmak üzere toplam 63 adet koruma alanı bulunmaktadır. Bu alanlar, toplamda 38,3 km²'lik bir alan kaplamakta olup toplam sit alanının büyük bir kısmı (35,2 km²) arkeolojik sit alanından oluşmaktadır. Ayrıca Van ilinde doğa koruma alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve sit alanları da bulunmaktadır. (AVA Raporu).

Söz konusu koruma alanları Merkez ilçede yoğunlaşmakla birlikte, Gevaş, Gürpınar ilçelerinde de alansal büyüklük açısından öne çıkan 1. derece arkeolojik sit alanları yer almaktadır. Özellikle Urartu Krallığı döneminde yapılan ve bir kısmı günümüzde hala ayakta olan kültür varlıkları, il genelinde turizm açısından da ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte Van Gölü üzerinde yer alan 4 ada da doğal ve arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir.

Erciş ilçesinde ise Urartu Çayı Kale-Sehir Kalıntıları, Tarihi Mezarlık (Yekmal Köyü), Asağıgöze Deliçay Kalesi, Tekeler Koruma Alanı, Karataş Mevkii, Karataş Yazıtları korunması gereken kültür varlıkları ve sit alanları olarak önemli bir kültür değerine sahiptirler.

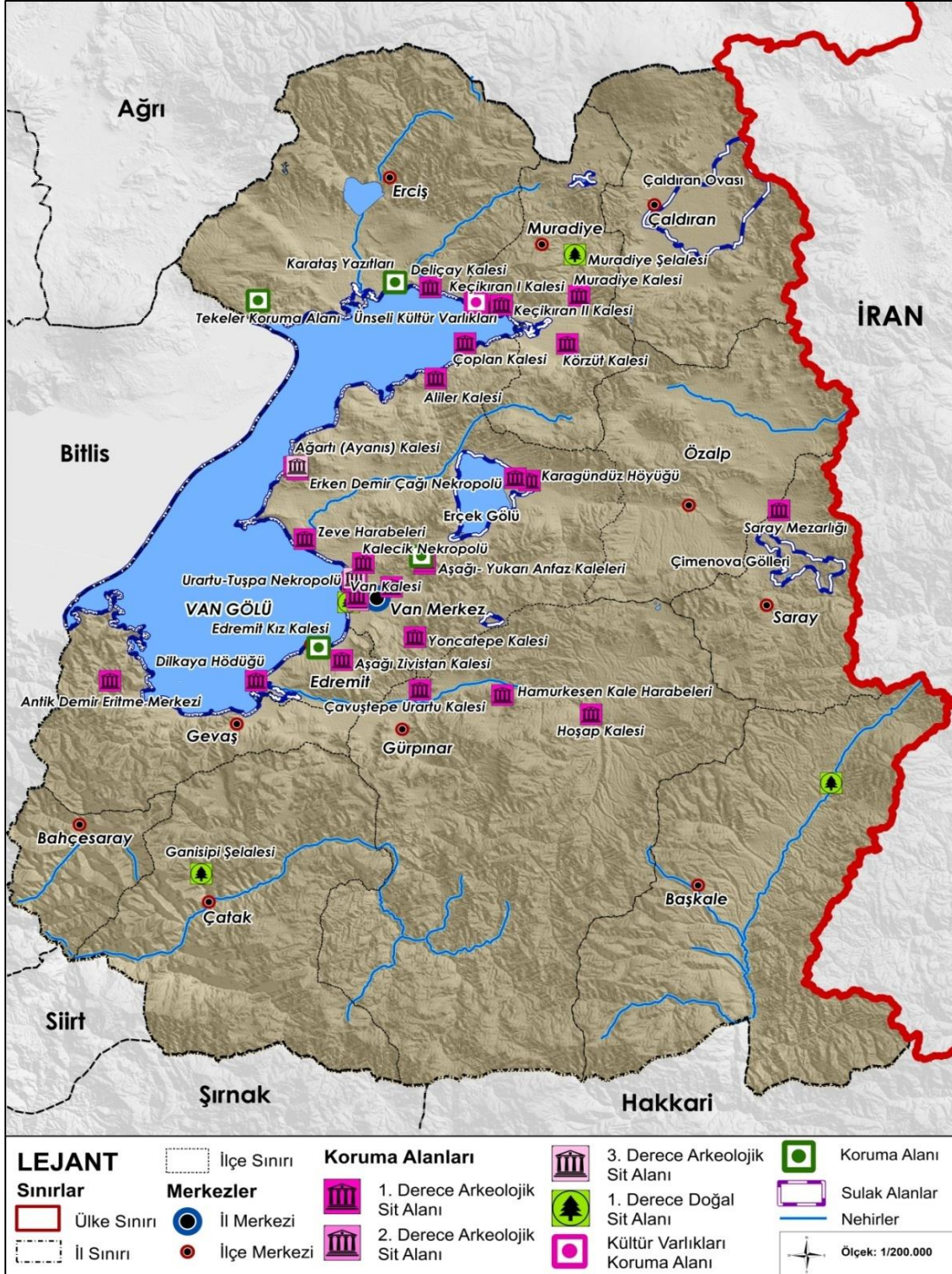
Tablo 43: Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları

Adı	İlçesi	Tipi
Van Kalesi ve Eski Van Şehri	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Tutumlu Köyü, Aliler Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Karagündüz Köyü, Erken Demir Çağı Nekropolü	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Bakraçlı Köyü, Yoncatepe Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Çolpan Köyü, Çolpan(Panz) Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Toprakkale	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Ermişler Oda Mezarı ve çevresi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Hoşap Kalesi içi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Dilkaya Höyüğü (Dilkaya Köyü)	Edremit	1. Derece Arkeolojik Sit
Balaban, Antik Demir Ergitme Merkezi	Gevaş	1. Derece Arkeolojik Sit
Gevaş İlçesi Selçuklu Mezarlığı	Gevaş	1. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Çayı Kale-Sehir Kalıntıları (Zirnakol-Zernaki Tepesi üzerinde)	Erciş	1. Derece Arkeolojik Sit
Tarihi Mezarlık (Kümbetaltı Mev. Vanyolu Mah. Yekmal Köyü)	Erciş	1. Derece Arkeolojik Sit
Elmalık Köyü, Aşağı Zivistan Kalesi	Edremit	1. Derece Arkeolojik Sit
Hamurkesen, Kale Harabeleri	Gürpınar	1. Derece Arkeolojik Sit
Güzelsu, Tarihi Hoşap Kalesi	Gürpınar	1. Derece Arkeolojik Sit
Çavuştepe Urartu Kalesi (Çavuştepe Köyü)	Gürpınar	1. Derece Arkeolojik Sit
Muradiye Kalesi (Kandahar Mah.)	Muradiye	1. Derece Arkeolojik Sit
Keçikıran I ve Keçikıran II Kaleleri (Ünseli Beldesi)	Muradiye	1. Derece Arkeolojik Sit
Körzüt Kalesi (Ulusar Köyü)	Muradiye	1. Derece Arkeolojik Sit
Van Saray Köyiçi Mevkii Gayrimüslüm Mezarlığı	Saray	1. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Mezarlığı ve İslam Mezarlığı	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Kalecik Köyü, Kalecik Nekropolü	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Zeve köyü, Zeve Harabeleri	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Van Şehrinin Bir Kısım	Merkez	3. Derece Arkeolojik Sit
Ağartı Köyü, Ağartı (Ayanıs) Kalesi	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Yukarı Anzaf Kalesi Sit Alanı	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Mezarı	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Baskenti Tuspa'nın Nekropol Alanı	Merkez	1-3. Derece Arkeolojik Sit

Çarpanak Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Adır Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Akdamar Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Kuş Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Van Kalesi ve Çevresi Sit Alanları	Merkez	1-2-3. Derece Arkeolojik, 1. Derece Doğal Sit
Karagündüz Köyü, Karagündüz Höyüğü	Merkez	Arkeolojik Sit
Van Kalesi Höyüğü	Merkez	Arkeolojik Sit
Asağıgöze Deliçay Kalesi	Erciş	Arkeolojik - Doğal Sit
Doğal Oluşumlar (Yavuzlar Köyü)	Başkale	1. Derece Doğal Sit
Beyazbulak (Kanisipi) Şelalesi	Çatak	1. Derece Doğal Sit
Muradiye (Bend-i Mahi) Şelalesi	Muradiye	1. Derece Doğal Sit
Van Muradiye, Kandahar Mahallesi	Muradiye	1. Derece Doğal Sit ve Koruma Bandı
Kale güneybatısındaki ağaçlık alan	Merkez	2. Derece Doğal Sit
Tuşpa Nekropolü	Merkez	3. Derece Doğal Sit
Dereüstü köyü (Eski Anfaz) Ağası Anfaz Kalesi Koruma Alanı	Merkez	Koruma Alanı
Tekeler Koruma Alanı	Erciş	Koruma Alanı
Karataş Mevkii, Karataş Yazıtları	Erciş	Koruma Alanı
Ünseli Beldesinde Bulunan Kültür Varlıkları ve Koruma Alanı	Muradiye	Koruma Alanı
Kız Kalesi ve tescilli Edremit Kilisesinin Koruma Alanı Belirlenmesi	Edremit	Koruma Alanı
Yedisalkım (Put) Köyü, Mağara Resimleri Tescilli	Gürpınar	Tescilli Kültür Varlığı
Yeşilalıç Köyü, Yeşilalıç Anıtsal Kaya Nişi	Özalp	Tescilli Kültür Varlığı
Yeşilsu Köyü Amik Kalesi	Merkez	Korunması Gerekli Kültür Varlığı

Kaynak: Van Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014.

Harita 14: Van İli Koruma Alanları

Kaynak: AVA Raporu

Turizm, yerel ve ulusal ekonomilere doğrudan girdi sağlaması, istihdam yaratması, yatırımların artırılması, diğer sektörler üzerindeki pozitif çarpan etkisi ve ülke ekonomilerinde dış cari açıkların giderilmesinde etkin rol oynayan ve pazar payı sürekli artan bir sektördür.

Bacasız sanayi olarak da adlandırılan turizm sektörü, yerel ve ulusal ekonomiler için önem taşıyan sektörlerin başında gelmektedir. Nitekim turizm sektörü, doğrudan döviz girdisi sağlayarak yerel ve ulusal gelirleri artırırken, aynı zamanda ödemeler bilançosuna da olumlu katkı yapmaktadır. Bunun yanında emek yoğun bir sektör olması nedeniyle önemli bir istihdam kapısı olan turizm sektörü, diğer sektörlerle ve altyapıya olan katkısı ve de devlet gelirlerine etkisi nedeniyle yerel, ulusal, uluslararası olmak üzere her ölçekte ekonomiye üst düzeyde olumlu katkı sağlamaktadır.

3.4.4 İlçede Konaklama İmkanları

Tablo 44: TRB2 Bölgesi Konaklama Tesis Kapasitesi

İl	Sınıf	Bakanlık Ruhsatlı			Belediye Ruhsatlı			Diğer		
		Otel	Oda	Yatak	Otel	Oda	Yatak	Sayı	Oda	Yatak
Bitlis	4 Yıldız	3	216	432	14	383	820	4	111	256
	3 Yıldız	7	320	658						
Hakkâri	3 Yıldız	4	169	379	7	134	273			
Muş	3 Yıldız	3	116	236	10	270	525	1	30	52
Van	5 Yıldız	2	324	650	22	749	1467			
	4 Yıldız	4	285	570						
	3 Yıldız	2	147	307						
	2 Yıldız	1	52	87						
TOPLAM		26	1629	3319	53	1536	3085	5	141	308

Kaynak: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı MDA, 2014

Tablo 45: Erciş İlçesindeki Konaklama Tesisi Sayısı, 2015

İşletme Adı	İşletme Belgesi Türü	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Yıldız Kategorisi
Hotel				
Pansiyon				
Misafirhane				
Yurt (Devlet)	Yurt-Kur	144	622	
Yurt (Özel)				

Kaynak: Erciş Kaymakamlığı

Erciş ilçesini incelediğimizde turizm gelirleri ve bu alandaki istihdam ve tesisleşmenin maalesef istenilen düzeyde olmadığı söyleyebiliriz. Bu durum özellikle tesisleşmeye yansımış durumda aşağıdaki tabloyu incelediğimizde maalesef konaklama tesisi olarak herhangi bir tesisin bulunmadığını görmekteyiz.

4 Altyapı ve Ulaşım

4.1 Altyapı

4.1.1 İçme Suyu

Van ilinin birçok içme suyu kaynağı bulunmaktadır. Bunlar arasında Yukarı Kaymaz Kaynak Suyu'nda şehir içme suyu şebekesinde, Gürpınar ilçesi Yukarı Kaymaz (Mejingir) ana membadan sağlanan 1.200 lt/sn debili su ana depoya ulaşmaktadır. Şehir su şebekesi üç kademeli olup 1. kademe 400 lt/sn, su almaktadır. 2. ve 3. kademeler terfi sistemi ile beslenmektedir. Bu kademeler de 400 lt/sn kapasitededirler. Her üç kademeye ait su depoları mevcut olup, ana depoda gaz klorlama sistemi ile klorlama yapılmaktadır.

Derin Kuyu Suyu'nun ise derin kuyu pompalarından halihazırda üç adedi faal durumda çalışmaktadır. Zernebat Kaynak Suyu, geçmiş dönemde Erek Dağı'nın doğusundan çıkıp pik boruları ile şehrin eski içme suyu şebekesine iletilmekteyken, yeni su şebekesinin kurulmasının ardından bu su kaynağı ilin bazı yerlerindeki hayratlara iletilmektedir.

Bunlar dışında Kehriz Suları, güçlü akarsuların olmadığı bölgelerde, yoğun yağış alan dağların yer altı sularının yüksek yerleşim yerlerinde kullanımı için eski çağlardan itibaren kullanılan bir yer altı suyu taşıma sistemidir. Doğal kot farkı ve yerçekimi kullanılarak tasarlandığı için pompa sistemine ihtiyaç duyulmamaktadır. DSİ tarafından sulama amacı ile bugüne kadar kullanılan kehiz suları, son yıllarda gerekli önem verilmediğinden, bu kehizler batırılmış durumdadır. Bunun yanında şehrin üst kesimlerinde sulamanın yeterli yapılabilmesi

ve içme suyuna rahatlama gelebilmesi için bu kehrizlerin ilgili kurumca işletilmesi gerekmektedir.

Van kent merkezi için toplam 7 adet su deposu ve 35 adet sondaj mevcuttur. İlin günlük su ihtiyacı 112.000 m³'dür. Şehrin içme suyu ihtiyacının %90'ı Mejingir (Yukarı Kaymaz) kaynağından, %10'u ise sondajlardan karşılanmaktadır. Depolara gelen su klorlama işlemi ile dezenfekte edildikten sonra şebekeye verilmektedir (AVA Raporu).

Erciş ilçesinin içme suyu durumuna bakıldığında ise toplam şebekeli ünite sayısının 133 olduğu ve 84 köy ve 49 mezranın bundan yararlandığı görülmektedir. İlçede tüm köyler şebekeden beslenirken ilçede şebekesiz içme suyu bulunmamaktadır.

Tablo 46: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu

	Şebekeli İçme Suyu			Şebekesiz İçme Suyu		
	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam şebekeli ünite	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam şebekesiz ünite
Merkez	93	27	120	0	1	1
Bahçesaray	18	44	62	1	4	5
Başkale	61	60	121	0	4	4
Çaldıran	64	30	94	0	2	2
Çatak	26	59	85	1	9	10
Edremit	12	0	12	0	0	0
Erciş	84	49	133	0	0	0
Gevaş	30	14	44	0	0	0
Gürpınar	71	78	149	0	4	4
Muradiye	40	19	59	0	0	0
Özalp	52	25	77	0	0	0
Saray	23	3	26	0	0	0
Toplam	574	408	982	2	24	26

Kaynak: Van İl Özel İdaresi, İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014.

4.1.2 Atık Su ve Kanalizasyon

Van İlının yaklaşık 600.000 metreye varan kanalizasyon şebekesi çeşitli bölgelerde birleşen atık suların kolektör hatları yardımıyla arıtma tesisine taşınmasını sağlamaktadır. Buna ilişkin hali hazırda yapımı devam eden kanalizasyon şebeke ve kolektör hatları mevcuttur. Sistem tarafından taşınan atık sular kapasitesi 1.200 Lt/sn olan ve üç (3) ünitelerden oluşan arıtma tesisinde toplanmaktadır. Aktif çamur sistemi ile çalışan mekanik ve biyolojik arıtım ünitelerinde arıtma tesisinde arıtılan sular göle deşarj edilmektedir. Arıtım sonucu oluşan

atıkların bir kısmı çöp alanına taşınırken, atık çamur ise kurutma yataklarına depolanmaktadır. Depolanan atık çamurun bertarafına ilişkin araştırma çalışmaları devam etmektedir.

Van kenti kanalizasyon sistemi inşaatı 1987 yılında başlamış olup, 02.02.1995 yılında bitirilerek Belediyeye teslim edilmiştir. II. Ünite ise 1996 yılında başlamış, 30.05.2002 tarihinde bitirilerek Belediyeye teslim edilmiştir. Tesis Belediyece işletilmektedir. Saniyede 1200 litre evsel pis su arıtılmaktadır.

Kanalizasyon çalışmaları yer yer devam etmektedir. Kanalizasyon şebekesi ana toplayıcı hattı 1.400 mm çapındadır. Fakat artan nüfus karşısında ihtiyaca karşılık verememektedir. Kanalizasyon hatlarının eğim farklılığı gösterdiği 2 noktada terfi merkezi kullanılarak atık su uygun kot seviyesine getirilmektedir. Kanalizasyon hatlarıyla toplanan atık su, Van merkezinin batı tarafındaki İskele Mahallesiinde bulunan atık su arıtma tesislerine gelmektedir.

Sürekli olarak gelişen ve nüfus yoğunluğu fazla olan Van İli alt yapı olarak yetersiz bir durumdadır. Ana toplayıcı hatların paralelinde yeni toplayıcı hatların döşenmesi ve kanalizasyon şebekesi olmayan mahallelere acilen bu hatların aktarılması gerekmektedir.

Bunun yanında atıksu arıtma tesislerinde tekrar kapasite problemi yaşanmaması için uzun vadeli ek ünitelerin yapılması gerekmektedir. İlimizin en öncelikli sorunlardan bir tanesi de alt yapı ve kanalizasyon sorunudur. İlimizdeki 21 kanalizasyon sisteminin İl nüfusun yaklaşık %70-80'ine hizmet verir kapasitede olması, kanalizasyon sistemi ile toplanamayan atıksuların doğrudan deşarj ve sızma yoluyla gölü besleyen dereleri ve sulama kanallarını kirletmesine neden olmaktadır.

Ayrıca Van Belediye Başkanlığı, **Erciş Belediye Başkanlığı**, Muradiye Belediye Başkanlığı, Gevaş Belediyesi Başkanlığının arıtma tesisleri bulunmaktadır. (2014 Van İli ÇED Raporu).

Tablo 47: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	MERKEZ NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOPLAMI (km)	ATIKSU ARITMA TESİSİ	ARITMA TÜRÜ	ATIKSU ARITMA TESİSİ DURUMU	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI (km)
Bahçesaray	8.408	27	YOK		Proje İhalesi Yapıldı	2
Başkale	13.500	48	VAR	İleri Biyolojik	İşletmede	5
Çaldıran	1.100	48	YOK		Proje İhalesi Yapıldı	5
Çatak	10.000	36	YOK		Proje İhalesi Yapıldı	2
Edremit	90.000	310	VAR	İleri Biyolojik	İşletmede	70
Erciş (Merkez)	110.000	350	YOK		İnşaatı Devam Diyor	5
Erciş Çelebibağ	14.982	30	VAR	İleri Biyolojik	İşletmede	
Gevaş	10.500	35	VAR	İleri Biyolojik	İşletmeye Alınacak	2
Gülpınar	15.000	30	YOK		Proje İhalesi Yapıldı	5
İpekyolu	240.000	500	VAR	Biyolojik	Tuşba Aat Kullanılmakta	10
Muradiye	15.000	55	VAR	Stabilizasyon Havuzu	Proje İhalesi Yapıldı (İleri Biyolik Sisteme Dönüştürülecek)	10
İpekyolu	15.000	60	YOK		İnşaatı Devam Diyor	2
Saray	10.000	32	YOK		Proje İhalesi Yapıldı	2
Tuşba	110.000	400	VAR	Biyolojik	İşletmede	10

Kaynak: VASKİ

Erciş ilçesinde atıksu arıtma tesisi inşaatı devam etmektedir. Mevcut kentsel kanalizasyon altyapısı 350 km uzunluğunda olduğunda ilave 5 km'ye ihtiyaç duyulmaktadır. Kırsalda ise sadece Çelebidağı beldesinde (Büyükşehir yasasından sonra mahalle statüsündedir) 30 km'lik kanalizasyon hattı mevcuttur. Kırsal alanda sızdırmaz fosseptik şeklinde arıtma uygulanmaktadır. Kırsal ihtiyaç duyulan kanalizasyon hattı 300 km'dir. Ayrıca Erciş ilçesindeki tek atıksu arıtma tesisi Çelebibağı beldesinde olup aktif olarak hizmet vermektedir.

Tablo 48: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	KIRSAL NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOP.MT	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI MT	KULLANILAN ARITMA
Bahçesaray	8.410	1851	100	Sızdırmaz Foseptik
Başkale	37.453	-	250	-
Çaldıran	49.081	-	250	-
Çatak	13.440	2.314	200	Sızdırmaz Foseptik
Edremit	15.506	-	100	-
Erciş	35.674	6.000	300	Sızdırmaz Foseptik
Gevaş	16.878	3.340	100	Sızdırmaz Foseptik
Gürpınar	22.659	3.000	300	Doğal Arıtma
İpekyolu	17.433	6.690	150	Doğal Arıtma
Muradiye	33.568	-	150	-
İpekyolu	53.864	11.500	160	Sızdırmaz Foseptik
Saray	11.236	-	100	-
Tuşba	23.581	10.605	250	Sızdırmaz Foseptik

Kaynak: VASKİ

4.1.3 Katı Atık

Van ilinde kişi başına düşen atık miktarı 1,1 kg/kişi-gün olarak belirlenirken, Van ilinin tüm ilçelerinde katı atıklar düzensiz olarak depolanmaktadır. Van il merkezindeki katı atıklar Van-İpekyolu karayolunun 7. kilometresinde bulunan vahşi depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Sıhke Gölü'ne çok yakın mesafede bulunan vahşi depolama sahasından kaynaklanan kirleticiler Sıhke Gölü'nü doğrudan kirletmektedir. Yağışların etkili olduğu dönemlerde, yağmur suları ile birlikte depolama sahasından kaynaklanan çöp sızıntı suları da Van Gölü'ne taşınmaktadır. Yapılan incelemelerde çöp sahasında tehlikeli boyutlarda gaz oluşumu gözlenmiştir. Bu çerçevede tesisin büyük bir patlama riskine sahip olduğu görülmektedir.

Bunun dışında ilçe belediyelerinden Çaldıran Belediyesi'nin Çaldıran ilçesinde, Başkale Belediyesi'nin Samandöken mevkiinde, Bahçesaray Belediyesi'nin Destanan mevkiinde, Çatak Belediyesi'nin Cencers mevkiinde, İpekyolu Belediyesi'nin Altınboğa yolu üzerinde, Gevaş Belediyesi'nin Keklik Bulağı mevkiinde, Saray Belediyesi'nin Beyaslan köyü mevkiinde, Edremit Belediyesi'nin çimento fabrikası kliniker ocağı mevkiinde ve Gürpınar Belediyesi'nin ilçede vahi depolama alanları bulunmaktadır. Ancak bu depolama alanları, Van Büyükşehir Belediyesi'ne ait depolama alanına göre düşük kapasiteli kalmaktadır. Ayrıca Çelebibağı ve Uysal gibi belde belediyelerine ait vahşi depolama alanları da bulunmaktadır. (AVA Raporu).

Tablo 49: Van İli Vahşi Depolama Alanları

Belediye	Mevki	Alan
Van Belediyesi	İpekyolu yolu 7.km.	250.000 m ²
Çelebibağı Belediyesi	Koçağıl	15.000 m ²
Çaldıran Belediyesi	Çaldıran	10.000 m ²
Başkale Belediyesi	Samandöken	10.000 m ²
Bahcesaray Belediyesi	Yukarı mah. Destanan Mevki	6.000 m ²
Çatak Belediyesi	Cencers Mevkii	4.000 m ²
İpekyolu Belediyesi	Altınboğa Yolu üzeri	50.000 m ²
Gevaş ve Uysal Belediyesi	Keklik Bulağı Mevkii	2.000 m ²
Saray Belediyesi	Beyaslan Köyü Yolu	10.000 m ²
Edremit Belediyesi	Çimento Fabrikası Klinker Ocağı	50.000 m ²
Gürpınar Belediyesi	Gürpınar	30.000 m ²

Kaynak: Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

4.1.3 İletişim ve Haberleşme

Van ilindeki bütün ilçelere ulaşan telefon hatları mevcut olup, Van İl Telekom Müdürlüğü 2006 verilerine göre ildeki hat uzunluğu toplam 6.354.843 metredir. Bu hatların % 73'ü havai hat olup, %27'si yer altından geçmektedir. 2013 yılı verilerine göre ise Van ilinde 34.000'in üstünde ev ve işyeri telefon abonesi ile 23.000 internet abonesi bulunmakta, 50.000 hane de fiber optik altyapısı kapsamında yer almaktadır. (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011)

4.2 İlçede Ulaşım

Van ilinde yer alan karayolları, Karayolları Genel Müdürlüğü 11. Bölge Müdürlüğü sorumluluğundadır. Van ili sınırları içinden geçen devlet yollarının toplam uzunluğu 564 km düzeyindedir. Bahsi geçen bu yollar, soğuk iklim ve sert kış şartlarına rağmen yıl boyu ulaşımına açık bulunmaktadır. Van'a kuzeyden Erzurum ve Ağrı üzerinden D-100, D-965, D-280 ve D-975 numaralı karayolları ile ulaşım sağlanmaktadır. Van iline güney yönünden ulaşım Bingöl, Muş ve Bitlis üzerinden D-300 karayolu ile sağlanmaktadır.

Van ili içindeki ulaşımın ana aksı; Kars-Iğdır ile Hakkari arasındaki D-975 karayolunun Van Gölü'nün doğusundaki bölümüdür. Bu güzergah üzerinde Van ilinin kuzey kesiminde Çaldıran ve Muradiye ilçeleri arasındaki Gönderme Geçidi (1.910 m), ilin güney kesiminde Güzelsu ve Başkale arasındaki Güzellere Geçidi (2.730 m) bulunmaktadır.

Van ilinde bulunan 1.112 kilometrelik karayolu ağının 564 kilometresi (%51) Devlet Yolu, 548 kilometresi (%49) ise İl Yolu statüsündedir. Bunun yanında il genelindeki Devlet Yolları'nın tamamı Asfalt olup üst sınıf karayollarından oluşmaktadır. Bununla birlikte Van ilinde otoyol ya da çevreyolu bulunmamaktadır. İl Yolları'nın ise 304 kilometrelik bölümü (%55) asfalttır. İl Yolları'nın kalanı ise 89 kilometre (%16) stabilize yol, 96 kilometre (%18)

ham yol ve 59 kilometre (%11) geçit vermeyen yol şeklinde sıralanmaktadır (KGM, 2014; TÜİK, 2014).

Tablo 50: Van İli Yol Satış Cinsleri Çizelgesi

Yollar (km)	Devlet Yolları(km)	İl Yolları(km)	İl Genel Toplamı(km)
Asfalt Yol	555	401	956
Stabilize Yol	-	1	1
Ham Yol	-	95	95
Geçit Vermeyen Yol	-	64	64
Bölünmüş yol	509,5	7	516,5
Toplam Yol	555	561	1.116

Kaynak: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü

Van ili konumu nedeni ile ülkenin doğu kentleri ile daha güçlü bir ulaşım ilişkisine sahipken, ülkenin en büyük üç kenti olan İstanbul, Ankara ve İzmir ile 1.200 kilometreden daha uzak mesafede bulunmaktadır. Van'a en yakın iller TRB2 Bölgesi'nde bulunan Bitlis (168 km), Hakkari (202 km) ve Muş (223 km) illeridir. Kentin en yakınında bulunan liman illeri ise İskenderun (890 km) Samsun (973 km) ve Mersin'dir (991 km) (KGM, 2014).

4.2.1 Karayolları ve Demiryolları

İlçenin karayolu ulaşımı ana güzergahı oluşturan D-950 karayoluna gölün kuzeyinden bağlanan D-280 yolu ile sağlanmaktadır. İlçede belediye bünyesinde hizmetlerini yürüten şehirlerarası yolcu terminali bulunmaktadır ve günlük büyük şehirlere sefer düzenleyen yolcu taşıyan otobüsler bulunmaktadır. Havayolu ulaşımı Van Ferit Melen havaalanından sağlanmaktadır. İlçenin havaalanına uzaklığı 104 km'dir.

11.Bölge

VAN

İŞARETLER

- Otoyollar
- İkiz hatlı otayollar
- Devlet yolları
- İl yolları
- Bölgesel yollar
- Beton asfalt yollar
- Satlı kaplamalı yollar
- Stabilize yollar
- Toprak yollar
- Halk yolları
- Devlet yolu K.K.No
- İl yolu K.K.No
- Dağ geçitleri
- Devlet sınırı
- İl sınırı
- KGM Bölge sınırı
- Şube sınırı
- İl merkezi
- İlçe merkezi
- Bucak merkezi
- Köy-mevki
- Bölge merkezi
- VAN
- MALAZGIRT 116
- Bakimevi
- Rafetli alanı

BITLİS

BAŞKALE

GOMAK

HAZARLIK

BÖLGE MERKEZİ

VAN

MALAZGIRT 116

Bakimevi

Rafetli alanı

ÖLÇEK

10 0 10 20 30 40 50 Km

TESİSLER VE BAKIM DAİRESİ BAŞKANLIĞI - 01.01.2014

TRB2 Bölgesi (Van, Bitlis, Muş, Hakkari) merkezi Malatya ilinde bulunan TCDD 5. Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. Bölge kapsamında yer alan toplam demir yolu uzunluğu 255 km olup herhangi bir elektrifikasyon alt yapısı bulunmamaktadır. En uzun demiryolu hattı 117 km ile Van ili sınırlarında bulunup ardından sırası ile Muş 85 km ve Bitlis 53km uzunluğunda demiryoluna uzunluğuna sahiptir. Van İli sınırları içinde yer alan demiryolu uzunluğu toplam 117 kilometredir. Karayolu erişim düzeyinde olmasa da, Van iline demiryolu ile de ulaşılabilir.

77

Tablo 51: Van İlçeleri'nin Ferit Melen Havaalanı'na Mesafe, Süre ve Ulaşım Hızları

İlçe	Mesafe (Km)	Süre (Dakika)	Ortalama Hız (Km/sa)
Merkez ilçeler	7,4	20	22,2
Edremit	11,1	27	24,7
Gürpınar	27,7	35	47,5
Gevaş	34,9	62	33,8
Özalp	65,8	78	50,6
Muradiye	87,5	94	55,9
Saray	82,5	98	50,5
Erciş	104	114	54,7
Çaldıran	109	119	55,0
Çatak	85,9	119	43,3
Başkale	118	127	55,7
Bahçesaray	114	161	42,5

Kaynak: AVA Raporu

4.3 Çevre ve Enerji

4.3.1 Çevre

4.3.1.1 Endemik Flora

Ekolojik şartlar göz önüne alındığında Van ilinin güney kesimleri dışında kalan yörelerde, geçmişteki doğal bitki örtüsünün ağaçlı step olduğu söylenebilir. Step içindeki başlıca türler, çeşitli meşe türleri ve bodur ardıçlardır. Bu ormanlarda meşe ve ardıç türlerinin yanı sıra Kavak, Çınar, Dişbudak ve Karaağaç gibi ağaç ve çalı türleri de bulunmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Van ilinin güneyi dışında ormanlara rastlanmamakta; sadece Erciş ilçesinin kuzeyinde, Ilıca suyu vadisinde seyrek meşe toplulukları bulunmaktadır. Tarımsal türler ise Erciş Kavunu ve Erciş Lahanası yetiştirilmektedir.

Erciş ilçesinde yer alan Zilan Vadisi'nde yapılan bir çalışmada ise 951 tür, 385 cinse ve 83 familyaya ait toplam 1156 bitki taksonu bulunmuş, bu taksonlar arasından 92'sinin endemik olduğu belirtilmiştir.

Harita 16: Van İli Endemik Flora Alanları

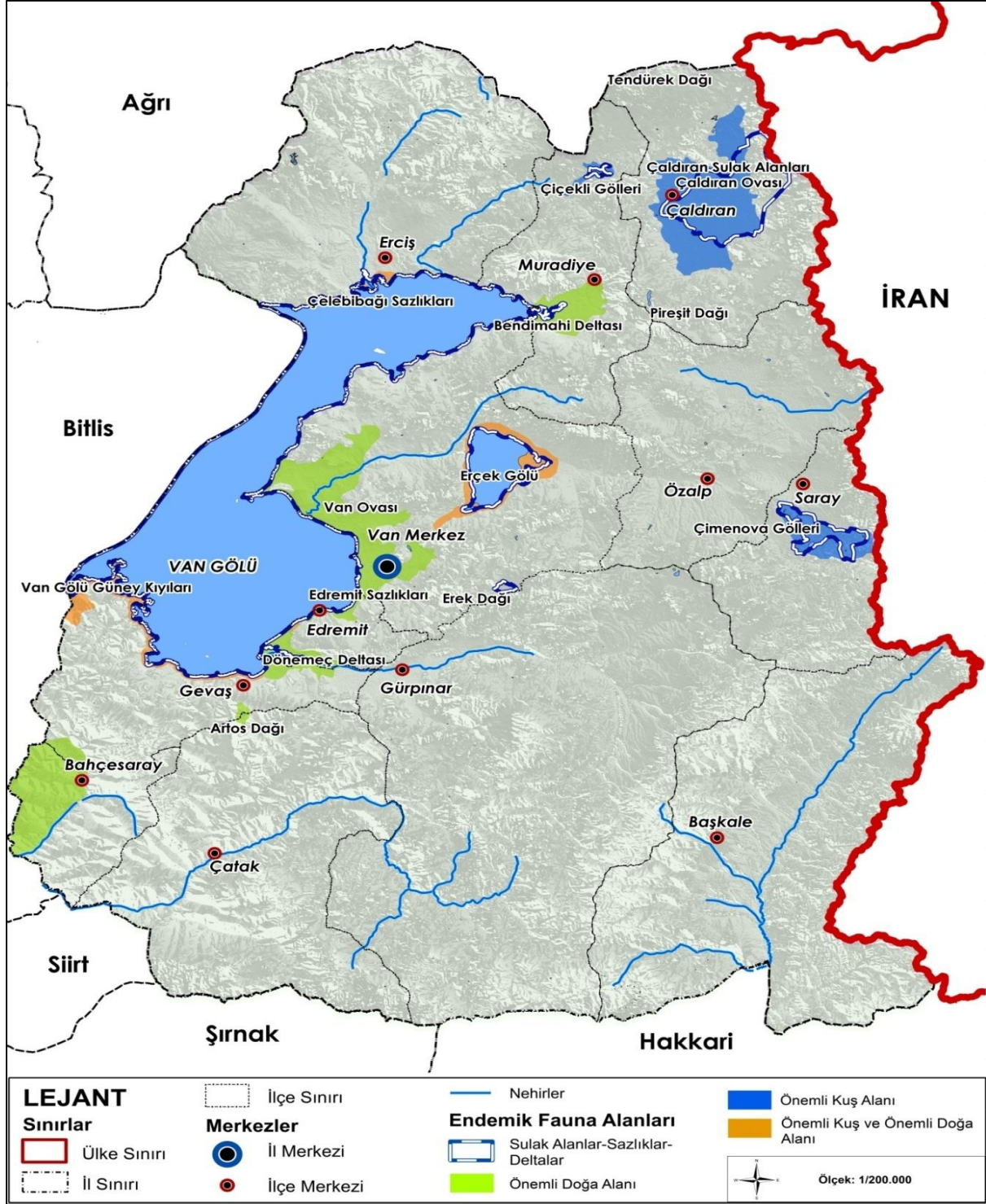
Kaynak: AVA Raporu.

4.3.1.2 Endemik Fauna

Van ili içerisinde yer alan birçok doğal alan, fauna için barınma, beslenme, üreme merkezi olarak hizmet vermektedir. Erciş ilçesinde kuş türünün üreme bölgesi olarak kullandığı alan olarak Çelebibağı sazlıkları öne çıkan alanlardan biridir. Ayrıca Çelebibağı Sazlıkları endemik balık türleri açısından önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Karadeniz köstebeği, Acem köstebeği, Anadolu yer sincabı, Sivriburunlu bataklık faresi ve Fare benzeri yediuyur gibi çok sayıda küçük memeli türünün de Van ili sınırları içerisinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bir sürüngen türü olan Bendimahi kertenkelesi ve bir yılan türü olan Eirenis thospitis'in de il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca, Van Gölü civarında bir kısmının neslinin tehlike altında olduğu çok sayıda kelebek türü yer almaktadır (Kemal, 2008). Bu türlerin dışında il genelinde rastlanabilen bir diğer endemik tür ise son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye'de büyük ilgi gören evcil kedilerden biri olan Van kedisidir. Avcılık özelliği ile öne çıkan Van kedisi de nesli tükenmekte olan ve hızla melezleşen türlerdendir (AVA Raporu).

Harita 17: Van İli Endemik Fauna Alanları

Kaynak: Ava Raporu.

4.3.2 Enerji

Harita 18: Van İli Enerji Altyapısı

Kaynak: AVA Raporu.

4.3.2.1 Doğalgaz

İlde doğalgaz kullanımı amacıyla son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalar devam etmekte olup şehir merkezinde doğalgaz hatları döşenmektedir. BOTAŞ'a ait Van doğalgaz iletim hattı mevcut olup Van Doğalgaz İşletmesi (VANDAŞ) tarafından dağıtım işlemleri yürütülmektedir. 2008 yılı boyunca 50 km'lik doğalgaz hattı döşenmiş olup yaklaşık 6 yıldır

kentte doğalgaz kullanılmaktadır. Kentte doğalgaz abonesi olan konut sayısı ise 2009 yılında 1.064'tür (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011)

Erciş ilçesinde ise henüz doğalgaz altyapısı oluşturulmamıştır.

4.3.2.2 Elektrik

Van ilinde bütün yerleşim merkezlerinin elektrik altyapısı bulunmaktadır. Van il genelinde 7 adet hidro elektrik santrali (HES) bulunmaktadır. İlde ayrıca elektrik üretimi yapan bir de termik santral bulunmaktadır. Engil Gaz Türbinleri termik santralının kurulu gücü 15 MW'dir.

Erciş ilçesinde iki adet hidroelektrik santrali bulunmaktadır. Kurulu güçleri ve yıllık elektrik üretimleri şu şekildedir:

- Koçköprü Barajı ve Hidroelektrik Santrali: Erciş İlçesi'nde Zilan Çayı üzerinde, 1992 yılında kurulmuş olup, kurulu gücü 8,5 MW, yıllık üretimi 24,5 GWh'dir.
- Erciş Hidroelektrik Santrali: Erciş İlçesi'nde bulunan santral 0,8 MW kurulu güce sahiptir. Enerji üretimi yıllık 2 GWh'dır.

Erciş Trafo Merkezi: İletim Hattı 154 KV'lıktır. Kapasitesi 50 MVA+25 MVA'dır. Van TM, Adilcevaz ve Ağrı üzerinden beslenebilmektedir. (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

4.3.2.3 Yenilenebilir Enerji

Yenilenebilir enerji kaynakları sürekli devam eden doğal süreçlerdeki var olan enerji akışından elde edilen enerji. Bu kaynaklar güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, jeotermal enerji, hidrolik enerjisi, biyokütle enerjisi ve hidrojen enerjisi olarak sıralanabilir.

Türkiye'nin resmi enerji stratejisi, Cumhuriyetin kuruluşunun yüzüncü yılı olan 2023'e kadar ülkenin dış kaynaklara olan bağımlılığını azaltacak, hatta mümkün olduğunca sıfıra indirecek şekilde, iç kaynaklardan maksimum ölçüde yararlanmayı hedefleyen bir yaklaşıma dayanmaktadır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2010-2014 Stratejik Planı'na göre, 2023 yılında elektrik üretiminin yüzde 30'unun yenilenebilir kaynaklardan temin edilmesi hedeflenmektedir. İklim Değişikliği Eylem Planında, ülkedeki teknik ve ekonomik bakımdan elverişli bütün hidroelektrik potansiyelin değerlendirilerek, enerji arzında yenilenebilir enerjinin payının artırılması gerektiğine işaret edilmektedir.

Ayrıca Türkiye'nin enerji politikası, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca, "sınırlı olan doğal kaynakları daha akılcı kullanarak, çevreye ve insan sağlığına olan olumsuz etkileri

minimum seviyeye indirmek, yeni kaynaklara ilaveten yeni teknolojilerle enerjiyi çeşitlendirmek, alternatif enerji kaynaklarını en faydalı şekilde hizmete sunarak ülkenin kalkınması ve refah artısını sağlayacak, daha temiz, daha güvenli, daha verimli, daha ucuz ve ticari açıdan ulaşılabilir ve sürdürülebilir enerji arzını sağlamak” şeklinde belirlenmiştir.

4.3.2.3.1 Jeotermal Kaynaklar

Van Gölü çevresi kaplıca kaynaklarının oluşumuna etken faktörler açısından Van-Tatvan fay hattının kuzey ve güney bölümleri iki ayrı özellik göstermektedir. Fay hattının kuzeyinde kalan bölgelerde yakın zamandaki volkanik faaliyetlerin yoğun olmasına bağlı olarak çok sayıda sıcak su kaynağı bulunmaktadır. Fay hattının güneyi ise genel olarak yaşlı jeolojik oluşumlara sahip olmakla birlikte sıcak su kaynağı bakımından fazla zengin değildir. Bunun yanında Van ilinin hemen hemen her bölgesinde maden suları ve kaplıcalar yer alırken, bu kaynakların birçoğunda tesis yer almamaktadır. Ayrıca ulaşım imkânı olmadığından bahsi geçen bu kaynaklar sadece bölge halkı tarafından kullanılmaktadır.

Erciş ilçesinde bulunan Zilan Suyu’nun sıcaklığı ise 34-80 C düzeyinde olup, su saniyede 68 litre kaynamaktadır.

Jeotermal kaynaklardan elektrik üretilmesi için hazne sıcaklığının 200°C ve daha fazla olması gerekmektedir. Günümüzde yeni teknolojilerle birlikte 150°C'ye kadar düşük hazne çıkışlı akışkandan da elektrik üretilmektedir. İkili (binary) çevrim santrallerinde çok daha düşük sıcaklıklarda (80-170) elektrik üretmek mümkündür. Bu sistemlerde kaynama noktaları düşük olan iki akışkan (freon vb.) kullanılarak verim artırılabilir, fakat bu akışkanların maliyetleri yüksektir. Dolayısıyla, Van’da bulunan Zilan jeotermal sahasında elektrik üretim santrali kurulması mümkündür (MDA).

Tablo 52: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan Jeotermal Sahalar

	Jeotermal Alan Adı	Sıcak Su Doğal Çıkış Adı	Doğal Çıkış		Sondaj		
			Sıcaklık	Debi (l/s)	Sıcaklık	Debi (l/s)	Potansiyeli
VAN	Erciş-Zilan	Zilan	34-80	27	80-105	68	13,56
	Çaldıran	Ayrancı	14-60,8	10,5			
	Özalp Gürpınar Başkale	Buğulu	37	5			
		Çaybağı	61	0,1	87	30	6,53
		Yurtbaşı	25	1,5			
		Çamlık	31-37	1,5			
MUŞ	Varto		25-32	75			
	Derik	Abdurrahmanpaşa	25	0,02			
	Kaynarca		32	0,2			
BİTLİS	Nemrut	Nemrut	46-59,5	Ölçülemedi			
	Güroymak	Çukur	32-39	22			
	Germar		40	0,1			
HAKKÂRİ	Sarıtaş-Gölebakan		39,2-53,7	0,07			

Kaynak: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı MDA, 2014

4.3.2.3.2 Hidrolik

TRB2 Bölgesi, hidrolik enerjiden elektrik üretme potansiyeli yüksek bir bölgedir. Önemli su kaynakları ise Zap Suyu, Murat Nehri, Engil Çayı, Zilan Deresi ve Karasu Irmağı'dır. Bölgenin toplam enerji potansiyeli 3 654,24 MW yıllık üretim potansiyeli ise 11 968,42 GWh/yıl değerlerindedir. İşletmede olan tesislerimizin yıllık gücü 19,8 MW ve yıllık üretimi 58,7 MWh/yıldır. İşletmede olan enerji amaçlı baraj sayımız henüz 2 tanedir. Bunlar Koçköprü, Zernek barajlarıdır (DSİ).

Tablo 53: Van İli Su Kaynakları Potansiyeli

Van İli Su Kaynakları Potansiyeli	İl Çıkışı Toplam Ortalama Akım (hm^3 /Yıl)
Karasu Çayı	150,77
Gevaş Suyu	30,07
Deliçay	104,48
Memedik Deresi	20,81
Güzelsu Deresi	138,6
Zilan Çayı	327,97
Çatak Çayı	1.367,30
Müküs Çayı	480,77
Bendimahı Çayı	301,2
Toplam Yerüstü Su Potansiyeli	2.921,97
Yeraltı Su Potansiyeli	138,69
TOPLAM POTANSİYEL	3.060,66

Kaynak: DSİ 17. Bölge Müdürlüğü , 2010

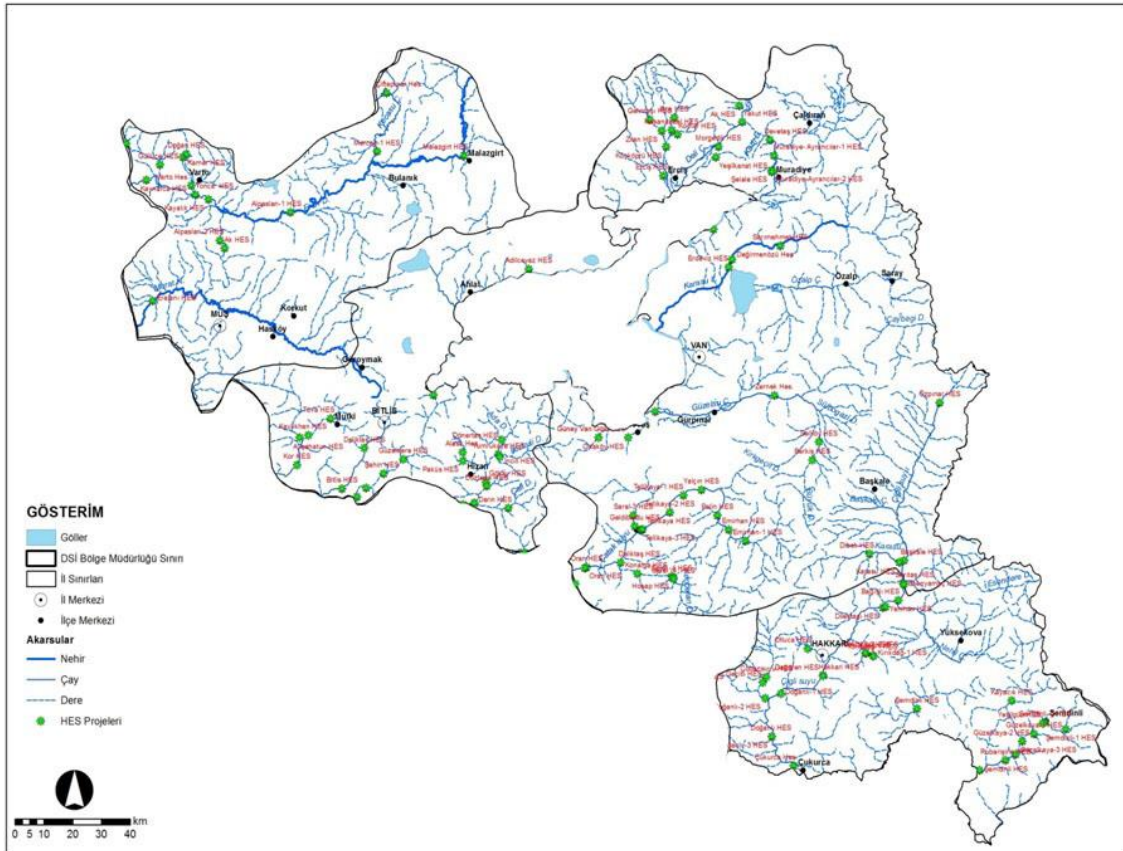
Van ilinde yürürlükte, uygun bulunan ve lisansı iade edilen elektrik piyasası üretim lisansları listesi tabloda verilmiştir.

Tablo 54: TRB2 Bölgesi Hidroelektrik Santralleri

VAN	İşletmedeki Kapasite (MWe)
Sarımehmet HES	3,100
Koçköprü	8,800
Muradiye Ayrancılar HES	41,454
Erciş HES	0,784
Engil HES	1,499
Hoşap HES	3,380

Kaynak: EPDK, 28.03.2013

Harita 19:TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri

Kaynak: MDA

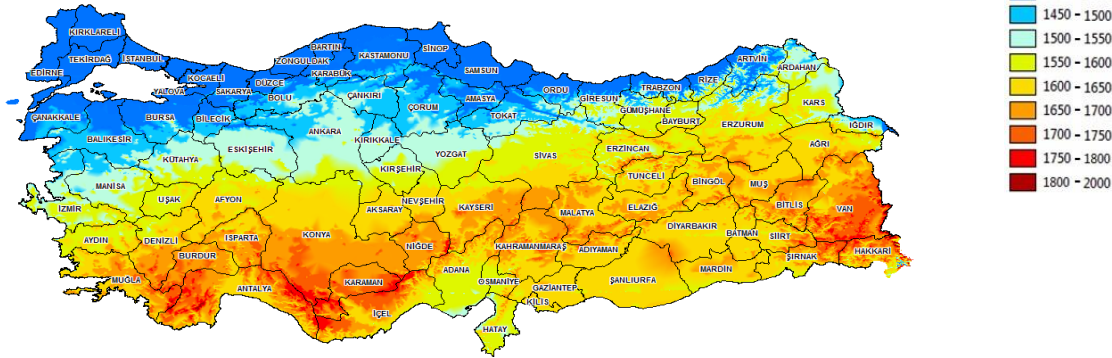
4.3.2.3.3 Güneş

TRB2 Bölgesi güneş enerjisinden elektrik üretme potansiyeli yüksek olan bir bölgedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde bulunan iller için günlük ve yıllık olmak üzere ortalama güneşlenme süreleri ve radyasyon değerleri verilmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere TRB2 Bölgesi'nde bulunan dört ilin de günlük ortalama radyasyon değerleri Türkiye

ortalamasının üzerindedir. Hakkâri, Türkiye'nin en yüksek güneşlenme süresine sahip olan ilidir. Van ili ise Karaman ve Antalya illerinden sonra en yüksek radyasyon değerine ve Hakkâri ilinden sonra en yüksek güneşlenme süresine sahip ilidir.

Güneş enerjisi santrallerinde elektrik üretimini etkileyen faktörler sadece güneşlenme süresi ve radyasyon değerleri değildir. Santralin kurulum yerinin seçimi, maliyet ve güç üretim verimliliği açısından çok önemlidir. Kurulum yeri seçilirken radyasyon değerleri ve güneşlenme süresine ek olarak iklim, rüzgâr hızı, bulutlanma miktarı, gölgelendirme etkisi (etrafta ağaç, bina vb. bulunmaması), arazinin eğimi (eğim olmaması ve güneye eğimli olması), trafo merkezine yakın olması, ulaşılabilir olması vb. gibi faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Rakım arttıkça sisteme gelen radyasyon miktarı artmakta, dolayısıyla sistemin verimi artmaktadır. Ayrıca, su kaynaklarına yakın yerlerde de (deniz, göl vb.) (suyun yansıtma özelliğinden dolayı) sisteme gelen radyasyon miktarı artmaktadır (küresel radyasyon). Tüm bu teknik veriler göz önünde bulundurulduğunda, TRB2 Bölge illeri ve özelde Van ili, GES yatırımları açısından Türkiye'de bir mükemmeliyet merkezidir (MDA).

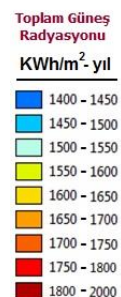
Harita 20: Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası

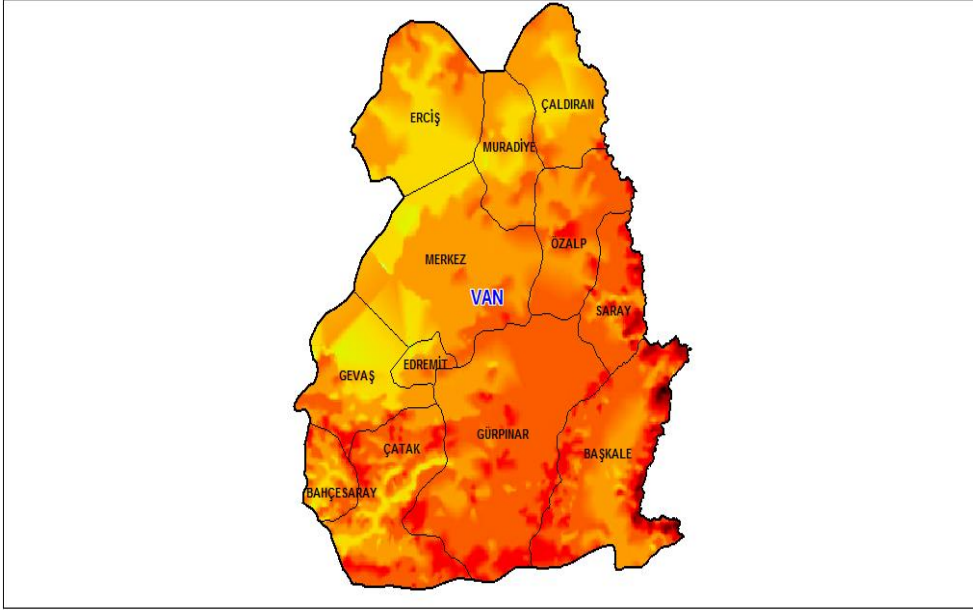

Kaynak: <http://www.eie.gov.tr>

Erciş ilçesine baktığımızda ise güneş radyasyon değerinin güneydeki ve doğudaki ilçelere göre daha düşüktür.

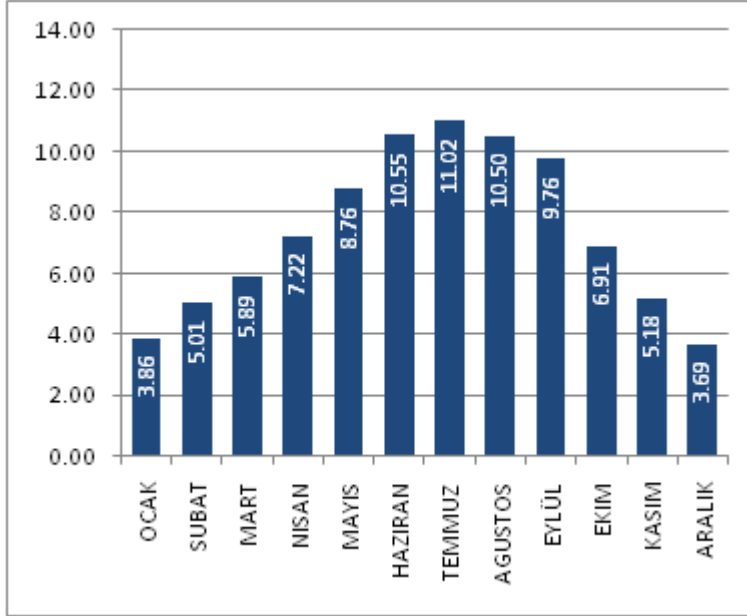
Harita 21: Van İli Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası

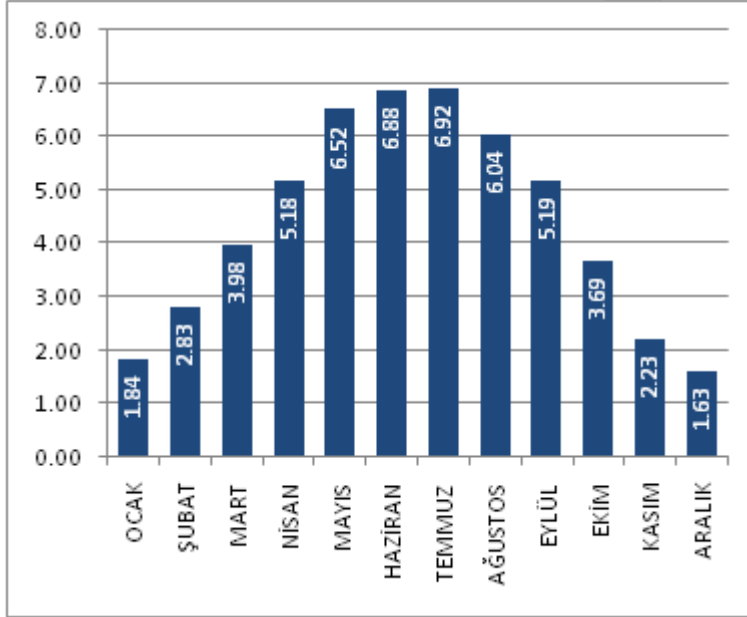
Kaynak: <http://www.eie.gov.tr>

Grafik 11: Erciş İlçesi Güneşlenme Süreleri (Saat)

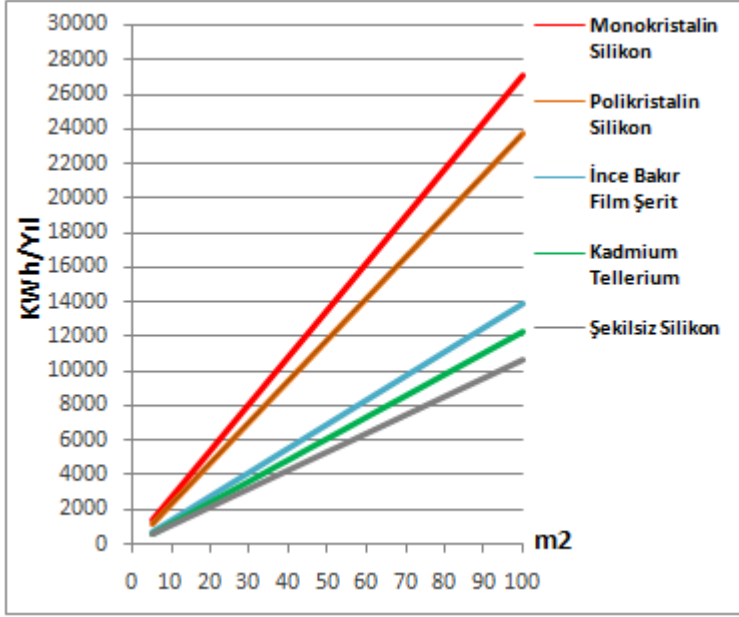
Kaynak: <http://www.eie.gov.tr>

Grafik 12: Erciş İlçesi Global Radyasyon Değerleri (KWh/m²-gün)

Kaynak: <http://www.eie.gov.tr>

Grafik 13: Erciş İlçesi PV Tipi-Alan-Üretilebilecek Enerji (KWh-Yıl)

Kaynak: <http://www.eie.gov.tr>

5. Sonuç ve Değerlendirme

Mevcut durumda tarım ve sanayi sektörlerinin ön planda olduğu Erciş İlçemiz özellikle gelecek açısından Van ili ekonomisinin sürdürülebilir gelişimi açısından stratejik bir konuma sahiptir.

Erciş Ovası, Van Gölü kıyılarının en geniş ovalarından biridir. Ova, geniş vadiler boyunca içerilere sokulmuştur. Coğrafi konumu ve sahip olduğu doğal yapısıyla tarım ve hayvancılık alanında değerlendirilebilecek en önemli alanlardan biridir.

Van Gölü'nün kıyı şeridinde yer alan Erciş ilçesinde sulanan arazinin yüksek olması ve mikro iklimatik özellikleri, özellikle sebze ve meyve yetiştiriciliği bakımından bölgeye avantaj sağlamaktadır.

Erciş ilçemizde Hayvansal Üretim Odaklı Tarıma Dayalı sanayinin gelişmesi imkan sağlayacak bir konuma sahiptir. Bu sebeple Hayvansal Üretim ve Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (TDİOSB) kurulması hayvancılığın geliştirilmesi ve bu alandaki rekabetçiliğinin artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Van ilinde inşaat malzemeleri sektörünün stratejik hammaddeleri arasında yer alan perlit, pomza, kireçtaşı ve kırmataş gibi madenlerin tamamına yakını Erciş ilçemiz sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Özellikle yer altı kaynakları kapsamında jeotermal alanlar bakımından zengin bir bölge olan Erciş İlçemizde bulunan ve termal tesislere ev sahipliği yapabilecek nitelikte olan Zılan Jeotermal sahası, doğal çıkış sıcaklıkları vb. özellikleri ile jeotermal turizme hizmet edebilecek potansiyel taşımaktadır.

Erciş İlçesinde Öne çıkan Sektörler

Erciş ilçesi Tarım ve Hayvancılık, Madencilik, Sanayi ve Turizm sektörlerinde ön plana çıkmaktadır.

Erciş İlçesi 2023 Vizyonu:

“Van İli Sanayi, Seracılık, Sağlık Turizmi Gelişim Koridoru Olmak”

Erciş ilçesi için Hedefler

- Tarımsal üretimdeki rekabet gücünün artırılması
- Tarımda Kaynakların Etkin Kullanılması
- Madencilğe Dayalı Sanayinin Geliştirilmesi ve Rekabet edebilirliğin artırılması
- Turizm potansiyelinin değerlendirilmesi

Erciş İlçesinin Önemli Projeleri

- Erciş Organize Sanayi Bölgesinin(OSB) kurulum işlemleri hızlandırılarak faaliyete geçmesi sağlanarak Erciş OSB'nin inşaat malzemeleri imalatı ve madencilik sektöründe ihtisaslaşması sağlanacaktır.

- Hayvansal Üretim ve Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi (TDİOSB) kurulacaktır
- Erciş Kültür Merkezi yapımı tamamlanacaktır
- İnşaat malzemeleri sektörünün stratejik hammaddeleri arasında yer alan perlit, pomza, kireçtaşı ve kırmataş gibi madenlerin üretimi teşvik kapsamına alınacaktır.
- Sebze ve meyveciliğin geliştirilmesi sağlanacaktır.
- Şekerpancarı ve Yem Bitkileri üretimi teşvik edilecektir.
- Erciş İlçemizin mevcut perlit yatakları nedeniyle topraksız tarımın, jeotermal alanları nedeniyle de seracılık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
- Soğuk hava deposu ve süt toplama merkezi kurulacaktır.
- Hayvansal ürün işleme, ambalajlama, paketlenme vb. tesislerin ve entegre tesislerin kurulması sağlanacaktır.
- Tarımsal örgütlenme düzeyinin artırılması, veterinerlik hizmetlerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gibi eylemlere ağırlık verilecektir.
- Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık faaliyetlerine yönelik süt ve süt ürünleri ile et ve et ürünlerine odaklanacaktır.
- Bünyesinde yem fabrikaları gibi hayvancılık sektörüne destekleyici tesislerin de yer alması sağlanacaktır.
- Erciş İlçemizin sağlık turizmi gelişim bölgesi olarak öne çıkması sağlanacaktır.
- Termal otel, kaplıca, içmece, kür merkezi, SPA gibi jeotermal turizm tesislerinin kurulması teşvik edilecektir.
- Kıyı şeridi boyunca bisiklet yolu ve yaya yolu olmak üzere geleneksel turizmi destekleyecek aquapark, deniz kamping gibi alanlar yapılacaktır
- Kıyı şeridi boyunca çevre düzeni ve altyapıların yapılması sağlanacaktır.

6. Kaynakça

1. DAKA Alansal Varlık Araştırması, 2014
2. DAKA Mevcut Durum Analizi, 2014
3. DAKA Vizyon 2023, 2014
4. Van İli Çevre Durum Raporu, 2014
5. <http://www.vankulturturizm.gov.tr>
6. <http://www.kgm.gov.tr/>
7. <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler>
8. www.tuik.gov.tr
9. <http://www.ercis.gov.tr/>
10. <http://ercis.bel.tr/>
11. <http://www.yerelnet.org.tr/>
12. <http://www.eie.gov.tr>
13. <https://www.dernekler.gov.tr/>